

T.C.
MARMARA UNIVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER
ENSTİTUSU
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTUSU
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
BİLİM DALI

* ABDULBÂKÎ NÂSİR DEDE
DİVÂNİ

53842

GİRİŞ - METİN - İNDEKS

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

HAZIRLAYAN :

MELEK BİYİK

DANİŞMAN :

PROF. DR. ORHAN BİLGİN

İSTANBUL , 1996

İ Ç İ N D E K İ L E R

Önsöz	I
Transkripsiyon Sistemi	III
Bibliyografya ve Kısaltmalar	IV-V
Giriş	VI-XIII
Metin	1-97
İndeks (Özel İsim ve İstılahlar)	98-106
Metinde Geçen Terkipler ve Karşılıkları	107-151

ÖNSÖZ

Türk kültür hayatına yaklaşık altı asır hükmeden Klasik Türk Edebiyatı'nın daha iyi anlaşılması, yeni nesle tanıtılıp benimsetilmesi ve gelecek kuşaklara miras olarak bırakılmasının son derece önemli olduğu bilinmektedir. Tanpınar'ın "Çocuklarımıza bir kaç yüz yabancı kelimeyi öğretemediğimiz için koskoca bir divan edebiyatı hazinesine kilit vurduk" sözünden de hareket ederek, acizâne çalışmamızla bir parça da olsa bu kilit aralanmaya çalışıldı.

Divan edebiyatının son demlerini yaşadığı 18.yy'da Abdülbâki Nâsır Dede tarafından kaleme alınan tez çalışmamız, Süleymaniye Kütüphanesi, Nâfiz Paşa Koleksiyonu 941'de kayıtlı bilinen tek nüsha bir divandır. Çalışmamızda divanın metni, metinde geçen özel adlar ve ıstılahlar indeksi, terkipler ve karşılıkları yer almaktadır. Giriş bölümünde de şâirin yaşadığı devir ve muhit, hayatı ve ailesi, edebi şahsiyeti ile eserleri hakkında bilgi verilmiştir. Metin çalışması sırasında transkripsiyon sistemi kullanılmıştır. Çalışmamızda Nâsır Dede'nin soy kütüğü şema ile gösterilmiştir. Bu şema, Fatma Adile Aksu'nun, "Abdülbâki Nâsır Dede ve Tetkîk u Tahkîk" adlı yüksek lisans tezinden alınmış, ancak çalışmamız sırasında elde edilen bilgilerden istifade edilerek Ali Nutkî Dede'nin damadı Numan Dede ve torunları Muhammed Salih Dede ve Zekiyye Hanım ile Abdurrahim Dede'nin kızları Fatma Münîre Hanım ve Sayîde Hanım tarafımızdan ilave edilmiştir. Özel adlar ve ıstılahlar indeksinde, şahıslar hakkında bilgi verilmeye çalışıldı. Mevlevîlikle ilgili bazı unsurlar (çalgılar, makamlar, usuller vs.), terimler hakkında da gerekli açıklamalar yapıldı.

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığımız bu çalışmamızda eksiklik ve yanlışlıklar bulunabilir. Bunun anlayışla karşılanıp düzeltilebileceği inancındayız.

Bu tezin başlamasındaki tavsiye ve yardımları ile bana yol gösteren, tezimin danışmanlığını üzerine alan ve hiç bir konuda yardımını esirgemeyen hocam Prof.Dr.Orhan Bilgin'e şükranlarımı arz ederim. Ayrıca metin tashihlerini yapmama yardım eden Yrd.Doç.Dr. Sebahat Deniz'e, kaynak göstererek çalışmama katkıda bulunan Prof. Dr.Mustafa Fayda'ya da teşekkürü bir borç bilirim.

Bu çalışma ile Türk edebiyatına ve kültürüne yeni bir eser, yeni bir şahıs tanıtarak hizmet edebildiysem kendimi bahtiyar addedeceğim.

Melek Bıyık
İstanbul, 1996

METİNDE KULLANILAN
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

İ a, e, ı, i, u, ü

Ț â

ب b

پ p

ت t

ث s

ج c

چ ç

ح h

خ h

د d

ذ z

ر r

ز z

ژ j

س s

ش ş

ص ş

ض ž

ط ṭ

ظ ẓ

ع ʿ

غ ğ

ف f

ق ḳ

ك k, g, ğ

گ ğ

ل l

م m

ن n

و v, û, ü, o, ö

ه h, a, e

ی y

• ı

BİBLİYOGRAFYA VE KISALTMALAR

Aksu, Fatma Adile; Abdûlbâkî Nâsır Dede ve Tetkîk u Tahkîk
Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Ün.
Sosyal Bilimler Enstitüsü, İst.-1988

Berkes, Niyazi; Türkiye'de Çağdaşlaşma, İst.-1978

Gölpınarlı, Abdûlbâkî; Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik, İst.-1953

" " ; Mevlevî Âdâb ve Erkânı, İst.-1963

Özcan, Nuri; Abdûlbâkî Nâsır Dede mad., DİA, I, 199

Özkan, İsmail Hakkı; Türk Musikisi Nazariyât ve Usûlleri Kudum
Velveleleri, İst.-1990

Öztuna, Yılmaz; Türk Musikisi Ansiklopedisi I, II, Ankara-1990
Tez, (bkz.Aksu, Fatma Adile)

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı; Osmanlı Tarihi IV, Bölüm II, Ankara-1959

a.g.e. : adı geçen eser

sf. : sayfa

ABDÜLBÂKÎ NÂSİR DEDE
(1765-1821)

DEVİR VE MUHİT :

Nâsır Dede, 18.yy'ın ikinci yarısı ile 19.yy'ın başlarında 56 yıl yaşamıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nun duraklama hatta gerileme dönemlerinde, III.Selim ve II.Mahmut gibi yenilikçi ve reformcu hükümdarların saltanatlarını ve faaliyetlerini idrak etmiştir.¹

Kendi halinde, musikî ve edebiyata âşık ismi gibi yumuşak huylu bir padişah olan III.Selim devri, reformcuların Rus, İngiliz, Fransız yanlısı olarak parçalanması, Napoleon'un Mısır'ı işgali, Sultan'ın dört elle sarıldığı Nizâm-ı Cedid ordusunu bir anda kaldırması, ayaklanma ve bağımsızlıkların cereyan etmesiyle gerek saray ve hükümeti gerekse halkı şaşkına çevirmişti. 18.yy. sonlarında özellikle III.Selim devrinde Bektaşilik hızla gelişme aşamasına girmiş ve Osmanlı Padişahlık rejimini yıkmaya yönelmişti. Buna rağmen III.Selim, tanbur ve ney çalar, sarayında Sadullah Ağa başta olmak üzere dönemin ünlü musikîşinaslarının katıldığı çalışmaları sürdürürdü. Mevlevi olan Sultan Selim devrinde nota sistemleri oluşturarak Homparsum ve Nâsır Dede birçok besteyi yazıya geçirdiler. 14 yeni makam oluşturup, sanat değeri çok yüksek besteler yaptılar.

II.Mahmut'un kılıç kuşanma ve cülus törenini Konya'dan gelen Mevlevi şeyhi yaptırmıştır. Yeniçeri ordusunu 1826'da kaldıran Sultan Mahmud, Mevlevi çelebiliğini Âsâkir-i Mansûre-i Muhammediye ordusunda müşirlik rütbesine yükseltmişti.

¹ Nuri Özcan, "Abdûlbâki Nâsır Dede" DİA, 1, 199; Fatma Adile Aksu, "Abdûlbaki Nasır Dede ve Tetkik u Tahkik" basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İst.1988 Marmara Ün.Sosyal Bilimler Enstitüsü, sf.7-8; Niyazi Berkes, Türkiye'de Çağdaşlaşma, s.156-157.

18.yy.'da Mevlevilik-Bektaşilik yarışı sürerken, Mevlevîliğin gücü saltanat, sadrazamlık ve şeyhülislamlıkta kendisini gösteriyordu. Bektaşilik ise Yeniçeriler arasında yayılmıştı.¹

Gerileme döneminde yapılan reformlar arasında ilk matbaa ve neşriyatı, kağıt fabrikası, ordunun Batı'dan gelen subaylarla eğitilmesi, ipekli kumaş tezgâhlarının kurulması, modern baruthane, gümrük ve konsoloslukların işlemesi sayılabilir.

Bu asırda hattatlık, müzehhiblik, çini sanatı, resim, mezar taşlarını süsleme sanatı, nakkaşlık, musikî, mimarî en önemli ve gözde sanatlardır. Özellikle III.Selim devrinde bizzat kendi çalışmalarının da yer aldığı hat çalışmaları vardır.

Seyyid Abdullah ve Zuhdi İsmâil Efendiler, Suyolcuzâde Mehmed Necib Efendi en güzel sülüs ve nesih yazılarıyla bu devri süslemiştir. Çinicilik ise saray, cami, türbe, çeşme hatta fincanlarda kendini gösteren en güçlü sanatlardan biridir. En güzel örneği Hekimoğlu Ali Paşa Camii'dir. Resimde, şark usûlü minyatürler, çiçek, manzara ve bahçe motifleri ağır basmış, hatta sultan düğünlerinde hediye olarak sunulmuştur.

III.Selim zamanında birinci imam ve aynı zamanda III.Selim'in musikî hocası olan Kırımlı Hâfız Ahmed Kâmilî Efendi ile Ham Musî, Kömürcü Hâfız ve Tanbûrî Eyyüb Ağa ünlü musikîşinaslardır. 1807'de vefat eden Sultan Selim'in de beste ve makam çalışmalarıyla melevîliğe ve klasik musikimize büyük hizmetleri dokunmuştur.

HAYATI VE AİLESİ :

İstanbul'da Yenikapı'da doğmuştur. Kütahyalı, Halvetiye silsilesine mensup bir aileden olan, Yenikapı Mevlevihânesi şeyhlerinden Ebubekir Dede ile Galata Mevlevihânesi şeyhlerinden Kutbunnayi Osman Dede'nin kızı Saide Hanım'ın ortanca oğludur. Büyük

¹ Niyazi Berkes, a.g.e., sf.156-157

kardeşi Ali Nutki Dede, küçük kardeşi Kunhi Dede'dir.³

İlk öğrenimini babasından yapmıştır. 1775'te babası vefat etmiş, Milasmüftüsüzâde Halil Efendi'den Arapça, Farsça ve dinî ilimler tahsil etmiştir. Bir yıl sonra dergâhta sema meşkedip âyine girmeye başlamış, ağabeyi Ali Nutki Dede'nin şeyhliği sırasında Yenikapı Mevlevihanesi'nin neyzenbaşlığına getirilmiş, onun 1801'de vefat etmesi üzerine 1001 günlük çilesini tamamlayan Nâsır Dede Mevlevihâne'nin ondördüncü şeyhi tâyin edilmiştir. 1914'te Kazasker Mekkizâde Mustafa Âsım Efendi tarafından da dergâhın vakıf işlerine bakmakla görevlendirilmiş, ölümüne kadar bu vazifelerini sürdürmüştür. 20 Cemaziyevvel 1236 (23 Şubat 1821) Cuma günü vefat eden A. Nâsır Dede Yenikapı Mevlevihânesi haziresine defnedilmiştir. Mezar taşında Safâî'nin,

"Âlem-i lahûta can attı bu dem Bâkî Dede"

mısraı yer almaktadır.⁴

Nâsır Dede, 1209/1794 yılında Yenikapı dergâhının kafesçisi⁵ Şerife Ayşe Hatun'un kızı ile evlenmiştir. Bu evlilikten üç erkek bir de kız çocuğu dünyaya gelmiştir. Sırayla, Ebubekir Şaban Efendi, Hüseyin Recep Dede, Şerife Ayşe Sıdika Hanım, Osman Selahaddin Dede.⁶

³ Tez, sf.7-8

⁴ Tez, sf.29

⁵ Kafesçi bacı : Dergâhlarda mukabele günü ihtiyacı olan bacılardan biri, kadınlar kafesinde gelen ziyaretçi hanımlardan gönüllerinden ne koparsa alır, bunu şeyhe verir. Şeyh ya bir mikdarını alır yahut çok defa hepsini o bacıya bağışlardı. Bu kadına "kafesçi bacı" denir. İhtiyacı olan bacılar sırayla kafesçilik ederdi.

⁶ Tez, sf.30

EDEBÎ ŞAHSİYETİ :

Abdûlbâki Nâsır Dede, şâir ve edip sayısının çok fazla-
laştığı, halk edebiyatının divan edebiyatına yaklaştığı, şarkı tü-
rünün geliştiği 18.yy'da Mevlevî dedesi, klasik musikî hocası ve
şâir olarak karşımıza çıkan önemli bir şahsiyettir.

Yenikapı Mevlevîhânesi şeyhi olan Nâsır Dede, çocukluğun-
dan itibaren ailesi vasıtasıyla musikî ve edebiyatla ilgilenmiş, o
kültür çerçevesinde yetişmiş, değerli eserler meydana getirmiştir.
Musikî kabiliyetini yaptığı çalışmalarla geliştirmiş, neyzenbaşılık
yapmıştır. Beste ve nota çalışmaları onun musikî bilgisini kanıtla-
yan delillerdir.

Mevlevî bir ailenin çocuğu olan Nâsır Dede, binbir günlük
çilesini tamamlayarak Mevlevî olmaya ve dergâha katılmaya hak ka-
zanmıştır. Kabiliyeti ve başarılı çalışmaları sonucu dedeliğe ve
şeyhlik makamına getirilmiştir.

Tahsilini düzenli ve iyi bir şekilde yapması Nâsır Dede'-
nin edebî şahsiyetinde büyük rol oynamıştır. Arapça ve Farsça ders-
leri alan şâirimizin divanındaki Arapça ve Farsça gazeller onun bu
dilleri iyi derecede bildiğinin göstergesidir. Bunun yanı sıra Türk-
çeyi de sadeliğini ve akıcılığını koruyarak kullanmaya özen göster-
miştir. Bestelenmiş birkaç Türkçe gazelinden alınan şu beyitleri
örnek verebiliriz:

"'Aşık-ı bîçârenim sûz-ı kemînimden sakın
Hasta-i cevri eyleyüp âh u enînimden sakın"

. . .

"Nâsır-âsâ dâmen-i 'aşkın bırakmam sevdiğim
Tîg-ı âteş-tâb-ı cevriyle helâk olsam da ben"

Kasidelerinde ise samimi, içten ve coşkulu ifadelerle
karşılaşmaktayız. Kendisi gibi Mevlevî olan Sultan III.Selim'e,
onun kardeşi Beyhan Sultan'a, II.Mahmud'a ve paşalara hitaben kale-
me aldığı kasidelerinde de aynı coşku, aynı samimiyet, aynı heyecan

devam etmektedir. Yine bu manzumelerde hayal gücünün genişliği, kelime hazinesinin zenginliği ve kelimelerin birbiriyle uyumu, bir tablodaki renklerin manzarayla âhenkli oluşu gibidir.

Rindâne ve âşıkane tarzdaki gazellerinden bir kısmı bes-telenmiştir. Mevlevî olması sebebiyle şiirlerinde Hz.Mevlânâ'ya öv-güler geniş yer tutmaktadır. Ayrıca Leylâ ve Mecnûn, Ferhad ile Şi-rin kıssalarına telmih yapılmıştır. Bu arada âşığın hali de dile getirilmiştir.

Nâsır Dede, kaleme aldığı şiirlerinde bazen açıkça bazen edebî sanatlarla süsleyerek Mevlevî olduğunu belirtir. Gazellerin-den alınan şu beyitlere bakıldığında bunu görebiliriz:

"Mevleviyiz Mesnevî'dir muktedâ-yı râhımız
Sâlik-i 'aşkız sema'-ı bâ-şafâ şehrahımız"

. . .

"Fehm eylemez halimizi zâhid-i bî-rây
Takvâ-sıfatız gerçi ki rindâne-nümâyız"

Abdûlbâki Nâsır Dede'nin edebî şahsiyetinin yanında hayat felsefesi ve dünyaya bakışı hakkında da gazelleri yardımıyla bazı neticelere varılabilir. Tasavvufî nitelikteki gazellerin sayı bakımından hâkim olduğu divanına bakıldığında, baştan sona bir iyi ni-yetin, olaylara ve insanlara olumlu açıdan yaklaşmanın var olduğu görülecektir. "Mevlevîlerdir" redifli gazelinde Mevlevîlerin özel-liklerini ve hayat felsefelerini yansıtırken, âdetâ kendisini an-latmıştır.

"Hümâ-meşreb hemîşe padişah-ı mülk-i istîğna
Kana'ât köşesinde merd-i hâmil Mevlevîlerdir"

beytinde ifade ettiğine göre, dünya malına tapmayan, hırslı değil, kanaatkâr olan bir insandır. Tabîî, bütün bu özellikleri yaradılışının yanı sıra Mevlevî olması sebebiyle de kazanmıştır.

Ailesi ve çevresi için düşürmüş olduğu tarihlerde, doğum, ölüm, sakal bırakma gibi olayları kısaca ifade etmeye çalışmıştır. Münif Efendi'nin oğlu Ahmed Sadık'ın, Şeyh Ali Dede'nin oğlunun, Nâsır Dede'nin kendi oğlu Ebubekir Efendi'nin doğumları için düşürülen tarihleri, Vasfî Efendi'nin, Yunus Bey'in sakal bırakmalarına düşürülen tarihler örnek olarak zikredilebilir. Bunlar, edebî metin bakımından fazla bir değer taşımazlar dahi devir ve şahsiyetlerin bilinmesi sebebiyle edebiyat tarihine yardımcı olmaları açısından önemlidir denilebilir. Öyle ki, düşürmüş olduğu tarihlerden anlaşıldığı üzere Ali Nutkî Dede'nin damadı Numan Dede'nin Muhammed Salih adında bir oğlu, Zekiye adında da bir kızı, Abdurrahim Dede'nin Fatma Münire ve Sayide adlı iki kızı olduğu tesbit edilebilmiştir. Bunlar şematik olarak gösterilmiştir.

Divanında yer alan bir rubai ve üç kıt'asında, âşığın sevgiliye yalvarışı, âşığın zavallı hâli, gönlünün yaralı oluşu, sevgilinin güzelliği, sade, açık ve öz bir ifadeyle dile getirilmiştir.

Nâsır Dede'nin divanı, baştan sona incelendiğinde eserini kendisi gibi Mevlevî olan sultanlara, samimiyetini bildirmek, kendisi için önemli olan dergâh (Yenikapı Mevlevîhanesi), Mevlevîlik gibi konuları, bazı tarihleri, hayatının büyük kısmını ayırdığı musikiyi dile getirmek için kaleme aldığı düşünülebilir.

Abdûlbâkî Nâsır Dede, edebi kişiliğinden çok musikişinaslığı ile tanınmıştır. Günümüze kadar gelmiş olan eserleri arasında, musikiye dâir eserleri oldukça önemlidir. Edebî şahsiyetini en iyi gösteren eseri elimize geçen tek nüsha olarak mevcut divanıdır denilebilir. Divanında "ney" redifli bir gazeli de bulunan şâirimizin, edebiyattan çok musikiye önem verdiği söylenilebilir.

ESERLERİ :

Nâsır Dede, dinî ilimler, tasavvuf, edebiyat(şiir) ve musikî sâhalarında eser vermiştir. Bunlar;

1. Tercüme-i Menâkıbü'l-Ârifîn : Ahmed Eflâkî'nin Menâkıbü'l-Ârifîn adlı eserinin tercümesidir. On fasıl olarak ele almıştır. Ritter "moto mot tam bir tercüme" der. Sultan III.Selim'e sunulmuştur. Tek nüshası Süleymaniye Ktp.Nâfiz Paşa Bölümü Nr. 1126'dadır.

2. Şerh-i Ta'rib-i Şâhidî : Şeyhlerden Musa Dede'nin Ta'rib-i Şâhidî adlı Arapça eserinin şerhidir. H.1213-1215/M.1799 yıllarından tamamlanmış, Yenikapı Mevlevihânesi'ne vakfedilmiştir.

3. Defter-i Dervişân : Şeyh Ali Nutkî Dede tarafından başlanan ve onun ölümü üzerine A.Nâsır Dede'nin yazmaya devam ettiği eserin müelliflerin hattı ile olan tek nüshası Süleymaniye Ktp., Nâfiz Paşa, nr.1194'tedir. Eserde Yenikapı Mevlevihanesi'ne gelip gidenler hakkında bilgi, isim listesi, vs. yer almaktadır.

4. Tedkîk u Tahkik : 136 makam ve 21 usûlün kısaca açıklandığı musikî nazariyâtına dâir bir eserdir. Eserin müellif hattı ile olan nüshası Süleymaniye Ktp., Nâfiz Paşa, nr.1242/1'dedir.⁷

5. Tahririye : Kendisi tarafından icat edilen nota sistemini açıklayan ve bu nota ile yazılmış dört besteyi ihtiva eden bir eserdir. Müellif hattı ile olan nüshası Süleymaniye Ktp., Nâfiz Paşa, nr.1242/2'dedir.

6. Divan : Tezimizin konusunu teşkil eden bu eser 78 varak olup yaklaşık bin beyittir (928). 17 kaside, 12 tarih, 2 tahmis, 1 murabba, (biri Farsça, biri Arapça) 55 gazel, 1 rubai, 4 kıta, 36 müfred beyitten oluşmaktadır. Süleymaniye Kütüphanesi, Nâfiz Paşa bölümü, Nr.941'de kayıtlıdır.

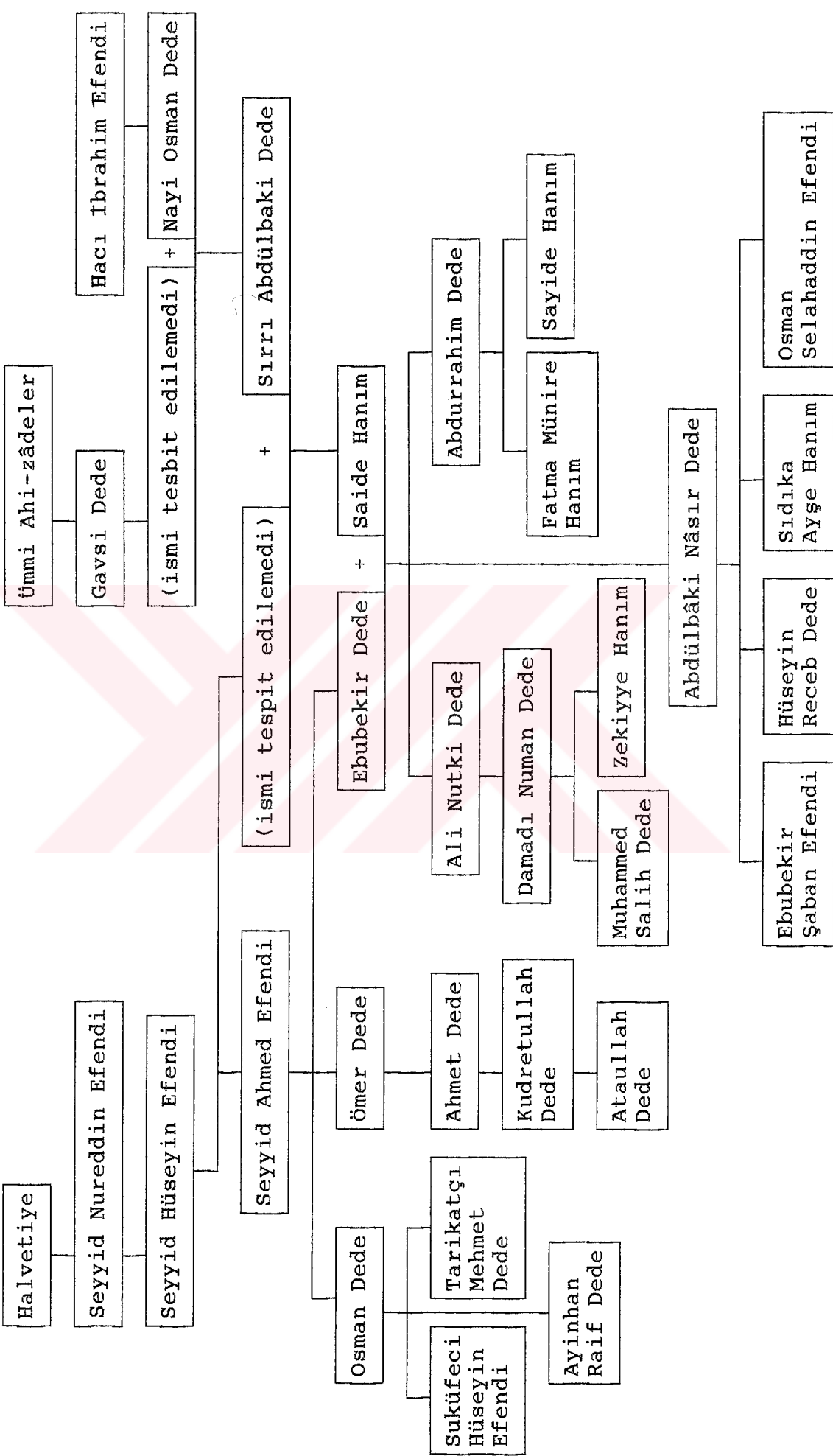
Rindâne ve âşıkane gazelleri şâirin musikî bilgisini de ortaya koymaktadır.

⁷ Fatma Adile Aksu, bu konuda basılmamış bir yüksek lisans tezi hazırlamıştır. (Abdûlbâkî Nâsır Dede ve Tedkîk u Tahkik, M.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü, İst.1988 Danışman: Yrd.Doç.Dr.Nuri Özcan)

ABDÜLBAKİ NÂSİR DEDE'NİN SOY KÜTÜĞÜ

BABA TARAFINDAN

ANA TARAFINDAN

KAŞAİD

(1)

(Mef'ûlü/mefâ'ilü/mefâ'ilü/fe'ûlün)

- 1 Hamd aña zaman irdi cenâb-ı ramazâna
Doğdu yine ol mah-ı kerem-zâd cihâna
- 2 Âyine-i ruhsâr-ı füyûzât-ı ilâhî
Yüz gösterir ihsân u kerem 'âlemiyâna
- 3 Bir âyine kim cânib-i Yezdân berâber
'Uşşâk alur şâhid-i maksûdı 'ayâna
- 4 Şehr-i ramazan bâr-geh-i Hazret-i Hak'dan
Yıldan yıla hil'at gibidir şanki zamana
- 5 Biñ zevk u şafâ kesb idüp ol lutf-la atlas
Tecdid kılar şevkini çarh u devrâna
- 6 Bir hil'at-ı ra'na ki görüp kadr-i münîfin
Esnâf-ı melek rakşa girer Mevleviyâna
- 7 Mâh-ı ramazan bir der-i ikbâl-i Hudâ'dır
Her yılda otuz gün açılır da'vetiyâna
- 8 Hâcetleri tebliğde esnâf-ı sürûşan
Birbirlerini gıbta kılar rûz u şebâna
- 9 Bir der ki 'adetsiz kerem ü lutf-ı Hudâ'ya
Pîşinde heman âdeme bir âh bahâne

- 10 Şehr-i ramazân kullara bir şîve-i Hâk'dır
Kim vasfı ne mümkün gele ta'rif ü beyâna
- 11 Bir şîve-i mu'ciz-eser ü luţf-nümâ kim
Her ânı cihân deñlü inayâta hıızâne
- 12 Besdir bu ki bu mâh peygamberler içinde
Maşşuş ola Hâzret-i şâh-ı dü cihâna
- 13 Ma'sûk-ı Hudâ maşşad-ı akşâ-yı zuhûrât
Maţlûb-ı ehad şâhid-i levlâk-i yegâne
- 14 Ser-levha-i menşûr-ı tecelli-i ilâhî
Hem hâzin-i esrar-ı nihân hem de hıızâne
- 15 Sultân-ı rusul Ahmed-i Muhtar Muhammed
Hâdi-i sübül nûr-ı ebed dîde-i câna
- 16 Yâ mefhar-ı kevneyn seniñ zât-ı şerîfiñ
Mihrâb-ı du'adır heme peygamberâna
- 17 Mir'ât-ı ruhuñ[dur] [kil o nur geldi 'ademden
Hurşîd-i tecellî-i hüviyyet lema'âna
- 18 Nâmıñ işidip başladı gerdûn o demden
'Aşkîñla terennüm iderek "devr-i revân"a
- 19 Gûş eyliyecek Zühre seniñ vaşf-ı şerîfiñ
Âgâza kırup başladı arâmiş-i câna
- 20 Yâd eyleseler nâmını ger ehl-i cehennem
Mensûb olurlardı bütün ehl-i cenâna

- 21 Firdevs-i derinde ölücü bendeleriniñ
Câvid olarak devletine oldu nişâne
- 22 Devlet o kûlındur ki tutup dâmen-i rahın
Düşmüş ola 'aşkıñla seniñ âh u fiğâna
- 23 Yâ hazret-i feryâd-res-i 'âciz ü gamgîn
Senden olur elbette meded haste-dilâna
- 24 İhsân u kerem cümle seniñdir hep efendim
'Acizlere bîçârelere gamzedegâna
- 25 Reddeyleme ey pâdişeh-i mülk-i 'inâyet
Biçâre bu kûl dergehiñe geldi amâna
- 26 Lâyık değilim gerçi şarâb-ı keremiñden
Mazhar kıl efendim beni bir rağl-ı girâna
- 27 Ol neş'e-i câvid ü meded-res ola cân-bahş
Bu zâr u gam-âlûdeye bu hâli yamâna
- 28 Haddim değil 'affeyle eyâ kân-ı mürüvvet
Güftâr-ı ketûmuñ der-i na'tında zebâna
- 29 Ümmidim odur lîk kûlın 'acz ü niyâzı
Mağbul olup atılmaya lutfuñla yabana
- 30 İhsân u kerem eyle kuluñ Nâşır-ı zârın
Mağşûdı budur 'aşkıñ ile lutfuña kana

(2)

(Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün)

- 1 E'l-amân ey Hazret-i sultân-ı 'aşk
E'l-amân ey hüccet ü bürhân-ı 'aşk

- 2 E'l-amân ey Hâzret-i Mollâ-yı Rûm
E'l-amân ey menba' u 'ummân-ı 'aşk
- 3 E'l-amân ey kenz-i esrar-ı Hudâ
E'l-amân ey nûr-ı 'aşk u kân-ı 'aşk
- 4 Cevher-i zât-ı şerîfiñdir seniñ
Şûret-i ma'nâ-yı 'aşka cân-ı 'aşk
- 5 Levh-i mahfûz üzre vaşfıñdır seniñ
Naķş olan ser-levha-i 'ünvân-ı 'aşk
- 6 Âfitâb-ı zât-ı pâkiñdir seniñ
Lâyezâli fâyız-ı bostân-ı 'aşk
- 7 'Aşıkân tavvâf-ı kûyuñdur seniñ
Dergehiñdir Ka'be-i mestân-ı 'aşk
- 8 Yâd-ı namıñdan içer âb-ı hayat
Kana kana dembedem 'atşân-ı 'aşk
- 9 Ruħdur zât-ı şerîfiñ 'âleme
Ey veliyy-i nâzım-ı erkân-ı 'aşk
- 10 Bâr-gâh-ı hâzretiñde rûz u şeb
Kudsiyândır hâdim-i dîvân-ı 'aşk
- 11 Buldular cân-ı hayât-ı sermedî
Kul olup saña olan nâlân-ı 'aşk
- 12 Kulluğuñ bezminde devr eyler hemîn
Sû-yı Hâķ'dan sâğar-ı gerdân-ı 'aşk

13 E'l-amân ey her za'îf ü hastaya
Şerbet-i luţfuñ ile dermân-ı 'aşk

14 Pûte-i iksîr-i ihsânıñda kıl
Bu ğarîb u 'âcizi sûzân-ı 'aşk

15 Şahn-ı cânım luţf u ikrâmıñla kıl
Dembedem ağıste-i bârân-ı 'aşk

16 Çeşme-i hûrşîd-i feyziñden dahi
Mevc ura deryâ gibi lem'ân-ı 'aşk

17 Nevbahâr olup o âb u tâb ile
Açıla nev nev gül-i handân-ı 'aşk

18 Mülk-i cânın eyle Nâşır bendeniñ
Dâ'imâ ma'mûr u âbâdân-ı 'aşk

(3)

(Mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün)

1 Zihî dilkeş edâdır nağme-sâzîde edâ-yı ney
Dilârâ cân-fezâ hâlet-nümâdır hoş şadâ-yı ney

2 Ğıdâ-yı rûh-ı 'âşık hasb u hâl-i 'ârif-i billâh
Devâ-yı derd ü ğamdır herkese her dem nevâ-yı ney

3 Döner her serde zevk-ı istimâ'-ı nağmesi amma
Hele 'âşık serinde başkadır başka hevâ-yı ney

4 Tabîb-i hâzık-ı dildir nefesdir kendüye tedbîr
Hevâdandır marîz-i ğaflete mu'ciz-devâ-yı ney

- 5 Rıyâz-ı zevk u 'aşka zînet-efzâ şevk ile dem-sâz
Cevâhir bir nahldir pencî zerden nağmehâ-yı ney
- 6 N'ola demsâz-ı 'âlem velvele endâz-gûn ise
Şafâ-bahşın kılup mevlevîdir, hûyı vü hâ-yı ney
- 7 Benân-ı nâydan gûyâ ki perr ü bâldır dâ'im
Hevâ-yı 'âlem-i 'aşk içre seyreyler hümâ-yı ney
- 8 Açılup söylemez her bir kese tâ kendüye bir dem
Biraz demsâz-ı hizmet olmayınca dilrübâ-yı ney
- 9 Görünür ejdehâ-veş münkire bezm-i muhabbetde
Yed-i Mûsâ'daki demkeş-i 'aşâdır şanki nâ-yı ney
- 10 'Aceb mu'ciz-nümâdır gayrı sâz-ı lahna nisbetde
Nikât-ı dâstân-ı 'aşkı 'uşşâka edâ-yı ney
- 11 Geleydin fethe bâb-ı kenz-i elhânın yumup çeşmin
Mukaddem râst bir gülbang-ı hû'dur ibtidâ-yı ney
- 12 Derûnı gıll u gışşdan şâf bir dervîşdir guyâ
Şararmış 'aşk ile âh etmeden her dem likâ-yı ney
- 13 Şehinşâh-ı serîr-i kişver-i elhândır her bâr
Huzurunda künûz-ı zevk u hâletdir 'aâtâ-yı ney
- 14 Demâdem şule-i yakut-âvâz ile rehberdir
Harim-i hâş-ı 'aşka 'âşıkâne reh-nümâ-yı ney
- 15 Ne mümkün vaşfı dille bil ki hâl ile olur ifhâm
Ne dersem vaşf u şânında değildir, hiç sezâ-yı ney

- 16 Bu besdir adr u ân u 'izzetinde kim nice yıllar
 uzûr-1 azret-i Hünkâr-1 ekber oldu câ-yı ney
- 17 Yine bu emr-i zîân merret-i adrin füzûn eyler
 Ki binev emr olundu Mesnevî'de ez-berâ-yı ney
- 18 ilâhî Nâır-1 nâârı esrârına vâıf ıl
 Dil-i nâlânını 'aıñla eyle hem-nevâ-yı ney

(4)

(Mef'ûlü/mefâ'ilün/fe'ûlün)

- 1 Ney kim dil ü cân-1 'âıandır
 Güyâ-yı rumûz-1 kün-fekândır
- 2 Esrâr-1 Hudâ'yı rua bî-arf
 Tefhîmde mu'cizü'l-beyândır
- 3 Her namesi sanki bir alemdir
 Lev-i dile naı adefândır
- 4 Her bâr figân u nâlesiniñ
 Ârâm-1 maalli Kerzamân'dır
- 5 Meydân-1 afâda cey-i amla
 Bir başına rezme pehlüvândır
- 6 adrince cihân kelamıñ añlar
 Guftârı 'acib bir lisândır
- 7 Geh nâle vü zâr gâhî sermest
 Üstâd-1 daî-1 bûlbûlândır
- 8 Âvâzı miâl-i âb-1 elmâs
 Mecrâları râvzâ-i dilândır

- 9 'Âşık[^]lara a[^]ks-i dilber[^]iyle
Bir nağ[^]mesi ây[^]îne niş[^]ândır
- 10 Ma[^]hmûr-ı şarâb-ı 'aş[^]ka serşâr
Her nağ[^]mesi sâğ[^]ar-ı girândır
- 11 Ru[^]hsâre-i ser-girân-ı şev[^]ke
Her nağ[^]mesi âb-ı gül-feş[^]ândır
- 12 Her nâlesi bağ[^]-ı dilrübâdan
'Uşşâka müdâm bû-resândır
- 13 Âvâzı mişâl-i şâh-ı güldür
Mürg-i dil-i nâleye mekândır
- 14 Gencîne-i râz-ı 'aş[^]q[^] likin
Dil gibi derunû bî-niş[^]ândır
- 15 Şıytında dem-i elest hâli
Merdân-ı Hudâ'ya hep 'ayândır
- 16 Gülzâr-ı muhabbet içre gûyâ
Bir bûlbûl-i nâzenin zebândır
- 17 Şad gûne nevâlar ile her dem
Arâm-künân-ı tıfl-ı candır
- 18 Bî-dillere dil bağıslamakda
Efsûn-ı şafâ-yı rastdandır
- 19 Bu emr ile 'izzeti nümâyan
Bu fahr ile şö[^]hre-i cihândır
- 20 Kim dergeh-i Mevlevî'de dâ'im
Hem-bezm ü nedîm-i 'âşıkândır

- 21 Dergâh-ı şerîf-i Mevlevî kim
Her kûşesi ravza-i cenândır
- 22 Her ravzası nûr ile müzeyyen
Cibril periyle sâyebândır
- 23 Üşkûfesi şevk ile mürebbâ
Cünbüş-dih-i çeşm-i ahterândır
- 24 Eşcârı ki zevk ile resîde
Mânende-i kıdd-i dilberândır
- 25 Divârı şafâ ile mücellâ
Çün cephe-i mâh-peykerândır
- 26 Her hücre si 'aşk ile mutarrâ
Ârâm-geh-i firîştegândır
- 27 Kâlbînde anıñ semâ'-hâne
Cevlângeh-i kerûbiyândır
- 28 Girdinde misâl-i Beyt-i ma'mûr
Eşnâf-ı melek tavâf-künândır
- 29 Meydânı ki ism-i zâta câdır
Pertev-dih-i rûy-ı âsumândır
- 30 Hizmet-keş-i matbahı sa'âdet
Derbânı hemîşe 'izz ü şândır
- 31 Her seng-i ocağı zât-ı 'aşka
Mi'yâr-ı hulûş-ı hâdimândır
- 32 Ârâyîş-i dîv-i nefis elinden
Kaçmışlara hâne-i amândır

- 33 Deryâ-yı muhabbet ü mürüvvet
'Uşşâk-ı dili çü mâhiyândır
- 34 Her hizmeti rütbe-i şafâda
Mîzân-ı kemâl-i kâmilândır
- 35 Bir gülşen-i 'arş-sâyedir kim
'Uşşâk-ı Hudâ'ya âşiyândır
- 36 Ser-çeşme-i feyz-i zevk-i dilhâ
Gencûr-ı şafâ-yı câvidândır
- 37 Hâk-i deri sürme-i sa'âdet
Nûr-âver-i cism ü cândır
- 38 Nâşır hele vaşfı ko du'a kıl
Hâcet talep edecek zamândır
- 39 Ta'bire gelür mi vaşf-ı hâli
Hâmeñ tutalım ki şad-zebândır
- 40 Tağyîr yeri beyânda huşuşa
Hayret-dîh-i kilik-i şâirândır
- 41 Yârâb bu harim-i 'aşk hakkı
Kim manzar-ı haş-ı bendegândır
- 42 Luţf u keremiñle eyle imdâd
Hâli dil-i zârımıñ yamândır
- 43 Kim vesvese bârı dolmuş
Vesvâs elinde nâtüvândır
- 44 Seylâb-ı 'inâyetiñle pâk et
Ebr-i keremiñ medet-feşândır

- 45 Lîkin dil-i 'âciz ü za'îfim
Her gâh bununla şâdumândır
- 45 Kim nâlesi 'âcizin derinde
Mağbul ü cihânda râyegândır
- 46 Bu bendeñe isti'ânet eyle
Yârâb bir adında Müste'ân'dır
- 47 Bir söz diyemem cürmde yâ Râb
Bâbıñda heman sözüm amândır

(5)

(Mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün)

- 1 Cihân elhamdülillah şimdi cümle emn ü râhatdır
Bu demler 'âleme sû-yı Hudâ'dan luğf-ı rahmetdir
- 2 Cenâb-ı evliyâullahdan bâ-emr-i Yezdâni
Esen bâd-ı kerem pirâyesi feyz-i kerâmetdir
- 3 Doğan hûrşîd ü mâh u ahterânı rûz u şeb ancak
Biri sa'd u şerefdir biri biri ceş-i 'izzetdir
- 4 Şeb ü rûzunda nur u esved ü ebyâz hüveydâdır
Peyenderpey zamânı maşrık-ı nûreyn-i kudretdir
- 5 Per ü bal açsa gâhi ebr-i bârân-rîzi hem-vâre
Düşen mânend-i incü kaşreler tohm-ı sa'âdetdir
- 6 Mübeyyen luğf-bârı fâyız-ı ezhâr-asârını
Bağıldıkda serâser bir rıyâz-ı pür-letâfetdir
- 7 Meserret nağş ider kilik-i şafâ tûmâr-ı devrinde
Beyâz-ı şubhı resm-i ruze nîreng-i halâvetdir

- 8 Mücellâdır ruh-ı âyînesi jeng-i küdüretten
Nümâyân sûret-i tevfiğ-i Hâk ne câ-yı diğkatdir
- 9 Şeb ü rûzı ferağla muğtenim bir bezm-i hurremdir
Sevâd-ı şâmı dūd-ı 'anber-i sarâ-yı hikmetdir
- 10 Nevâ-yı zevkdur âğâza kânûn-ı nizâmında
Bütün târ-ı umûr-ı hayrî âheng-i meserretedir
- 11 Rüsûm-ı 'ayş-ı tahrîrinde nây-ı hâme-i takdir
Demâdem hep terennüm-sencin elhân-ı beşâretedir
- 12 Neşât u inbisâtı nev-bahâr itmiş 'adaletle
Gül ü gülzâr bahtı kâsib-i reng ü tarâvetdir
- 13 Dönüp dolâb-ı çarhıñ çâh-ı takdîr-i ilâhîden
Bu iklim üzre rîzâñ itdügi nağd-i sa'âdetdir
- 14 Çemende bülbülânın nâlesi Sûz-ı dilârâ'dır
Felekde Zühre Evcârâ tarab-demsâz-ı 'işretedir
- 15 Cihâna şimdi bak 'ibretle şahın-ı gülsitânında
Nihâl-i gülde her bir gonce bir câm-ı melâhâtdir
- 16 Şunar nezzârede cân u dile şahbâ-yı şîrîni
Şanupsun gûyiyâ her ravzâyı bir bâğ-ı cennetdir
- 17 Dırahtânıñ düfûf-âsâ şabâdan sıyt-ı evrâkı
Hemîşe 'âlemde âvâze-i tebşîr-i ni'metdir
- 18 Bisât-ı bezmini tayy itdi gitdi fitne 'âlemden
Görünmez bir dahî şimden gerü biñ şükr ü minnetdir
- 19 Temâşâ kıl bu hengâm-ı şafâ-güsterde sertâser
Cihânda başka cünbüş başka zevk başka hâletdir

- 20 Bu lem'ân kerem-i feyz-i 'inâyet şavb u Bârî'den
Meger ikbâl-i rûz-ı pâdişâh-ı pâk-ı tînetdir
- 21 Şehensâh-ı cihân şâhib-kırân u saltanat-ârâ
Vücûd-ı zât-ı pâki neş'e-bahş-ı mülk ü devletdir
- 22 'Inâyet-kâr-ı 'âlem sâye-perdâz-ı benî-âdem
Cihândâr-ı mükerrem mâlik-i mülk-i 'adâletdir
- 23 Kerem-güster hünerver ma'rifet-perver şeh-i dâver
'Âtâ vü cûda mazhar zâtı hûrşîd-i sehâvetdir
- 24 Süleyman-saltanat Iskender-i şâhib-zaman haşmet
'Aliyyü'l-Murtazâ heybet serîr-ârâ-yı şevketdir
- 25 Ser-efrâz-ı hilâfet Hazret-i Sultân Selim Hân kim
Cihân-ı merhamet deryâsı mevcâmevc-i şefkatdir
- 26 Şecâ'at kendüye mevrûsdur ecdâd-ı pâkiñden
Celâdet-mevhibe şâhib-zamân-ı nîk haşletdir
- 27 Dilâver kahramân ceng-azmâ ger çıkşa meydâna
Irâk rahş-ı cân-ı düşmene bârân-ı dehşetdir
- 28 Karartır dîde-i a'dâyı elbet kör havf eyler
Gubâr-ı zîr-i pâ-yı esbi dûd-ı top-ı şavletdir
- 29 Düfenk aldıkça dest-i pâkine her fundukı güyâ
'Adûnıñ çehre-i ümmîdine birbir işâbetdir
- 30 O sultân-ı cihân-ârâ vü şâhib-seyf-i devrân kim
Cihân başdan başa şimden gerü hükümünde mülketdir

- 31 Serâser kapladı dünyâyı nâm u şevket ü şânı
‘Adûnuñ hırmen-i ‘ıyş harâb-ı berķ-ı haşyetdir
- 32 Nihâl-i mülk ü devlet feyz-i zâtıyla bahâr itmiş
Sürüp nev-şâhlar pür-berk ü bâd u feth ü nuşretedir
- 33 Çekildi tîğ-ı ğayret kini çarh-ı intizâm üzre
Dili ‘adâ-yı dînin şimdiden rîş ü cerâhâtdir
- 34 Gülistân hüner-perverdedir dest-i kerîmiyle
Zamânında demâdem nevbahâr-ı feyz-i rağbetdir
- 35 Ne şeh seyf ü kalem sultânı hem-sâ’ir ma’ârifde
Zihî şâhib-yed-i tûla vü serbâz-ı mahâretdir
- 36 Hünerverler hemâna hurrem olsunlar ki her kandâ
Nigâh-ı iltifâtıyla dem u devrân-ı fırsâtdır
- 37 Kerem-kâra ‘inâyet güsterâ şâhâ cihândârâ
Eyâ şâh-ı müeyyed-zât-ı pâkiñ Hızır-ı devletdir
- 38 Hele ehl-i sühân lutfuñla şân olmağda artmağda
Zamân-ı devletüñ eşcâra bir meydân-ı hürmetdir
- 39 Huşuşa şimdi ben ol pehlüvan semt-i ma’nâyım
Ki feyz-i hazret-i merdân-ı Hâķ bâzuma kuvvetdir
- 40 Resâdır dest-i fikrim gevher-i nâ-yâb ma’nâyâ
Eger âvîze-i ‘arş ise de bî-renc ü zağmetdir
- 41 Dilim şehir-i sühandır hâme bâzârgân-ı ‘atţârı
Kaţar-ı kârbânı cümle kâlâ-yı belâgatdir
- 42 Niğâr-ı gevher eylerse n’ola endîşe-i pâkim
Açınca kenz-i bî-pâyânını gevher ğanîmetdir

- 43 Ne gevher dânedir her bir sözüm asla bahâ yokdur
Meger kim iltifât-ı şâh-ı 'âlem aña kıymetdir
- 44 Ne hâcet söz uzatmak bellüdür güftâr-ı sencîde
Bu ra'nâ hoş edâ nazm-ı terim da'vâya hüccetdir
- 45 Kaşideñ intihâ bulsun yeter da'vâyı ko Nâşır
Du'âya başla gerçi şâ'ire fahriyye 'âdetdir
- 46 Du'â-yı devlet-i şâh-ı cihân dünyâya vâcibdir
Hemâna beş vaktde herkese zeyl-i 'ibâdetdir
- 47 Devâm-ı 'ömr ü 'izz ü devlet içün Kâ'be-i dilde
Bütün şâhib-dilân da'vâta dest-efşân-ı himmetdir
- 48 Felek devr eyledikçe saltanatda ber-devâm olsun
Zamânında zühur itsün o kim hep hayr-ı devletdir
- 49 Erenler himmeti yanında her dem dest-gîr olsun
Benim subh u mesâ vird-i zebânım hep bu da'vetdir

(6)

(Müstef'ilün/müstef'ilün/müstef'ilün/müstef'ilün)

- 1 Ey dil ne hoş devrândır haqqâ ki bu ferruh-zamân
'Âlem-mekâdirdândır ehl-i ma'ârif şâdumân
- 2 Neşr olmada her güneş fen tut mûsikî yahut sühan
Her bir 'ulûm u pîşeden bâğ-ı ma'ârif nev-demân
- 3 Mikdâr-ı elmâs-ı hüner kırâtdan kılmış güzer
Maqbûl-i 'âlim serbeser lâkin niye âb-ı revân
- 4 Şi'r-i laţif ü âbdâr söyle bulmuş iştihâd
Şi'riyle eyler iftihâr her şâ'ir-i şîrin-zebân

- 5 Gülhâ-yı mazmûn-ı edâ hep hande-leb sertâbepâ
Birbirine zînet-nümâ birbirleriyle şîve-rân
- 6 Kâlâ-yı lü' lü' -yi ni'am târ-ı şerefde muntazam
Ta'bîre gelmez muhterem 'âlemde şimdi râhdân
- 7 Âgâz-ı cây-ı hoş-edâ nevzâde-i bâğ-ı nevâ
Şevk-ı dil ü hâlet-fezâ meclislere 'anber-feşân
- 8 Her ma'rifet ızhârda feyz-i himem efkârda
Nev nev şanâyî-i kârda endişeler diğket-resân
- 9 Fikr eyledim bir dem ki bu âşâr-ı feyz-i nîkrû
Eyâ nedendir sûbesû bildim ki sonra bî-gümân
- 10 Şimdi ma'ârif mülküne her cânib ü her semtine
Verdi hayât-ı nev yine ikbâl-i sultân-ı cihân
- 11 Şâhenşeh-i 'âlî-tebâr sultân-ı dâd u luğf-kâr
Kân-ı kerem şefket-nisâr nîk-ahter ü şâhib-zamân
- 12 Şavlet-fezâ-yı saltanat zînet-nümâ-yı tâc u taht
Ruğ ü şifâ-yı memleket baht-âver ü şâhib-kıran
- 13 Fahrü's-selaṭinü'l-ümem mülk-i Süleymânî-ḥaşem
Cemşîd ü İskender ḥadem resm-i mehâbet-âsitân
- 14 Sultân Selim Hân kim cihân zât-ı şerîfiyle hemân
Başdan başa emn ü emân şîrîn bahâr u gülîstân
- 15 Ḥaḳḳâ Şeh-i 'âlî-nejâd baḥr-ı muḥîṭ-i 'âdl u dad
Nil-i sehâ iḥsân-nihâd luğfuyla 'âlem-i kâmrân
- 16 şâd eylemekde şevketi her rûz baht-ı devleti
Tutdu cihânı heybeti ḡarrân-şîr ü ḳahramân

- 17 Şemşîrini alsa ele seyreyle rezmi bir hele
Mânend-i esb-i hergele-pûyân olurlâr düşmenan
- 18 'Âdâ-yı dîniñ kişveri eyler hedef-âsâ geri
İñler deraviş dilleri alsâ ele tîr ü kemân
- 19 Sû-yı 'adûya kılsa ger kahr u hışmla bir nazar
Lerzân olup biñ havf ider elbet olur hâli yaman
- 20 'Adâyı koydu haşyete atdı sevâd-ı dehşete
Kaşdı nizâm-ı devlete kıldıkda dâmen-dermiyân
- 21 Bir pâdişeh kim bir dahî dünyaya gelmiş mi eşi
Şâyeste medhine zihî kadir olursa şâ'irân
- 22 Mir'ât-ı rû-yı rûzgâr 'adliyle sâf u tâbdâr
Yok zerre bir ğamdan ğubâr yok bir küdüretten nişân
- 23 Şâhib-[suyûf] şâhib-kalem her ma'rifet yektâsı hem
Her ne desem de kâşıram mümkün mü evşafın beyan
- 24 Ey pâdişâh-ı kâmkâr ey şehsüvâr-ı nâmdâr
Dünyâya luţfuñ âşkâr cümle du'â-hânıñ cihân
- 25 Ehl-i ma'ârif şimdi hem sâyeñde hep ğarķ-ı kerem
Azâde-pey-ķayd u elem ihsânıñ ile şâdumân
- 26 Her ma'rifet buldu değer devr-i hüner devriñ meĝer
Vaķtiñde her şâhib-hüner bir bir müşârü'n-bi'l-benân
- 27 Şimdi huşûşa kim benem şehbâz-ı ispehr-i himem
Şahrâ-yı ma'ni pâke hem pervâzgâh-ı lâmekân
- 28 Tab'ım o deryâ-yı hüner fikrim o ğavvâz-ı güher
Hâmem o kâlâ-bend ü ber-nazmım cevâhir-kârvân

- 29 Bir şâ'ir-i mu'ciz-demem her bir sözümde mülhemem
Bî-hûde hiç laf eylemem işte bu şi'rimden 'ayân
- 30 Şıyt-ı kelâmımla n'olâ 'âlem seraser hep dola
Feyzim erenlerden ola elbet baña çok mu bu şân
- 31 Naşır yeter fahriyye gel oldu kaşîdeñ bî-bedel
Her bir sözü bir bir güzel hep renk renk ü dilsitân
- 32 Yüz tut Cenâb-ı 'izzete başla du'â-yı devlete
İkbâl-i baht-ı şevkete gerçi du'â rûz u şebân
- 33 Mâdâm kim çarh-ı semâ olmağdadır gerdiş-nümâ
Viridiñde hem nûr u ziyâ hûrşîd ü mâh u ahterân
- 34 'Âlemde olsun ber-çarâr şıhhatle taht u tâc-dâr
Zâtiyle olsun rûzgâr kesb-i sa'âdetde hemân

(7)

(Mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün)

- 1 Teâlallah tebârek bünye-i bâlâyı seyreyle
Budur mânendi işte günbed-i minâyı seyreyle
- 2 Şenîden key büved mânend-i dîden cennetü'l-'Adn'ı
Dilersen görmegi gel gez yürü bu câyı seyreyle
- 3 Temâşâ eyle resm-i dilrübâsın ger desem lâyıķ
Gülistân-ı İremde gonçe-i ra'nâyı seyreyle
- 4 Değildir kâr-ı dest-i âdemi güyâ binâsında
Hıred hayrân olur bu tarh-ı müstesnâyı seyreyle
- 5 Leb-i cû-yı şafâda sanki bir Saksonya mînâdır
Ya bir çînî muşanna' kâse-i zîbâyı seyreyle

- 6 Nuḳûşun görse Mânî destine almazdı erjengin
O maḥsûlu'ş-şanâyî' naḳş-ı bezm-ârâyı seyreyle
- 7 Temâşâ eyleyüp her ḳaşrını ḥayretle cârîdir
Dün ü gün dâmenin bûs itmede deryâyı seyreyle
- 8 Zihî bünyâd-ı dilkeş hem daḥi bir de maḥallinde
Cihanda var mı baḳ bu câ-yı bî-hemtâyı seyreyle
- 9 Ḥayât-efzâ hevâsı mâ-i cârisi zülâlû'l-ḥaḳ
Nedir ḥâk-i rıyâzı 'anber-i sarâyı seyreyle
- 10 Leṭâfet, nev-şüküfte-ḡonce-i ra'nâsıdır güyâ
Rıyâzetde serâser zînet-i ḡarrâyı seyreyle
- 11 Şabâ var ise söyle gezdiḡin yerlerde bir daḥi
Hele mânendi yokdur bu dür-i yektâyı seyreyle
- 12 Ne ḥâlet kesb eder ey bâd-ı 'izzet ol 'aşımin bir
Müşerref eylesün teḡrîfde bu câyı seyreyle
- 13 Penâh-ı 'izz ü 'ismet melca-i luṭf u kerem dâ'im
Senâ-ḥânî-cihân ednâyı hem 'alâyı seyreyle
- 14 Cenâb-ı Ḥazret-i Beyhân Sultân kim ḳapusunda
Sa'âdet pasbânıdır der-i 'ulyâyı seyreyle
- 15 Seḥâvet-meşreb-i ḡânisidir zât-ı şerîfinde
'İnâyet-pîşe-i efkârıdır bu râyı seyreyle
- 16 Kerem bâziçe-veş eḡlencedir her bâr yanında
Zihî resm-i keremde rûtbe-i vâlâyı seyreyle
- 17 Du'âyâ başla Nâşır mümteni'dir vaşfına ḡâyet
Bu besdir 'acz-i seyr fikr-i ḳapük-pâyı seyreyle

- 18 Huzurunda şafâ vü zevk-ı şıhhatle müdâm olsun
Du'â-yı hayr eyleriz bağda güyâyı seyreyle
- 19 Hudâ ekdârdan hıfz eylesün ömrün ziyâd itsün
Budur vird-i zebânı cümleten dünyâyı seyreyle

(8)

(Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün)

- 1 Şad hezârân âferin ey pâdişâh-ı kâmkâr
Eyledi şebbâz-ı sa'yın kişver-i Mısr'ı şikâr
- 2 Hazret-i Merdân-ı Hakk'ın himmeti yâver saña
Şimdi bundan oldu bu çeşm-i cihân-ı âşikâr
- 3 Âferin ikbal ü baht u şevketüñ efzûn ola
Eyledin Mısr içre hep a'dâ-yı dîni târumâr
- 4 Bir gazâ-yı ekber etdün müjdeler şad müjdeler
Âlemi mağmûm iken mesrûr kıldın bi-şumâr
- 5 Bunca mü'minler esîr olmuşdu dest-i kâfire
Eyledi âzâd vechinden Cenâb-ı Kirdkâr
- 6 Fâtih-i evvel bu fethe reşk ider elbetde kim
Feth-i evvel üzre bu fethin nice rüchânı var
- 7 Ba'd-ezîn şemşîr gevher-dârını itsün felek
Sînesinde kehkeşân-âsâ hemîşe ber-çarar
- 8 Gevher-i tîgîñ nisâr etse melâik n'ola ya
Eyledi ervâh-ı ecdâdıñ seninle iftihâr

- 9 Neylesün tîgîñ ğılâfı hûn-ı a'dâdan ki ta
Bula nev nev la'lden böyle ğılâf-ı âbdâr
- 10 Nil-asâ âb-ı şemşiriñ revândır Mısr'a lîk
Ehl-i islâm'a şu amma kâfire hûn u demâr
- 11 Şâd-ervâh-ı şehîdân eyledi tîgîñ hele
Bezm-i rezme hûn-ı a'dâ saçmada fevvâre-vâr
- 12 Fâtih-i sani'-i Mısr-ı Kâhire Sultân Selim
Pâdişâh-ı Cem-haşem hakân-ı a'zam şehsüvâr
- 13 Şübhe yok şâhib-kırân şâhib-zamânsın cümleten
Ba'd-ez-in başdan başa zabt et cihânı yürü var
- 14 Şâ'ire söz bulma mümkün mü seniñ vaşfında kim
Eylemişdir şân-ı pâkiñ hadd-i evşâfı güzâr
- 15 Lîk şevk-âver olup dil böyle bir kaç bağ ile
Oldu tab'ım 'âcizâne medhiñe gevher-nisâr
- 16 Feth için bir mısra-ı târih-i hoş ki söyleyüp
Habbezâ buldu kaşidem bir dahi reng ü şî'âr
- 17 Neşr olunca sıyt-ı top-ı müjde-i feth ü zafer
Hamdülillah gûy olup bin şevk oldu baña yâr
- 18 Söyledim Nâşır bu ğarrâ mısra'-ı târih-i tâm
Aldı Mısır iklimini Sultân Selim-i nâmdâr
- 19 Feth ü nuşretle zamânında cihan şâdân ola
İde tedbîrin muvaffak Hazret-i Perverdigâr

- 20 Olmasun a'dâ-yı diniñ ger dininden hiç cüdâ
Tutmasun şemşîr-i burrânıñ yüzü zerre ğubâr
- 21 Düşmenân-ı dine koyma intikâm-ı sâbıkı
Ağlasun küffâr tîğından hemişe zâr zâr
- 22 Mâlik ol başdan başa iklîm-i küffâra bütün
Ma'bed-i islâm ola ma'bedleri leyl ü nehâr
- 23 Leb-be-leb mâl-ı ğanâimle hazâin hep dola
Âstanıñda ola ta'dâd-ı cizye bâr bâr
- 24 Hâk Teâlâ zât-ı pâkiñ hıfz ide ekdârdan
Ola fark-ı devletinde hem sa'âdet sâye-dâr
- 25 Tâc u taht u saltanatda zâtıñ olsun ber-devâm
Şevket ü kuvvet ile tâ intihâ-yı rûzgâr

(9)

(Fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilün)

- 1 Merhabâ ey şeh-i 'âlî vü sa'âdet-mâye
Zübde-i âl-i selâtin-i kerem-pirâye
- 2 Merhabâ ey şeh-i ferhûnde-hışâl u hoş-rây
Âb-ı rûyı artırıcı taht-ı cihân-fermâya
- 3 Kuvvet-i bahtıñ içün şimdi felekde Zühre
Kıldı âğâz-ı tarab şevk-fezâ her câya
- 4 Sâzlar dañi olup Zühre'ye mânend-i tarab
Gûyiyâ her biri şevk içre aña hem-pâye
- 5 Şanki ma'nâda şadâ-pâş-ı kudûm u deff hem
"Darb-ı feth" ile olup nağmeye peyrev nâye

- 6 Şâh manşûr-ı muẓaffer müterennim her dem
Başlamış sûr-ı hümâ ney daḥi icrâya
- 7 Ḥabbezâ şevket ü iḳbâl-i sa'âdet-mendiñ
Günbegün artmada bedr olmadadır dünyâya
- 8 Mekremet mâdeni Sultân-ı Selim-i sâlis
Ma'delet menba'ı hâḳân-ı 'adâlet-sâye
- 9 Şıyt-ı nâmıñ ki cihângirliğe velvele-sâz
Gulgüle-rîz olup sâmi'a-ı a'dâyâ
- 10 Şîr-i rezm olmağı ister hele zûr-ı bahtıñ
Pâris'e Peterpul'a Beç'e Kızıl elma'ya
- 11 Şevketiñ hâṭır-ı a'dâyı gam-âlûde kılp
Batdılar ḥayret ile dehşet-i baḥr-âsâyâ
- 12 İhtimâmıñ göricek naẓm-ı cüyûşa tekrar
Düşdüler ḥâlleri kaydına fikr ü râya
- 13 N'ola her cengde tîgıñla 'adû-yı diniñ
Düşe çün berk-i hazan-ı gülleri şahrâyâ
- 14 Ḥavf-ı şemşîriñ ile şübhe nedir heft kral
Boynu bağılu geleler bârgehiñe râye
- 15 Şevket ü şân u şecâ'at saña emr-i hulķı
'Adl u iḥsân u sehâ ṭab'ınâ hûy u dâye
- 16 Cûd-ı Hâtem ki seniñ cûd u 'atâna nisbet
Bir küçük göl gibidir nisbet ile deryâyâ
- 17 Bir niyâz ile konar deste hümâ-yı keremiñ
Luṭfa nâz eylemez ednâyâ gerek a'lâyâ

- 18 Keremiñ câyı seniñ bezm-i şerîfiñ amma
Câ-yı bîrûn-ı deriñdir kerem-i ednâya
- 19 Medh-i şânıñda ne hâcet sühanın ta'dâdı
Bir iki söz de yeter hüsni cihân-ârâya
- 20 Hakk ide bahtını efzûn hemâna zâtıñ
İdeler halk-ı cihân 'ayş-ı hoşâ sermâye
- 21 Devletiñ dâ'im olup dostların şâd olalar
Düşmenânıñ düşe nekbet ile zîr-i pâye
- 22 Zînet-efzâ-yı sühan hatm-i kaşide şimdi
Kılsam âgâz n'ola bir gâzel-i ra'nâya
- 23 'Aşkdır tâb veren çarha güneşle aya
Cûşış ü şevk veren rezme hum-ı şahbâya
- 24 Heves-i hâl-i ruh-ı yâr ile dil bî-pervâ
Çîn-i zülfünde varup düşdü çeh-i sevdâya
- 25 Deyni var bûseye yârun baña kim gördükçe
Dönüyor ruhları şerm ile gül-i hamrâya
- 26 Naz-ı pür-fitnesidir şayd-ı dil-i zârımda
Nâvek-i gamzesine ter-keş o kaş-ı yaya
- 27 Haţţ-ı nev-hîz lebi mûrçelerdir gûyâ
Bezm-i hüsnünde düşüp mest bun-ı mînâya
- 28 Rahm ider çeşmi velî kendi cefâ-pîşe baña
Nazıdır âh sebep hep arada gavgaya
- 29 Çok mu bu şi'r-i terim Nâsır olursa makbûl
Sözümüñ her biri beñzerse dür-i yektâya

(10)

(Mefâ'ilün/fe'ilâtün/mefâ'ilün/fe'ilün)

- 1 Hezâr hamd-ı Hudâ kim yine cihâna şî'âr
İrişdi mevsim-i gül bûy u sebz-reng-i bahâr
- 2 Döşendi ferş nebâtiyle her riyâz u çemen
Giyindi câme-i şad-gûne renk ile eşcâr
- 3 Benât-ı şâh serâser takındı başlarına
Laţif-resm ile elmâs u lû' lû' -i şehvâr
- 4 Bezendi bahçeler zevk-bahş olup her dem
Bakınca her tarafa şad-hezâr ibret var
- 5 Döşendi tarhlara sanki şâl-ı keşmîri
Müzeyyen eyledi ol rütbe nağş ile ezhâr
- 6 Nihâl ü şâhlar üstünde murğlar gûyân
Terennüm eylemede hem nevâ-yı sebze bahâr
- 7 Çemende tantâna-i cûy-bâr-ı hoş cereyân
Şadâ-yı def gibi gûş-ı cihâna nağra-nisâr
- 8 Gelür şadâ-yı varak nağme-i sebzdir sebz
Kılınca vakt-i şehir gülşene şabâ-reftâr
- 9 Zihî zihî ki bu mevsimler içre yokdur hiç
Hemîşe bezm-i şafâ içre zevk-sâza karar
- 10 Kılar bezmleri şad-gûne bahş-ı hâletle
Misâl-i bâğ-ârâm gûyiyâ ki 'ışret-zâr
- 11 Nevâ-yı ney ki eder bezmi reng-i şıytından
Şükûfe-zâr u gülistân u murğ-zâr-ı hezâr

- 12 Girift-i şu'le-i tâb-ı nağamla sertâser
Hemîşe şahñ-ı dili sanki lâle-zâr kılar
- 13 Şadâ-yı nâzı rebâbıñ kılar bahâristân
Rıyâz-ı meclisi tâb-ı edâ ile her bâr
- 14 Tanîn-i sîne-kemânıñ ider kılup mevce
Hırâm-ı nâz u niyâz-ı şükûfeyi eş'âr
- 15 Biri hezâr birisi mişâl-i fevvâre
Nisâr-ı zevkde gûyâ çığırtma musîkâr
- 16 Şadâ-yı dâ'ire eyler kenâre-i faşlı
Şafa-yı velveleden beste-nağş-ı şirin-kâr
- 17 Döker meyâneye her târ-ı kâse-i tanbur
Terennümât-ı nağam selsebîl-i ra'nâ-vâr
- 18 Dañi bu demde bahâriyye nev-sühânlar ile
İder bahâr bahâr içre gülşen-i eş'âr
- 19 Ne hoş bahâr ki zînet-fezâ-yı 'âlem-i dil
Ne hoş bahâr ki zîbi cevâhir-i güftâr
- 20 Sezâ desem de bu rengîn-edâ bahâriyye
Hemîşe nîk-edâ nev-sühânla zînet-bâr
- 21 Ne şübhe hem bu bahâriyye-i dilârâya
Revâ dinürse serâser eger le'âlî-dâr
- 22 Ki medh ü vaşf-ı şerîfiyle bir kerem-kârın
Hemân buldu yine zîb ü zîneti tekrar

- 23 Penâh-ı 'ismet ü 'iffet-nihâd u devlet-mend
Güzîde-nâm selatîn-i lûţûf u ihsân-kâr
- 24 Cenâb-ı devlet-i Beyhân Sultân kim odur
Hemîşe şâhibe-i kân-ı 'izz ü şân u vaķar
- 25 Zekâ vü fehm ü feţânetde zâtı bîhemtâ
Nihâd-ı pâki letâfetle şıyt u şöhret-dâr
- 26 Şadâ-yı merhamet ü lûtf u cûdı 'âlem-gîr
Cihân hayr du'âsında cümle leyl ü nehâr
- 27 Hemîşe 'âleme ihsânı bir akarsudur
Cihan 'inâyetine ğark dense şübhe mi var
- 28 Kerem yanında anıñ sanki bir müsâhibidir
Anıñla şohbet ider dâ'ima hem anı arar
- 29 Qadir-şinâs u hüner-dân u ma'rifet-perver
Hünerverâna 'atâsı hemîşe bâ-mikdâr
- 30 Egerçi ma'rifeti azsa dañi bir kişiniñ
Bulur ne şübhe 'inâyet kerem hezâr hezâr
- 31 Eyâ sülâle-i şâhinşehân-ı nîk-ñısâl
Eyâ kerem-ger ü ihsân-nisâr u hoş Kirdâr
- 32 'Inâyet ü keremiñ pek güzîde 'alâsı
Hemîşe devlet-i pâkinde bî-ñişâb u şümâr
- 33 Şehâvet ü keremiñ kim göreydi ger Hâtem
Iderdı cûdına şerm ile hayretin izhâr
- 34 Hemîşe hûy-ı şerîfiñ seniñ 'inâyetdir
Şurası var ki velâkin 'inâyet-i bisyâr

- 35 O rütbe cûşdadır tâb-ı luţf u ihsânın
Ki reşk ü ğıbta eyler cûş-ı çeşme-i cûybâr
- 36 Du'â-yı devletine başla şimdi sen Nâşır
Ki şân-ı pâki kılar hadd-i medh-i vaşfı güzâr
- 37 Hemîşe Hâzret-i Hakk ide ömrünü efzûn
Şafâ-yı hâtır ile 'âkıbet ile her bâr
- 38 Şafâ-yı âyine-i hâtır küdüretten
Hemân bulmaya hiç zerre deñlü dañi ğubâr
- 39 'Ale'l-ıuşuş ki gerdûn vaķar u Cem-haşmet
Cihân-ı şevket ü heybet şehenşeh-i dâdâr
- 40 Künûz-i şavlet ü şâhib-kırân-ı nâm-âver
'Adû'-şikâr u cihangir ü şaf-şiken peygâr
- 41 Cenâb-ı devlet-i Sultân Selim Han kim hem
Vücûd-ı devletidir rahat-ı cihâna medâr
- 42 Biğâr-ı ma'delet ü merhamet kerem-fermâ
Cihânı cûş-ı 'inâyetle eyledi ser-şâr
- 43 Şadâ-yı velvele-i rûz u baht-ı şânından
Bütün 'adûları medhûş kaldılâr nâçâr
- 44 Cenâb-ı Hâzret-i Hakk 'ömr ü devlet ü bahtın
Füzûn u ber-ter ide hem ide muvaffak-kâr
- 45 Hem ide luţf u 'inâyâtını kılup yâver
Serîr-i saltanatı üzre ber-devâm u karar

(11)

(Fe'ilâtün/Fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilün)

- 1 Barekâllâh zihî nuşret u merdâne zafer
Hamdilillâh zihî feth ü ğazâ-yı ekber
- 2 Sânekâllâh eyâ şâh-ı sa'âdet-ı tâli'
Levhâşallâh eyâ pâdişah-ı baht-âver
- 3 Mısr-ı ma'mûre esir olmuş iken küffâra
şimdi seyfiñle yine buldu halâs ol kişver
- 4 Bir de dâmında zebûn olmuş idi küffârıñ
Oldu âzâd o kişver dolusu mü'minler
- 5 Telh iken kâm-ı felek tatluladı şimdi yine
şükr-âmîz-i sürud ile neyistân-ı şeker
- 6 Mevcesi çîn cebîn idi o demler Nil'iñ
şimdi rakş itmededir sanki nebâtı der-per
- 7 Bir ğazâ eyledin ey şâh-ı cihân kim nâmın
Yâd olur haşre dek elbetde hemâna bâfer
- 8 Ba'd-ezîn yaklaşamaz Mısr'a 'adû havfından
Reşk ider tîğıña tâ âyine-i İskender
- 9 Bir ğazâdır bu ğazâ kim bilinür elbetde
Olduğuñ luţf u 'inâyât-ı Hudâ'ya mazhâr
- 10 Bir ğazâ kim bu ğazâ gördü cihân halkı hemân
Hem mü'eyyed idüğüñ şöyle[cel] günden ezher
- 11 Âferin say'ıña Sultân Selîm-i Gâzi
Âferin bahtıña ey şâh-ı dilîr ü şafder

- 12 Ḵalb-i a'dāyı ne vār ḵaplasa şıyt-ı cengiñ
Zulmet-i havfa atar anları elbet bu eser
- 13 Ba'd-ezin şübhe nedir mülk-i 'adû-yı dîni
Feth ü zabt eyler isen tîgıñ ile sertâser
- 14 Zabıt u teshîr-i memâlikle 'inân-ı esbiñ
N'ola feth ile çekersen Kızıl elma'ya eger
- 15 Mülk-i Pâris Alaman Rus olup cizye-güzâr
Ehl-i İslam'a olursa n'ola her belde maķar
- 16 Ḵalsa da deyrde İsveç gibi mülk-i küfre
Ḵala ta çarları voyvodalık ile meger
- 17 Eser-i tîgıñı şimden gerü hayl-i küffâr
Bî-gümân havf ile her bâr aheng ezber ider
- 18 Düşmen-i dîn ola tîgıñla hemişe mahzûl
Kâh-ı tedbîri olup zârûñ ile zîr ü zeber
- 19 Ey şehensâh-ı cihân şâhib-i 'âlî himmet
Ey cihângir ü kerem-kâr u 'adâlet-güster
- 20 Ḵapladı 'âlemi başdan başa nâm u şânıñ
Günbegün baht-ı hümâyûnuñ olup hem berter
- 21 'Adl u dâd u keremiñ herkese bî-ḥadd mebzûl
Hep saña hayr üzere cihan-ı şâm u seher
- 22 Şöyledir herkese cûd u keremin kim elbet
Cûd-ı Hâtem olamaz cûd u 'atâna hemser
- 23 Luṭf u iḥsânıña müstağrak olup hem 'âlem
Şavb-ı şâhâne içün bezm-i senâdır her yer

- 24 Hele Nâşır da*h*i hem gû*ş*e-i virânında
Rûz u şeb devletine *h*ayr du'âlar eyler
- 25 Vech-i pâkinden ola mülket ü devlet ma'mur
Emn ile 'ay*ş* ideler *h*alk-ı cihân ba*h*r ile ber
- 26 *h*a*ğ* Te'âla ide her dem dil-i pâkiñ mesrûr
Da'imâ tâb'ıña göstermeye hiç rû-yı keder
- 27 Ber-devâm eyleye şı*h*hatle seni tahtıña
Kıla tevfi*ğ*ini her kârda saña yâver

(12)

(Mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün)

- 1 Zihî şâ*h*ib-şeref şâ*h*ib-fütû*h* u nuşret-i kübrâ
Zihî ceng-azma Ğâzî vü Fâtih-zât-ı bî-hemtâ
- 2 Vezîr-i muhterem Paşa-yı 'âlî kadr u nâm-âver
Cenâb-ı âşaf-ı va*ğ*t u zaman Yusuf Ziyâ Paşa
- 3 Aristö-rây-ı tedbîrin işitse derdi elbette
Budur tedbîr-i mülk ü ceng-i a'dâda baña hem-pâ
- 4 Bi*h*amdillah bu dem a'dâ-yı dîni mülk-i Mı*ş*r içre
Kırup her yerde şemşîriyle kıldı nazmını rüsvâ
- 5 Yed-i küffârdan i*ğ*lim-i Mı*ş*r'ı kıldı istirdâd
Okudu nâmına şad âferin dünya vü mâfihâ
- 6 Eyâ destûr-ı bâlâ-ba*ğ*t u vâlâ-himmet ü ekrem
Eyâ Rüstem-şecâ'at 'adlile kâr-ı cihân-fermâ
- 7 Hele bir *h*izmet itdin şimdi dîn-i devlete ancak
Ağartdın rû-yı pâk-i âl-i Os*man*'ı ne söz *h*a*ğ*ka

- 8 Şadâkat istiķâmet üzre nâmıñ şöhre-i 'âlem
Hemâna kahramanlık şânıña lâyıķ dedi dünyâ
- 9 Cenâb-ı evliyâyâ intisâbın zâhir oldu hem
Mü'eyyed olduĝuñ bundan nümâyân cümleye hâlâ
- 10 Bahâdırılık müdebbirlikde vaşfıñ 'âleme şâyı'
Hünerverlikde nâmıñ mâhir ü şâhib-yed-i tula
- 11 Hemîşe 'adl u insâf u mürüvvet şânıña mülhak
Demâdem luţf u ihsân u kerem medhiñ cihan güyâ
- 12 Sehâ bir zevķdir kâmiñda tab'ın ansız olmaz hiç
Kerem bir neş'edir kim zâ'il olmaz senden ol aslâ
- 13 'Atâ vü cûd u ihsân ber-şafâdır tab'-ı pâkinde
Ki andan dündur yanında seyr-i gülşen-i zîbâ
- 14 Demâdem luţf ile 'âlî 'atâdır 'âdet-i cûdiñ
Ne şübhe cûd-ı Hâtem olsa cûdıñla kıyâs-ednâ
- 15 Ne mümkün şâ'ire vaşfıñda iĝrâķ üzre söz bulmak
Ne dense medh-i ihsânıñda elbet öyledir zîrâ
- 16 Hemâna Haķ Te'âlâ ide şadrıñda seni dâ'im
'Azîz ide umûr-ı hayr ile dünyâ vü hem 'uķbâ
- 17 Füzûden 'ömr ide hayrât u ihsân ile âlemde
Fütûhât u ĝazâlarla muzaffer eyleye her câ
- 18 Ney-i hâmem idüp hatm-i kaşîde bir ĝazel-âĝâz
Terennüm içre güyâ kıldı bir başķa edâ icrâ
- 19 Dil-i 'uşşâķ jeng-âlûde olmaz âyine-âsâ
Ĝubâr-ı fikr-i dünyâ kılmasa ĝâhî aña pervâ

- 20 Nedir ey dil bu fikriñ gülşen-i ruhsâr-ı yâr içre
Nevâlar idecek yer fikret-i deyniñ mi var âyâ
- 21 O rütbe mâ'ilem bûs-ı leb-i cânâna kim baña
Şunar hem seyr-i gonce gûyiyâ bir câm-ı cân-efzâ
- 22 Dili feyz-i dehân-ı yâr-ı güftâr ile seyreyler
Mey-i bezm-i vişâle hem biri sâğar biri mînâ
- 23 Kemend-i zülfe düşmüş bülbül-i dil hem terennümde
Şebistân içre bulmuş şem'-i rûyî gonce-i ra'nâ
- 24 Eger bir şey değilse sözlerin Nâsır n'ola elbet
Dür-i şehvâr eyler iltifât-ı âşâf-ı dâna

(13)

(Fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilün)

- 1 Habbezâ şehr-i Sitanbûl ki hiç dünyâda
Benzemez zîbde bir şehr bu hoş bünyâda
- 2 Kişver-i Avrupa gûyâ ki bir altûn Hâtem
Seng-i elmâsı Sitanbûl meger bâlâda
- 3 Taht-ı pâytaht olalı mülket-i Osmânî'de
Pâ-yı İslam ile hâki şeref-i vâlâda
- 4 Resm-i zînetde leţâfetle hevâda meşhûr
Ni'met ü vâfiresi mertebe-i 'ulyâda
- 5 Dâ'ima Hazret-i Bârî ide hıfzında hemân
Kıla barân gibi her an keremiñ 'itâda
- 6 Bir bir evşâfa ne hâcet ki vücûd-ı devlet
Bunda bir vaşf-ı digerdîr bu yeter a'dâda

- 7 Bâ-huşûş emr-i cihâdın yeni tanzimi ile
Şevket-i saltanatın zîneti besdir sâde
- 8 Nazm-ı 'askerle mühimmât-ı gazâ leb-ber-leb
Dopdolu heybet ile şıytı dil-i a'dâda
- 9 Şimdi tersâne hele 'azâm-ı şân-ı devlet
Nâm u şânı kodı a'dayı gam u sevdâda
- 10 Ba^şamaz oldu gelen elçileri küffârın
Semtile havf ile bir kerre da^hi arada
- 11 Kûh-mânendi 'adedsiz gemilerle memlu'
Her biri resm ü metânetde hüner da'vâda
- 12 Esb-i Mısrı gibi kullanmada her bir kalyon
Görünür şan'atı bakdıkda bu hoş icâda
- 13 Gûyiyâ her biri bir Rüstem-i heybet-peyker
Kılıcın çekmiş olup cenge heman âmâde
- 14 Şanki der her biri yüz kalyonuna küffârın
Çıkınız cenge siziñ ile şala deryâda
- 15 Va^qt-i 'azminde donanmâ-yı hümâyûn bâ-fer
Düşmenân dehşet-i fikr ile kalur üftâde
- 16 Baş urır şanma talâtun ile gâhiçe meger
Gem gevip at gibi baş şalmada darb-ı pâda
- 17 'izz ü ikbâl ile deryâ yüzine çıkdıkda
Şîrlerdir ki meger şayda gezer şahrâda
- 18 Karşulaşdıkda donanmâ-yı 'adû ile o dem
Getürir ceng-i Nerîmânî felekler yâda

- 19 Kimisi şanki anıñ nîze-keş-i ğayretdir
Kimisi gürz-i mehâbet şalışın icrâda
- 20 Görünür heybet ile çeşm-i 'adû-yı dîne
Gûyiyâ her biri bir şûret-i ejderhâda
- 21 Gölleler zehri döker rezme atup topları
Şaf bozar her biri ateş saçarak gavğâda
- 22 Bozulunup nazm dutması 'adûnın kırılur
Kâr-ı şâhinleri seyret reme'-i kargâda
- 23 Hâk Te'âla kıla her bâr hemîşe mansûr
İde her yerde 'inâyet zaferin imdâda
- 24 Nâm u şân buldu hele şimdi gemi ahvâli
Meşq-i leşkerde gerek hâşılı her eşyâda
- 25 Şübhe yok buldu bu tanzimi bu ma'lûm cihân
Rûz-ı fîrûz-ı Cenâb-ı Kıpudan Paşa'da
- 26 Mu'teber hâş veziri şeh-i 'âlî-bahtıñ
Mu'temed-merd-i şadaqat-geri herbir câda
- 27 Nâm u şân şâhibi Ğâzi Hüseyn Paşa kim
Bes Mısr cengi bahâdırlığını işhâda
- 28 Rây u tedbîr ü şeca'atle cihânda mümtâz
Dâ'imâ sa'yı heman 'âleme 'adl u dâda
- 29 Nazm u tertîb-i donanma ile her dem me'lûf
Fikri a'dâyı kırup nazmını hep berbâda

- 30 Sa'yı her kimseye ihsân u keremle meşhûr
Kaşdı dünyâyâ hem iylük lâyle nîk a'da
- 31 Söylenüp cûd u sehâsı keremi dillerde
Gelmez 'âleme kerem dîdeleri ta'dâda
- 32 Ey vezîr-i şeref-i devlet-i âl-i Osmân
Ey ser-efrâz-ı kerem mülk-i cihân-fermâda
- 33 Şıyt-ı cengiñ ile hep bîmde cümle küfre
Kişver-i Avrupa'da belki Yeñi dünyâ'da
- 34 İrdi şıyt-ı keremiñ mevclenip baħr-âsâ
Şark u Garb'a 'Arab'a Hind'e cihân-âbâda
- 35 'Âdet-i tab'-ı şerîfiñ kerem-i 'âlîdir
Kime olsa gerek a'lâda gerek ednâda
- 36 Añdırır Hâtemi her demde sehâ vü keremiñ
Ne sehâ Hâtem'iñ adını daħi ihyâda
- 37 Vaşfıñı şayma ne hâcet ki heman kâfîdir
Medħ ü şânıñda bu bir kaç sühan-ı zîbâda
- 38 Medħ ü vasfıñda cihân cümle du'âyâ meşğul
Da'imâ meclis-i şoħbetde gerek tenhâda
- 39 Bir du'acı da hemîşe şükr bu Nâsır'dır
Her zaman medħin idüp hayır du'â kılmada
- 40 Hâk Te'âlâ kıla şıħhatle vücûduñ dâ'im
Luţf u ihsânı ile gamda idüp âzâde
- 41 'Asker-i hayr du'âyı kıla yanında bile
Her zaman saña bu leşker irişe feryâda

42 Kıla tevfiğini her demde refîk ü yârın
Luṭfına mazhar ide zâhir ü hem ma'nâda

43 Hayr u ihsân ile 'âlemde ide heman
'izz ü şân u şerefiñ mertebe-i 'alâda

(14)

(Mefâ'ilün/fe'ilâtün/mefâ'ilün/fe'ilün)

1 Kuyûd-ı terk ile bir rûz şâkî-i ârâm
Hafîce dest-i dile şundu pür-şafâ bir cam

2 O neş'e ile gönül 'âlem-i tefekkürde
Nigâh-ı 'ibret ile seyr ederdi gâ[hl] be kâm

3 Fezâ-yı cûdı görüp anda Hâtem-i tâyı
Kıyâm-ı haşre deġin şehsüvâr u nîk u nâm

4 Ta'accüp eyledi dil bunda soñra bildi kim ol
Demezdi cûda şu kimsesiz eyâ nâ-fercâm

5 'Atâsı hem daġı her kimseye olup bî-ḥad
Du'â-yı hayr ile yâd eylemiş havâş u 'avâm

6 Dedim ki ey dil o hem böyle bildüğün gibidir
Ki işte şimdi yine var anıñ naẓîri tamam

7 Nigîn-i ḥatem-i devletde gevher-i nâyâb
Niẓâm u emr-i şadâretde âşaf-ı hengâm

8 Ziyâ-yı mihr-i vezâret 'azîz-i Mışr-ı kerem
Yegâne Yûsuf-ı ḥüsn-i 'inâyet ü ikrâm

9 Cenâb-ı devlet-i paşa-yı zü'n-medâyiḥ kim
Kemend-i sa'yı ser-i raḥş-ı bahtı üzre zimâm

- 10 'Adâlet âyinedir pîş-i tab'-ı pâkiñde
İşinde ahsen-i şuretle rû-nümâ ahkâm
- 11 Neşât-ı meclisidir cûd sanki muṭribdir
Hemîşe kılmada âgâze-i reh-i en'âm
- 12 Şadâ-yı velvele' -i şıytlı tutmuş âfâkı
Nevâ-yı zemzemedede gûşlar maḳam mâḳam
- 13 Mişâl-i Nil-i Mışır cûdı bir de cû-yı kerem
Velik cûşı heman bî-zemân-ı her eyyâm
- 14 Tena'üm itmedeler kıl bî-kıyas ile
Cihân-ı muḡtenem-i hâşıl-ı zurûv-ı merâm
- 15 O rütbelerde sehâsı ki ḳonsa mizâna
Ne şübhe kemterinin vezni künbed-i ehrâm
- 16 Cihâna şekker-i luṭf ile seyr olup dâ'im
'İnâ-yı luṭfı şenâsında cümle şîrîn-kâm
- 17 Zihî sehâ ki hemâna 'inâyet eylemegi
Edâ-yı vâm gibi tab'inâ eder ibrâm
- 18 Eyâ vezîr-i kerem-pîşe ey zarif endişe
Kerem de cûdıñ ile etmede tefahhür-i tâm
- 19 Zebân-ı halk-ı cihân üzre şânıña evşâf
Sehâ vü 'adl ü şeca'ât kemâl-i ḥüsn-i niẓâm
- 20 Ne şübhe resm-i 'inâyetde şadr-ı devletde
Gelen vezîr-i be-nâmın yerinde sen hoş-nâm
- 21 Mürüvvet ü keremiñ söylenür mecâlisde
Mişâl-i lü'lü'-i şehvâr şimdi zîb-i kelâm

- 22 'Acep tenezzül eder az niyâza çok keremiñ
Bu da*h*i itdi sehâda kemâlini i'lâm
- 23 Cihânda çok seniñ ihsân u luţf dîdeleriñ
Du'â-yı devlet-i pâkiñde cümle subh ile şâm
- 24 Ne rütbe söylese medhiñde hâme-i Nâşır
Bulur mu vaşfı şerîfiñde hiç sühan encâm
- 25 Du'â-yı devletiñe eyleyüp hemân âgâz
Hitâm-ı misk ile etdim kaşîdemi itmâm
- 26 Hemîşe Hazret-i Hakk eyleye seni dâ'im
Hem ide şihhat ile mesnediñde nâ'il-i kâm
- 27 Şafâ-yı hâtır ile berter ola hem şerefiñ
Yanında yâver olâ luţf-ı evliyâ-yı kirâm

(15)

(Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün)

- 1 Habbezâ deryâ-yı 'aşkıñ ber-güzîde gevheri
Kaplamiş şa'sâ-yı tât-ı âfitâb-ı enveri
- 2 Mesned-i cedd-i 'izânında muşavver nûr-ı pâk
Pertev-i şems-i hakikat mâh-ı tât'ıñ hem-seri
- 3 Seyyid-i Âl-i Kirâm Hazret-i Mollâ-yı Rûm
Lü'lü'-i şehvâr-ı 'izzet mülk-i ma'nâ dâveri
- 4 Hazret-i Çelbi Ebûbekr-i Veliyy-i nâmdâr
Kim cihân-ı ma'nevî mesrûr şânı bâferi
- 5 Nahl-i gülzâr-ı 'inâyet sâye-bahş-ı haş u 'âm
Haşre dek mebzûldür eltâf olan bâr u beri

- 6 Mağdemiyle şehr-i İstanbul n'ola şâdân ise
Şân-ı zât-ı pâkiniñ olmuş felek fahr-âveri
- 7 Reşk-i gerdûn u mükerrem eylemiş ihsân idüp
Genc-i luţfundan Sitanbul'a Hudâ bu cevheri
- 8 Bir güher kim zât-ı pâk-i lâmi'-i kudsiyyesi
Rûz u şeb olmuş Sitanbul'a sa'âdet hâveri
- 9 Nûr-ı ruĥâniyyeti hûrşîd-i subĥ-ı bezm-i dil
Oldu ĥâcet-mend-i şavb-ı zulmet-i ģamdan beri
- 10 Bir hümâdır feyz-i ruĥâniyyeti gûyâ anıñ
'Ays-ı hûşdâ zîr-i bâlinde 'inâyet-perveri
- 11 Bir şeh-i ma'nâ-yı cûd-ârâ ki şad genc-i kerem
Bendegâne rûz u şeb olmakda ihsân-ı deri
- 12 Feyz-i pâki şâlika âyine-i cân u kulûb
Muĥlişâne rûnümâ her dem keremler peykeri
- 13 Bulşa her ĥayr du'â imdâd-ı ruĥâniyyetin
FeYZ-i nûrundan bulur evc-i kabûle şad yeri
- 14 Intisâb-ı bârgâhı feth ü ĥall-i müşkilât
Sâyesi muĥlişlere kâm-ı cihânıñ bihteri
- 15 Inkişâf ile olur ol demde ĥil'at-yâb-ı dil
Ĥalişâne bâ-niyâzân-ı ĥuzûr-ı ezheri
- 16 Pertev-i nûrın Hudâ kılsun cihâna sâye-dâr
Ber-ķarar etdikçe luţfıyla bu ģetr-i aĥzârı
- 17 FeYZ-i ruĥâniyyet ile bendegân-ı muĥlişi
Ĥaşre dek olsun hemîşe faẓl-ı Ĥakķ'ın mazĥarı

18 Maḡhar-ı elṭâf u berhordâr ola feyzîyle hem
Dergehinde Nâşır-ı bîçâre 'abd-ı kemteri

(16)

(Mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün)

- 1 Zihî iklim-i 'aşkıñ zînet-i bâlâ-yı bostânı
Velâyet bâğının şadberg-i ra'nâ-ver-i handânı
- 2 Nihâl-i ser-bülend ü nâmdâr-ı ravza-i vahdet
Bihişt-i vecd ü hâlâtıñ 'aceb serv-i hırâmânı
- 3 Ser-efrâz-ı cihân-ı ma'rifet-ḡaş-ı reh-i vuşlat
Ḥaḡîkat mülkiniñ şâhib-kırânı bedr-i tâbânı
- 4 Kemâl Aḡmed Dede ḡazretleri kim zât-ı pâkinden
Demâdem bulmada 'uşşâḡ feyz-i nûr-ı Yezdân'ı
- 5 Cenâb-ı feyz-i pâk Ḥazret-i Hünkâr-ı ekberden
Sitanbul'a sipihr-i 'izzetiñ mihr-i dırahşânı
- 6 Sitanbul ehline ḡacâta zâtı bir Yenikapu
Açılmış şavb-ı Bârî'den hüveydâ luṭf-ı Raḡmân'ı
- 7 Kemâl ile şeref-yâb-ı ḡudumu şehir-i İstanbul
Sema'-ı vecd ile her dem mükerrem ḡuş-ı devrânı
- 8 Nevâ-yı feyz-i Mevlânâ'yı îşâr eylemiş halka
Ney-i enfâs-ı luṭfı muḡtenem kılmış muḡibbânı
- 9 Ḥayât-ı rûḡ bulmuş sâyesinde bunca dem 'uşşâḡ
İçüp âb-ı ḡayât-ı Mesnevi-yi maḡz-ı Ḳur'ân'ı

- 10 Meded cûyân-ı ruḥâniyyet-i ḳudsiyyesi elbet
Bulur bî-şübhe şûri mânevî imdâd u ruḥânî
- 11 Hüveydâ 'âleme âsâr-ı luṭfı âfitâb-âsâ
Kerâmâtıñ hemîşe zât-ı pâki menba' ü kânı
- 12 O şâh-ı ma'nevîniñ dergehinde bunca muḥlişler
Ne demdir tâ kıyâmet 'ayş-sâz-ı cûd u iḥsânı
- 13 Hemîşe bendegân-ı muḥlişi mihr-i şerîfinden
Derûn içre bulur yer maṭla'-ı envâr-ı Rabbânî
- 14 Rehâ-yâb olsa ğamdan zâirân-ı merḳâd-i pâki
N'ola bîçâregânıñ ḥafr vaḳti olmadır şânı
- 15 Füyûz-ı bî-dirîğîñ olsa cûya muḥliş-i teşne
Bulur şaḥn-ı dilinde cûy-bâr-ı 'ilm ü 'irfânı
- 16 Hudâ iḥsân ide eltâf-ı ruḥâniyyetin halka
Demâdem dâ'ir oldukça hemânâ 'âlem-i ḥânî
- 17 Ola şâyeste-i ikrâm-ı Bârî feyz-i pâkiyle
Hemîşe bendegânî cânibinden çâre-cûyânı
- 18 Ümîd eyler bula nûr ile hem şad-rûşenâlıkda
Der-i pâkinde Nâşır bendesi çeşm-i dil ü cânı

(17)

(Mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün)

- 1 Biḥamdillâh bu devrâna zihî iḥsân-ı sehânı
Zihî iḥsân-ı 'âlî 'âleme bu luṭf-ı Raḥmân'ı
- 2 Ki maḫzar eylemiş Bârî Te'alâ luṭfuna dâ'im
Cihân-ı mekremet Sultân Maḫmûd-ı cihânbânî

- 3 Zihî şâhib-zamân şâhib-kırân 'adel 'adl-fermâ
Zihî şevket-fezâ-yı mülket-i bâ-ferr-i 'Osmâni
- 4 'Uṭârid Müşterî evşaf-ı pâki istima'ında
Hümayûn ṭâli'-i şevķile eyler Zühre âġâni
- 5 Memâlik himmet-i vaşile ihyâ oldu sertâser
Ne şübhe zât-ı pâki mülket içre rûh-ı sultânı
- 6 Şeh-i baht-âver ü ceng-âzmâ vaşf-ı şecâ'atde
Unutdurmuş cihâna Rüstem ü Sam u Nerimân'ı
- 7 Müsellem râh-ı takvâ 'adl ü şevketde cihân-ârâ
Dahî hayrâta sa'y-ı kendüye tevfiķ-i Rabbâni
- 8 Ne şübhe nâme-i vaşfında yazmış hâme-i tevfiķ
Muķarrerdir Ebu'l-Feth ü Ebu'l-Hayrât ünvânı
- 9 Muvaffaķdır nice âsâr u hayrâtıñ binâsında
Ki her âsârınınñ a'lâ-be-a'lâ rütbedir şânı
- 10 Huşûşen hâneķâh-ı dergeh-i Bâb-ı Cedîd-âsâ
Ne demlerden berü fersûde bir bünyâd-ı vîrânı
- 11 Cenâb-ı rûh-ı pâk-i evliyâullâha ta'zimen
Mükellef serbeser tecdîde şâdır oldu fermânı
- 12 Kemâl-i 'izzete ikrâma şâmil zîb ü zînetle
Metin ü muḥteşem bünyâd olundu cümle erkânı
- 13 Binâ-yı dil-fezâsı cennet-âsâ dense lâyıķdır
Bulur zîrâ temâşâ eyleyen bir zevķ-ı ruḥânı
- 14 Zihî ra'nâ maķâm-ı dilgüşâ 'uṣṣâķ şevķiyle
Hemîşe penc-gâh ol şâhıñ olsunlar du'â-hânı

- 15 Bu demler ney senâ-gû derse sâmi' rastdır kavli
Gelür âzâna zîrâ nev-edâ vaşf üzre elhânı
- 16 Erişmişdir nevâ-yı cân-fezâsı evc-alâya
N'ola vecde getürse çerhde hayl-i sürûşânı
- 17 Kudûmun nâye peyrevlik usûlünden olup elbet
Şadâ-yı nağme-şünci dürr-i şehvârîñ olur kânı
- 18 'Acep mi 'âşıkân şevk ile meydân-ı semâ'tında
Kılursa vecd ü hâlât içre hem-pâ çarh-ı gerdânı
- 19 Gerek evşâf-ı şâhâne gerekse vaşf-ı hayrâtı
Hemâl icmâldir mümkün mü ya tavsiliñ imkânı
- 20 Du'â-yı devletinde Nâşır âgâz eyle güftâra
Du'âdır maşşad ancak yohsa vaşfıñ var mı pâyânı
- 21 Hemîşe Hâk Te'âlâ kılsun 'ömr ü devletin efzûn
Mükerrem eylesün zâtıyla dâ'im 'ayş-ı devrânı
- 22 İde Mollâ-yı Rûm'uañ feyz-i ruḥâniyyet-i pâkin
Hemîşe kendünüñ herḥâlde yâr u nigezbânı
- 23 Olup dâ'im hümâ-yı şevketi zîr-i cenâhında
Olalar sâyesinde emn ü rahat-yâb her ânı
- 24 Heme in nuşret ü feth ile münfekk olmasun bir dem
Hemen a'dâ-yı dîniñ gerdeninden tîğ-ı bürrânı
- 25 Felek devr eyledikçe dâ'im olsun şahıñı 'âlemde
O sultân-ı cihânıñ nev-be-nev hayrat u iḥsânı

TEVÂRİH

(1)

(Mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün)

Hocamız Evliyâ Muhammed Efendi'nin
Müderresliğine Söylenilen Tarihdir Sellemâllâhu

- 1 Hele tederîs ile elḥamdülillâh eyledi mükrem
O şâhib-nâql ü 'irfân u kemali ḥâkim-i muṭlaḳ
- 2 Künûz-ı mâ'rifet 'ilm ü hünerde zâtı bî-hemta
Hezârân rütbe-i 'alâ ki oldu şânına elyâḳ
- 3 'Ulûmuñ neşr idüp dünyâyâ 'âlim müstefâd olmuş
Gürûh-ı ṭâlibe bir 'âlim-i 'âlî-himem e'l-ḥaḳ
- 4 Vücûdu şıḥḥat üzre 'âfiyetler ber-devâm olsun
Hudâ-yı lemyezel kılsun umûrın ḥayr ile evfâḳ
- 5 Düşüp bir mıṣra'-ı hoş ṭab'ıma Nâşır dedim târiḥ
Muḥammed Evliyâ'ya ide tederîsiñ mübârek Ḥaḳ

(1203)

(2)

(Fe'ilâtün/mefâ'îlün/fe'ilün)

Berâ-yı Vilâdet-i Püser-i Münif Efendi Sellemallah

- 1 Zât-ı pâk Münif Efendi odur
Bir 'azizü'l- vücûd u bî-hemtâ
- 2 Serbülend-i muḥibb-i Mevleviyân
Saye-gîr-i sa'âdet-i 'uzmâ
- 3 Mu'tenâsı gürûh-ı kitâbıñ
Zü-fünûn-ı fûnûnudur ḥâlâ

4 Zinet-efzâ-yı defter-i şâhî
Ya'ni şîrâze-bendi dense sezâ

5 Geldi dünyâya şulb-i pâkinden
Bu sene içre bir gül-i ra'nâ

6 Dediler nâmın Ahmed-i Şâdık
Habbeza zâtı nâmı da zîbâ

7 Eṭvâl-i 'ömr ile mu'ammer ola
Hıfz u hırzında ide anı Hudâ

8 Fikr-i târiḥ mevlîdinde iken
Nâşırâ elde kilik-i çâpûkpâ

9 Çıkdı beş yâr dedi târiḥin
'Ammerallâhu bir dürr-i yektâ

(1208)

(3)

(Fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilün)

Berâderim Şeyh Ali Dede Efendi'nin
Tarih-i Vilâdet-i Pûser-i Sellemallahu

1 Ḥazret-i Şeyh 'Ali maẓhar-ı iḥsân-ı Hudâ
Sâlik-i 'aşka reh-i Ḥaḳ'da imâm u rehber

2 Ki odur ḥanḳah-ı Bâb-ı Cedîd'e şimdi
Mürşid ü şem'-i ziyâ-baḥş-ı reh ü câ-yı peder

3 Vâlidî Ḥazret-i e's-Şeyḥ Ebûbekr Dede
Câyine kendüden ol zâtı bırakmışdır eser

4 Merd-i meydân-ı şafâ-gûşa nişîn-i 'uzlet
Şübhe yok e'l-veledü sırr-ı ebihi maẓhar

5 Şulb-i pâkinden anıñ bu dünyâya *
Nûr-ı tâb-âver-i hurşîd gibi bir gevher

6 Eţvel-i 'ömr ile ma'mûr-ı mu'ammer kıla Hağ
Himmet-i hazret-i merdân ola her dem yâver

7 Nâşırâ mışra'-ı târihi ki zîbâ düşdü
Mevlevî gülşeniniñ nev gülidir İskender

(1207)

(4)

(Mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün)

Tarih-i Lihye-i Yunus Beg Sellemallah

1 Cenâb-ı devlet-i Yûnus Beg'in kim mâni'-i nevhağ
Midâd-ı meşk ile terkîm kıldı meygûnuñ *

2 Ser-i dilden dedim târihini gördükde nev hağıñ
Hele şad-bârekâllah vechine hağ-ı hümâyûnuñ

(5)

(Fe'ilâtün/fe'ilatün/fe'ilün)

Tarihü'l- Lihye-i Vasfi Efendi Sellemallahu

1 Hâme-i 'izz ü şeref çekdikde
Vechine nağş-ı sevâd-ı lihyeñ

2 Şeş 'adedle dedi hâmem târih
Yümn-i isr-bâd güşâd-ı lihyeñ

* Mısraın vezni eksiktir.

(6)

(Fa'ilâtün/fa'ilâtün/fa'ilâtün/fâ'ilün)

1 Bârekâllah amdilillallah mükrimim bu 'abdine
Bir puser ihsân kıldı azret-i Rabbü'l-enâm

2 Fikr iderken Nâşırâ mevlûdinin târihini
Geldi nâmı Şeyh Seyyid Bubekr târîh-i tâm

(1214)

(7)

(Mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün)

Tarih-i Vilâdet-i Fatma Münire Hanım Duhter-i
Berâder-i Fakîr Şeyh Seyyid Abdurrahim Efendi
Sellemehumullahu

1 Cenâb-ı nîk-aşlet nîk-meşreb Şeyh e's-Seyyid
Dede 'Abdürrahim Efendi kim ol zât-ı bî-hemtâ

2 'Usûlât u nevâ-yı musikî resm-i leţâfetle
Hemânâ kendüye bir mevhibedir şübhe ne ağğa

3 Hemîşe ab'-ı pâki nazm-ı şî'r-i dilkeşe mâ' il
Hele eş'ârınıñ her bir sözi bir dürr-i müstesnâ

4 Bu yıl dünyâya geldi şulb-i pâkinden sa'âdetle
Dilârâ nîk-ahter mâh-rû bir duhter-i ra'nâ

5 Mu'ammer eyleye Bârî Te'âlâ ûl-i 'ömr ile
Ola yâver erenler himmeti hem dâ'imâ aña

6 Dedim milâdına târih Nâşır bu edâ ile
Münîre Fâtıma bir mâh-ı enver cephedir gûyâ

(1215)

(8)

(Fe'ilâtün/mefâ'ilün/fe'ilün)

Tarih-i Velâdet-i Muhammed Salih Efendi
 Pûser-i Seyyid Nu'man Dede Damad-ı Berâder-i Fakîr
 e's-Şeyh e's-Seyyid Ali Dede Efendi Sellemehumullahu

1 Şeyh Seyyid 'Ali Efendi'niñ

Kûçeki naşb-ı 'aynı damâdı

2 A'ni Nûman Dede o zât-ı şerif

Bulmuş enzâr-ı hüsn-i üstâdı

3 Yümn ile geldi şulb-i pâkinden

Bir dürr-i nîk pâk bünyâdı

4 Tûl-i 'ömr ile Hakk mu'ammer ide

Yârı olsun erenler imdâdı

5 Zammede fikr ile hesâb olunup

Nâşırâ vaşf u muhliş u adı

6 Şeyh Seyyid Muhammed-i Sâlih

Geldi târih-i sâl-i Milâdi

(1215)

(9)

(Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün)

Tarih-i Vilâdet-i Sâyide Hanım Duhter-i Berâder-i
 Fakir Seyyid Abdurrahim Efendi Sellemehumullah

1 Şeyhe's-Seyyid Dede 'Abdürrahim

Zât-ı 'âlî kâdr dır bî-iştibâh

2 Geldi şulbinden bu yıl dünyâya hem
Bir kıızı yümn ile bâ-luṭf-ı ilâh

3 Tûl-i 'ömr ile mu'ammer eyleyüp
Hıfz u hırzına ide ol pâdişâh

4 Nâşırâ târiḥ-i milâdi içün
Hâme elde fikr iderken gâh gâh

5 Söyledim bunu gelüp târiḥ-i tâm
Müşterî kevkeb Sayîde vechi mâh

(1217)

(10)

(Mefâ'ilün/mefâ'ilün/fe'ûlün)

Tarih-i Vilâdet-i Şerif Zekiyye Hanım Duhter-i
Seyyid Nu'man Dede Damâd-ı Şeyh Seyyid Ali Dede Efendi
Sellemehumullahu

1 Dede Nu'mân Efendi zât-ı 'âli
Şerâfet vaşfını bir merd-i câmi'

2 Cenâb-ı Şeyhine dâmâd-ı zî-şân
Ne şübhe luṭf-ı Hâk bahtında lâmi'

3 Bu yıl bir duhter-i pâkize aña
'Inâyet eyledi Yezdân u şâni'

4 İde Hâk tûl-i 'ömr ile mu'ammer
Nevâ-yı 'ayşını hem ide vâsi'

5 Anıñ târiḥ-i milâdında bir dem
Olup hâme hemâna fikre tâbi'

6 Dedim Nâşır gelüp bir hoş bu güftâr
Kamer-ı tal'at Zekiyye Zühre tâli'

(1219)

(11)

(Mefâ'ilün/fe'ilâtün/mefâ'ilün/fe'ilün)

Filibeli Seyyid Derviş Hüseyin'in Pederi
Halil Efendi'nin Vefatı Tarihidir

1 Halîl Efendi kim ol merd-i muhliş u sâdık
Hemâre terk-i 'alâyıkda bulmuş idi şafâ

2 Bu dâr-ı 'âlem-i fâniyi dahî terk etdi
İdüp 'alâka-i tâm ile 'azm-i dâr-ı beğâ

3 Olup tarîk-i Sinâniyye'ye dahî mensûp
Enîs ü hem-dem-i cânıydı zikr-i pâk-i Hudâ

4 Rıyâz u hûr ile rûh-ı revânı şâd olsun
Garîk-i rahmet ü lutfı idüp anı Mevlâ

5 Temâm-ı lutf ile Nâşır dedim aña tarih
Halil Efendi'ye ola 'Adın makam-ı nevâ

(1224)

(12)

(Mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün)

Târih-i tecdîd-i bâlâ-yı şadırvân-ı Mevlevîhâne

1 Hoşâ şîrin revân u neş'e-rîz-i tãntana-efşân
Budur cûya isen gel çeşme-sâr âb-ı câvidân

2 Hemâna Kâbetü'l-'uşşâkda içsün vuzû kılsun
Tavâf-ı beyt-i 'uşşâka hacîyân zâir ü yârân

- 3 Şala 'uṣṣâka âb-ı zemzem gelsün şafâlansın
Nevâ-yı rahatü'l-ervâh kesb eyler hemîn nûşân
- 4 Mürûr-ı-vâkt ile vîrân olup saḳf-ı mu'allâsı
Temâm-ı hizmete şükrân kıldı secde-i Rahmân
- 5 Muḥîṭ-i fazl u 'ilm ü ma'rifet fahr-âver-i devlet
Cenâb-ı mekremet Mekkî Efendi kim o 'âlî şân
- 6 İşitdikde bu tâkıñ inhidâmıñ şarf-ı himmetle
Yine evvelde a'lâ eyledi ma'mûr u âbâdân
- 7 Kılup hem âb-bend-i maṭbahı tecdîd hem kıldı
Şuya dâ'ir dahî tecdîd ü termimât-ı bî-nokşan
- 8 Zihî hayr-ı sa'âdet-mend ü reşk-âver ki 'âlemde
Riyâsız bir eserdir hizmet-i dergâh-ı dervişân
- 9 Dedim bir mışra'-ı târiḥ-i tâm itmâmına Nâşır
Kemâl ile teceddüd eyledi bâlâ-yı şâdırvan

TAHMİS

(1)

(Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün)

Tahmis bâ-gazel-i Arzî Muhammed Dede Efendi

Derdimi añdıkça seyli çeşmimiñ Ceyhûn olur
 Yârimi fikr eyledikçe hayretim efzûn olur
 Vaşf-ı hâlim böyle kim her demde diger gûn olur
 Görmese ol gözleri ahûyı dil maḥzûn olur
 Görse amma şabr u ârâmı gider mecnûn olur

Hiç demezdim güftügüyı halkdan budur odur
 Hâşılı bu kâr her dem baña bir içim şudur
 Ateş-i ḥasret ile leb-teşneyim fikr[im] şudur
 Cân verirdim la'lini bûs itmege hûmmum budur
 Ol daḥi dârü'l-amân-ı 'aşkda kanûn olur

Şuhdur fettândan dâ'im tekellüm-sâzdır
 Güftügüsü cümle hep 'uşşâka luṭf u nâzdır
 Şayd-ı dildir maḥşadı şayd-ı dile şohbâzdır
 Siḥr ider her bir nigâhında 'aceb i'câzdır
 Cünbüş-i çeşmin temâşâ eyleyen meftûn olur

Bilmezem ol sevdiğim şûh-ı cihân-ı va'desüz
 Bilmezem ol bî-vefâ sâḥir-zebân-ı va'desüz
 Cûremi mey eyledi ol bî-amân-ı va'desüz
 Görmedim bir böyle hercâyı civân-ı va'desüz
 İntizâr-ı şohbetinden dîde vü dil hûn olur

Ye's-i ḥasretle koma gird-i melâli balına
 Sûz-ı 'aşk ile şafâ-kesb eyle vakt ü hâliñe
 Girye geldi dembedem 'aşk içre Nâşır fâliña
 Gerçi yâr itmez nazâr 'Arzî sirîşk-i âliñe
 'Aḳıbet her birisi anıñ dūr-i meknûn olur

(2)

(Fe'ilâtün/mefâ'ilün/fe'ilün)

Tahmis bâ-gazel-i Gavsî Ahmed Dede Efendi

Cevr-i çeşmiñ ki dil-nüvâzımdır
 Tîr-i gamzeñ ki 'aşk-ı bâzımdır
 Cûşış-i âh bezm-sâzımdır
 Sîne-kûbî def-i niyâzımdır
 İnlemek dilde köhne sâzımdır

Nâvek-i gamzeñe göğüs gerdim
 Cana peykânı tâbişin serdim
 Bendelikdir beyim saña derdim
 Şol eclden nişâne gösterdim
 Dağ-ı sinem gül-i niyâzımdır

Eger-i gamze sîne vü dilde
 Egeri rehde tîri menzilde
 Gece gündüz bu kâr-ı müşkilde
 Sûz u girye bu cân-ı kâ'ilde
 Hem hakîkat u hem mecâzımdır

Yolu hâr u hevâsı âteşdir
 Lîk bûyı vişâl-i dilkeşdir
 Hem de Hızır-ı ümîd-i pâdeşdir
 Hâşılı fikr-i yâr-ı mehveşdir
 Kûy-ı dilber meger hicâzımdır

Şâh-ı 'aşk u serîri gönlümdür
 Burc-ı mâh-ı münîri gönlümdür
 Âlem-i tâbgîri gönlümdür
 Gaznevî şan o pîri gönlümdür
 Türk-i tâz heves-i Ayâzımdır

MURABBA'

(1)

(Mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün)

Gül ey serv-i hırâmânım nihâl-i bâğ-ı cânımsın
Başımda neş'esin gönlümdeki şevk-i nihânımsın
Şehenşâh-ı serîr-i şahın-ı sînem bir civânımsın
Efendim hâşılı söz böyledir rûh-ı revânımsın

Ne var 'âlem bilürse 'aşkınlı dilde nihân itmem
Senüñçündür sañadır yok yere âh u figân itmem
Eger böyleyse iş bîhûde nâmûs-ı cihân itmem
Efendim hâşılı söz böyledir rûh-ı revânımsın

Eger deryâ gibi mevc urşa cevrin bendeñe şâhâ
Ne mümkündür benümçün fâriğ olmak kûyını aşla
Şu rûtbe tende sevdâ-yı gamın cây eyledi cânâ
Efendim hâşılı söz böyledir rûh-ı revânımsın

Efendim hayli müddet gizledim dilde gam-ı 'aşkıñ
Bulurdum dembedem âh-ı derûnum mahrem-i 'aşkıñ
Bülend itdi ney-i dil nâlesin doldu dem-i 'aşkın
Efendim hâşılı söz böyledir rûh-ı revânımsın

Hevâdâr oldu gönlüm doluşup ol kadd-i şimşâda
Çıkup mevc urdu Nâşır şıyt-ı nâlem tāk-ı bâlâda
O nahl-i nâza oldum her çe bādâbād dildâde
Efendim hâşılı söz böyledir rûh-ı revânımsın

GAZELİYÂT

(1)

(Mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün)

- 1 Göñül râzın açup yâre beyân ister mi ister ya
Ayâğına düşüp zâr u figân ister mi ister ya
- 2 N'ola âh eylesem gâhice kim dil 'aşk ocağıdır
Demâdem sûziş elbet dehâna ister mi ister ya
- 3 Hemâna 'arz-ı hâl eylerdi 'âşık şavb-ı cânâna
Velî hûşyâr-ı hayret bir zaman ister mi ister ya
- 4 Ne deñlü cevri-i yâre cân ile 'âşık hamûl olsa
Yine feryâd idüp dâd u amân ister mi ister ya
- 5 Muhabbet tohmu ekdim serbeser şahn-ı dil ü câna
Sirişk-i dîdeden bârân revân ister mi ister ya
- 6 N'ola dil muntazırsa iltifât-ı hazret-i yâra
Ber-i nahl-i muhabbetden nişân ister mi ister ya
- 7 Cenâb-ı rif'atin Nâşır gubâr-ı pâyini kûhle
Hemîşe dîde-i dil çeşm-i cân ister mi ister ya

(2)

(Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün)

- 1 Serde 'aşkın âteşi zer-tâc-ı devletdir baña
Şu'le-i dağ-ı derûnum şem'-i vuşlatdır baña

- 2 Cevriñe âmâdeyim biñ yâre de ursan n'ola
Zahm-ı tîğîñ sînade şehrâh-ı şefkatdir baña
- 3 Neyledim bilmem bu çarha rûzı pür-gam gecesi
Mâhı her bir ahteri bir şem'-i hasretidir baña
- 4 İstemem şahbâyı sensiz olsa da şahbâ-yı Cem
Neş'esi girye humârı soñra hayretdir baña
- 5 Neş'e-i can-bahş ile sermest isem dâ'im n'ola
La'l-i nâbın fikri her dem câm-ı 'ışretdir baña
- 6 Olmazam me'yûs-ı vaşlı Nâşır ol şûhuñ yine
İtdügi cevrin sonu elbet 'inâyetdir baña

(3)

(Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün)

فکر زنگ رزو جان شد خدای جان ما
بوی گل ریزد بلب مرغ دل تالان ما

کهنه ما بکیرزد آن جانان و حشی نیست غم
آهوانرا بسته پادار و خیالستان ما

سرمه چشمها حشر آمد مکر و خیر خط
در لب شیرین دلبر و فرود اوان ما

نیست ما را اینجا از دلبر پیا پیس خود است
در میان شاهکاران آینه حیران را

مستی ماتی می است ناصر دیل باجم ناز
بامی مستی تجرید دید جانان ما

(4)

(Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün)

- 1 Dâğ urduñ sîne-i sûzânıma
Ateş urduñ âteş üzre cânıma
- 2 Bu sitem-âmîz-i güftârı bırak
Böyle sözlerle girersin kanıma
- 3 Şem'-veş âheste bâri yanayım
Ateş-i dûzah bırakma yanıma
- 4 Ben kulum cürmümde var ise eğer
'Afvdır lâyık olan sultânıma

¹ Farsça Gazel : Ruhumuzun gıdası sevgilinin yüzünü düşünmek-
tir. İnleyen gönül kuşumuz dudağa gül kokusu saçmaktadır.
O ürkek sevgili bizden uzaklaşsa, kaçsa da dert değil. Bizim
hayal ülkemizde ahular ayağından bağlıdır. Güzel sevgilinin
dudağının kenarında yeni yetişen tüyler sevgilinin sürme
çekmiş gözlerini hatırlattığı için feryadımız çoğaldı. Gü-
zeller öyle çok ki onları seçemiyoruz. Bizim hayranlık duyan
aynamız güzellerin arasındadır. Ey Nâsır! Bizim sarhoşluğu-
muz şarapsız olan sarhoşluktur, içkisizliktendir. Sevgilimi-
zin gözü, gönle naz kadehiyle sarhoşluk içkisi bağışlar.

- 5 Nâşır-ı bîçârenim yağdırma gel
Seng-i cevri bu dil-i virânıma

(5)

(Mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün)

- 1 O şuhûñ ebr-vân-ı dilkeşi hüsnü kitâbında
Dü mışra'dır muḳavves naḳşıla dîdârı bâbında
- 2 Şaf-ı müjgânı gûyâ perriyândır şâf şâf olmuş
İki sâhîrlerin yanında bîdârı vü hâbında
- 3 Dil-i 'uşşâkıñı çeşmi yanup hûnâba döksün der
'Acip bir mestdir her dem şerâbında kebâbında
- 4 Benefşe-rîzedir mînâ-yı la'lüñ bir kenârında
Değildir muhiṭ-i nevhîz gûyâ la'l-i nâbında
- 5 Deme Nâşır gînâb-ı çeşm-i cânândan su'âl eyle
Su'âle yer mi var biñ işveden hergiz hıṭâbında

(6)

(Mef'ûlü/fâ'ilâtü/mefâ'ilü/fâ'ilün)

- 1 Düşmezdi gülşen içre hezâr âh u nâleye
Gülseydi zâr-ı 'aşkı zebân u maḳaleye
- 2 Maḫviyyet eyler âdemi âzâde ḳayddan
Düşmez hilâl ḫalka âgûş-ı hilâleye
- 3 Bî-ḫâl zîb-zâhîr iden dilde ḡam bulur
Bî-bûyiliktir eyleyen ol dâḡı lâleye

- 4 Seyr eyle 'aşk ile dilini cânâ tâb ver
Meysiz fûrûğ olur mu hemîşe piyâleye
- 5 Nâşır egerçi azsa da gönlünde ebr-i şevk
Kılmaz mı iltifât gülistân-ı jâleye

(7)

(Mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün)

- 1 Göñül derd-i gamıñ artırdı nâlân oldu gitdikçe
Añup vaşlıñ demâdem zâr u giryân oldu gitdikçe
- 2 Olup aks-i cemâliñ cilve ger âyine-i dilde
Temâşâ-yı ruh u la'liñde hayrân oldu gitdikçe
- 3 Seniñle sevdiğim hem-bezm olup dîlzârına bakmak
Şanursun cânım içre bir dañi cân oldu gitdikçe
- 4 Bakup ruhsarıña sermestdir dil görmese bir dem
Hayâliñ bezmine bir şem'-i sûzân oldu gitdikçe
- 5 Ne mümkündür cihândan ketm-i 'aşkıñ Nâşırâ cânâ
Derûnum sûzı gün günden nümâyân oldu gitdikçe

(8)

(Mef'ûlü/fâ'ilâtü/mefâ'îlü/fâ'ilün)

- 1 Hâlât-ı 'aşkı añla damım bilmeyenlere
Bir başka zevkdir gam-ı dilber bilenlere
- 2 Cem' eylemiş göñülleri başına ol şanem
Bağdı mı zîr-i fesde olan birehmenlere

- 3 Ta'bîr-i cevri yâr ne güçdür ya dâ'ima
Hep yârinin 'inâyet ü luṭfuñ görenlere
- 4 Bilmezdi cevri böyle o dilber ne söyleyim
Resm-i cefâyı söyleyerek öğretenlere
- 5 Olsun Hudâ mu'yini ki bir bî-vefâ sevip
Nâşır-misâl âteş-i çevre düşenlere

(9)

(Mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün)

- 1 Nigâh-ı vahşi-i cânân kim hüsnün zemîninde
O bir saḥîr ḥarâmidir durur müjgân kemîninde
- 2 Hilâl-i 'işvedir ebrû-yı zerd-i dilkeşi gûyâ
Görünmüş yan yana mir'at-ı pür-tâb-ı çîninde
- 3 Ruhunda hâl-i dilkeş dâne-i murğ-ı hevesdir kim
Konulmuş şayd için pîş-i nigâh-ı şayd bîninde
- 4 O hindû beççe gûyâ hâl-i zîr-i ṭurra-i zülfi
Gezüp saḥrayla mülk-i hüsnü kalmış semt-i çîninde
- 5 Hâzer kıl gamze senden seyr-i dîdar etmede Nâşır
O bir sâḥîr ḥarâmidir durur müjgân kemininde

(10)

(Mef'ûlü/fâ'ilâtü/mefâ'îlü/fâ'ilün)

- 1 Ey ney nevâ-yı zârıñ ilet yâr gûşına
Hep sindir âh u zârımı her demde hûşına

- 2 Ey cām yâra sūzişim andır ki ol seni
Âyîne eyledikçe ruh-ı şu'le-pûşine
- 3 Dil kim ümîd-i bûs-ı leb-i yârdan harâb
Her dem bakınca cām-ı mey ü mey-fürûşına
- 4 Gelmez kesel muhabbet-i cânâna hicr ile
Vermez hılâl şıyâm gönül 'ayş u nüvîşine
- 5 Cûş itdi şöyle dilde yem-i 'aşk Nâşırâ
Hayrân olur muhiţ bakayidi hûrûşına

(11)

(Mef'ûlü/mefâ'ilün/fe'ûlün)

- 1 Ey pâdişeh-i cihân-ı 'işve
Ey gamzesi kahramân-ı 'işve
- 2 Ey her müjesi hadeng-i pür-nâz
Ey ebrûları kemân-ı 'işve
- 3 Çekmiş mi nazî'-i çeşm-i mestiñ
Olmuş yine sergirân-ı 'işve
- 4 Taşvîr olunursa hüsn ü anıñ
Olur lebiñ aña cân-ı 'işve
- 5 Ey dil hazer et o çeşme olmuş
Fitne yine hem-zebân-ı 'işve
- 6 Vahşi nigehiñ ki deşt-i 'aşka
Şalmış rem-i âhûvân-ı 'işve

- 7 Şandım hat-ı nev meger ki gelmiş
La'l almağa kâr-bân-ı 'işve

(12)

(Mef'ûlü/mefâ'ilün/fe'ûlün)

- 1 Ra'nâ gülüdür ruhuñ dehânıñ
Gül-ğonca-i gülistân-ı 'işve
- 2 Çeşmiñ ki nice lûgatle gûya
Gamzeñ aña tercümân-ı 'işve
- 3 Nev hatıñ nüvişte tâk-ı la'le
Bir setr-i siyeh yabân-ı 'işve
- 4 Çeşmî-i şehnâz mest-i 'işve
Müjgânları sâkîyân-ı 'işve
- 5 Cânâ keremiñle şâd olaydık
Olmaz mı ki bir zamân-ı 'işve
- 6 Kıl Nâsıra berk-i vaşlın ihsân
Ey revnâk-ı bostân-ı 'işve

(13)

(Mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün)

- 1 İki çeşm-i sihr-sâz hayâli ol şehüñ dilde
Odur Hârut ile Mârut gûyâ çâh-ı Bâbil'de
- 2 O gavvâş-ı yem-i 'aşkım kim her bir bulduğum genci
Görüp şad-reşk ile hayrân olurlar sû-yı sâhilde

- 3 Leb-i yâre haṭ-ı nev gülse her dem bûse terk olmaz
Baḳılmaz dürd-i câma bezm-i germ-i rind-i kâmilde
- 4 N'ola gönlüm karar itmezse deşt-i 'aşḳda sermest
Ne mümkündür karar itmek o âhû çeşme mâ'ilde
- 5 Taḥammül kıl cefâ-yı yâre Nâşır olma sen me'yûs
Vişâl-i yâr nahl-i tazedir cevrine kâ'ilde

(14)

(Fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilün)

- 1 Bülbüle 'aşḳdan eyler mi tekâsül ḡonce
Nâle-i germini gördükde teḳâbül ḡonce
- 2 Bülbüle ḡayret-i dil ḡonceye farṭ-ı 'işve
Bir yere gelse de bu ḡâşılı bülbül ḡonce
- 3 Yeter ey bülbül-i zâr eylediñ ibrâm-ı vişâl
İdemez ol ḡadar ibrâma taḡammül ḡonce
- 4 Dâmen-i ḡonceyi bûs itmege düşdü sünbül
Bülbüle olsa n'ola dâmen-i sünbül ḡonce
- 5 Nâle vü âhı da divâne olur ḡâhice
'İşvesin bülbüle eylerse teselsül ḡonce
- 6 Bi-süḡhan dîde-i bülbülde geḡer ḡâlâsı
Eylemez 'işve-fürûşîde te'emmül ḡonce
- 7 Zâr u feryâda düşürdü seni Nâşır şimdi
Bâḡ-ı nâz içre yetişmiş yeni bir gül ḡonce

(15)

يا غزالى ان خديك كوزد اضر
قد نصبت ماء من عين عينيك

ان قلبى لا يبرى بالوصال والهجر
كان بالى يكتفى من شوق خديك

لا يسكن وجهك بالصبر من حريته
سر تلى مثل البرج غوله فى بابك

(16)

(Mef'ûlü/fâ'ilâtü/mef'ûlü/fâ'ilâtün)

- 1 Ağûşına alınca her gice dil o mâhı
Rûz-ı münevver eyler güyâ şeb-i siyâhı
- 2 'Uşşâka çeşm-i şûhı yine nüvâziş eyler
Kaşd-ı cefâda itse ol şûh kendi gâhı

² Arapça Gazel : Ey yanakları kırmızı gül gibi olan ceylan gözlüm; bu gülün suyu senin tomurcuk pınarı olan gözünden dökülmektedir. Kalbimin visal ve hicrandan dolayı bir kederi yoktur; zirâ gönlüme senin aşkının şarabının sarhoşluğu yeter. Senin yüzünün akıttığı gözyaşları (bendeki) harareti teskin edemez. Kapında etrafındaki bahçe gibi bir bahçe görmezsin.(?)

- 3 Biñ zahm-ı cevre dilde besdir bir iltifâtı
Merhem midir bu zahma ser-hançer-i nigâhı
- 4 Her bir nigehte ğamze biñ şive eyler izhâr
Semt-i niyâza bulmaz dil hayret ile râhı
- 5 Nâşır ğam-ı dilârâ âteş midir göñlümde
Bir şu'le-i şerer-pâş gûya ki her bir âhı

(17)

(Mef'ûlü/mefâ'ilün/fe'ûlün)

- 1 Ey serv rıyâz-ı şive-bâzı
Ey gülşen-i nâz-ı ser-firâzı
- 2 Mihmanıña bâğ-ı ruhlarıñda
Çeşmiñdir edici dil-nüvâzı
- 3 Çeşmiñe gelince hâb-ı 'işve
Müjgâna şunar şarâb-ı nâzı
- 4 'Uşşâka leb ü müjenden evvel
Çeşmiñdir edici 'işve-sâzı
- 5 Mest eyledi Nâşır'ı hırâmıñ
Ey gülşen-i nâz-ı ser-firâzı

(18)

(Fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilün)

- 1 Âb-ı engûrı ki sâğarda kodı cilve-i 'aşk
Âb ile âteşi bir yerde kodı cilve-i 'aşk

- 2 Dilbere nâz u edâ 'âşıkâ sûz u feryâd
Birini 'ayşa birin derde kodı cilve-i 'aşk
- 3 Hüsni-i Leylâ'yı koyup şu'le-i reh pîşinde
Kays-ı ser-geşteyi çöllerde kodı cilve-i 'aşk
- 4 Telh iken şan'atı şîrin diyerek Ferhâd'ın
Kâminı mülket-i şekerde kodı cilve-i 'aşk
- 5 Görünülden taraf-ı Hâzret-i Mevlânâ'dan
Neş'esin başkaca her serde kodı cilve-i 'aşk
- 6 Kaplayup 'âlemi lem'ânı bu yüzden şimdi
Reşki hurşîd-i münevverde kodı cilve-i 'aşk

(19)

(Mef'ûlü/fâ'ilâtü/mefâ'ilü/fâ'ilün)

- 1 'Uşşâka yanma dilbere resm ü vefâ gerek
Gûyâ ya nâle gonca ya reng ü bahâ gerek
- 2 Cânâna mâcerâ-yı gam-ı hicri aña gel
Ey dil desen de der ki ne bundan baña gerek
- 3 'Âşık arar mı dağdağ-i kıyl u kâli lîk
Dilber hemîşe 'âşıkâ şefkat-nümâ gerek
- 4 Añlar mı hâl-i 'aşkı kelâmıyla bir kişi
Bir pâre derd-i 'aşka hele âşinâ gerek
- 5 Nâşır humâr-ı 'aşka şarâbın ne nefî'-dâr
Mümkünse gâhi bûs-ı âb-ı dilrübâ gerek

(20)

(Mefâ'ilün/fe'ilâtün/mefâ'ilün/fe'ilün)

- 1 Göñül alışdı ğamıñla zihî şafâ diyerek
Görünmüyor gözüne bir edâ cefâ diyerek
- 2 Bu bes değil mi baña kim seniñ gibi bir şûh
Nigâh-ı nâz ile luţf ide mübtelâ diyerek
- 3 Bulur isem n'ola şöhret iftiḥârımdır
Ki bendedir şu şeh-i nâza şu gedâ diyerek
- 4 Ne kâr-ı bu'l-'acep eyler ki güftügûda imiş
Saña birisi cefâkâr u bî-vefâ diyerek
- 5 Kuluñdur 'âşık-ı bîçâre Nâşır-ı dil-zâr
Tegâfûl etme beyim ḥâline revâ diyerek

(21)

(Mef'ûlü/mefâ'ilü/mefâ'ilü/fe'ûlün)

- 1 Eyler göñül elbet sitem-i yâra taḥammül
Ümmîd-i 'inâyât olur ol bârâ taḥammül
- 2 Lâkin ne belâdır hele billâh ne güçdür
Evzâ'-ı küdüret reh-i aġyâra taḥammül
- 3 Bir yâre açar dilde ki bir çâre bulunmaz
Kâbil mi olur nîşter-i ḥâra taḥammül
- 4 Çâk oldu girîbân-ı dilim dest-i elemden
Yokdur ğam-ı aġyâr ile efkâra taḥammül

- 5 Ağyâra kulağ tutmamadır çâresi Nâşır
Olmaz hele güftâr-ı keder-kâra taḥammül

(22)

(Mef'ûlü/fâ'ilâtün/mef'ûlü/fâ'ilâtün)

- 1 Göñlüm ki tâ ezelden sen şâha oldu mâ' il
Bir bende-i keminem cevır ü cefâna kâ' il
- 2 'Aşkıñ bir âfitâbdır burc-ı sipihr-i cânım
Tâbı fezâ-yı dilden olmaz hemîşe zâ' il
- 3 Sen dilde dil de sende fark-ı meyân kanda
Sen rûhsun bu tende yokdur arada ḥâ' il
- 4 Gâhice zîr-i fesden göster şu'â-yı zülfüñ
Dîdâr-ı nûra 'âşık olsun ne vâır nâ' il
- 5 Ben Nâşır-ı ḥazînem üftâde-i enînem
Bir bende-i keminem cevır ü cefâna kâ' il

(23)

(Mef'ûlü/fâ'ilâtün/mef'ûlü/fâ'ilâtün)

- 1 Başdan başa cihânı ger kılsa cüstücû-dil
Bir şûhı bulmaz elbet cânâ saña mümâsil
- 2 Derd-i ğamıñla göñlüm bir baḥr-ı âteşindir
Eyler şemîm zülfüñ geldiçe mevce ḥâşıl
- 3 Şemşîr-i cevriñ ile ger olsa şerḥa şerḥa
Keff-i yed-i muḥabbet senden beyim ne kâbil

4 G nler de geçse g nl m bulmaz fer g  senden
A tar hem e olmaz benden bu 'a k z ' il

5 N s r kulu  efendim bir  ad k '     ndir
Her b r lu fu  ile eyle mur da n ' il

(24)

(Mef' l /f 'il t /mef ' l /f 'il n)

1 Dil y re y re d g -ı elem   k   k   m
S ne h r b girye-i keremin dembedem

2 N l n ider nes m-i tebess mde dilleri
Kim feyz-i n z ile ol h nd n o  onca-fem

3      bezmde la'li i  un mey yerine hep
Biz ku teg n-ı hicri e c n eyles n kerem

4 E kin g z mde yok yeri dil  anı d kmeden
 ol de l  y re a dı dile han er-i sitem

5 Dil z r z r ider o kilik  imdi N s r 
Kim bir  em m-i r y  an  g l en-i trem

(25)

(Mef' l /f 'il t /mef ' l /f 'il n)

1 Gitmez h y li d deden ol serv-  meti 
Na   oldu dilde s reti   r-ı kıy meti 

2 Evvel bak  da yak dı kar r m bırakmad 
Ey  nig h   te -i dilimi ol  feti 

- 3 Gül gönca[•]dır mecâz ile teşbîh olunca ger
Ruhsârıdır ha[•]kîkâtı reng ü tarâvetiñ
- 4 Rûyında ha[•]tmî belki görünmüş nigâhdan
Azürdelik nişânı o cism-i letâfetiñ
- 5 Nâşır eger tasavvur olunsa bi-‘aynihî
O şûhdur mücessimi resm-i zerâfetiñ

(26)

(Mef’ûlü/fâ’ilâtü/mefâ’ilü/fâ’ilün)

- 1 Geçdi zamânı ülfet-i zağ ile ol gülüñ
Ba[•]madı hayf-ı zârına bir demde bûlbülüñ
- 2 Teşneyken âhu-yı heves-i dil şemîmine
Nâdân bezmi oldı yeri şimdi sünbülüñ
- 3 Emvâc-ı sebze gar[•]ka olur keştî-i gönül
Nâlân eyledikçe şabâ yâr kâkülüñ
- 4 Cânânıñ iltifât ile bir nîm nigâhıdır
‘Uşşâka nu[•]kl u bâdesi bezm-i tahayyülüñ
- 5 Nâşır vişâl-i yâre heman ‘arzu[•]hâl kııl
Yo[•]k[•]dur bu râh-ı ‘aş[•]qda câ-yı te’emmülüñ

(27)

(Fe’ilâtün/fe’ilâtün/fe’ilâtün/fe’ilün)

- 1 Hâl olmuş ru[•]hıñâ hüsn-i firâvân seniñ
Al olmuş lebiñe la’l-i Beda[•]şân seniñ

- 2 Hâṭ değil bâğ-ı ruḥuñ seyrine çıkmış gûyâ
Bir bölük berrî-i dildâr u hırâmân seniñ
- 3 Çok mu bir ḥande ile saña cihânı teshîr
La'line dense sezâ mühr-i Süleymân seniñ
- 4 Pençe-i ğamzeniñ elbetde zebûnuydu hemân
Müdde'î gelse eger Sâm u Nerîmân seniñ
- 5 Nâşır-ı zâr suçın bildi efendim şimdi
Luṭf u iḥsân seniñ bende vü fermân seniñ

(28)

(Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün)

- 1 Mevlevîlerdir şafâ-yı 'aşk ile demsâz olan
Mevlevîlerdir cihân-ı dildedir pervâz olan
- 2 Mevlevîlerdir muḥabbet bâğ-ı içre serv-veş
Neş'e-i âb-ı ḥayât-ı 'aşk ile serbâz olan
- 3 Mevlevîlerdir demâdem tâb-ı nûr-ı 'aşk ile
Sînesi sûzân olup bî-şavt u bî-âvâz olan
- 4 Mevlevîlerdir reh-i Hâḫ'da olan sellâkdan
'Aşk ile ḫaṭ'-ı menâzil eyleyüp mümtâz olan
- 5 Mevlevîlerdir muḥabbet 'âleminde dâ'imâ
Nâşır istignâ ile şâhâne demperdâz olan

(29)

(Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün)

- 1 Geçmezem senden ğamıñla çâk çâk olsam da ben
Tîġ-ı âteş-tâb-ı cevriñle helâk olsam da ben
- 2 Zîr-i pâbuşuñdadır elbet kararım çün ğubâr
Derd-i 'aşkıñla düşüp rahında hâk olsam da ben
- 3 Reng-i haclet neş'e-bahş-ı şevk olur vermez kesel
Dostlar pendiyle her dem şerm-nâk olsam da ben
- 4 İhtirâz-ı ğamze-i bîdâdıñ eyler dil yine
Resm-i cevriñde beyim bî-vehm ü bâk olsam da ben
- 5 Nâşır-âsâ dâmen-i 'aşkıñ bırakmam sevdiğim
Tîġ-ı âteş-tâb-ı cevriñle helâk olsam da ben

(30)

(Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün)

- 1 'Âşık-ı bîçâreñim sûz-ı kemînimden şaķın
Hasta-i cevri eyleyüp âh u enînimden şaķın
- 2 Tutmasun âyine-i ruhsârıñı gird-i melâl
İnhidâm-ı hâne-i kalb-i hazînimden şaķın
- 3 Şıyt-ı hû hû ile her bir şu'lesi 'arşa çıkar
Tâb-ı engîzî-i cân-ı âteşininden şaķın
- 4 Bakma aġyâra tegâfülle beni zâr eyleme
Girye dâdı-yı derûn-ı ğam-güzîninden şaķın

- 5 Nâsır-ı zârım beyim gördükçe döndürme yüzün
Eşk-i serd-i dîde-i hasret-karînimden şaķın

(31)

(Mefa'îlün/mefa'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün)

- 1 Görüp ruhsârını bî-tâb iken hicriyle cânânın
Fiğânım tazeler tâb-ı fûrûğın cism-i sûzanın
- 2 Derûnum berķ-ı firķat şöyle virân etdi kim şimdi
Hep âteşdir akan hûnâbesi bu çeşm-i giryânın
- 3 Helâk-i gamze kııl kanım dökülsün bâri yanında
Teğâfülle hebâ etme efendim 'âşıkın kanın
- 4 Nigâh itse o şeh tîğ-i nigâhı zahmına dilde
Siyeh vesme çeker evvel sevâd şaffı müjgânın
- 5 Dağıtmış zülfünü rûyını tutmuş mest olup ol şûh
Gül ü mül nergise bakdım ki tutmuş müşk her yanın
- 6 Nihâyet yok mu bu hicrâna bilmem vuşlat el vermez
Şabaķı kanda âyâ âh ey dil bu şebistânın
- 7 Hücûm-ı girye sînem üzre Nâşır şöyledir gamdan
Ki girdâb oldu çâki seyl-i eşk içre girîbânın

(32)

(Mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün)

- 1 Gönül surâh surâh oldu zahm-ı çeşm-i dilberden
Çıkar dûd-ı siyeh âh eyledikçe şanki micmerden

- 2 Ne bilsün zâhid-i huşk 'âşıkânın âh-ı şebhâsın
Ne kesb-i zevk-ı mesdûdu'l-meşâme bû-yı 'anberden
- 3 Eder mi bî-başîret gayrılardan fark-ı şâhib-dil
Nümâyişde ne var âmâya fark-ı seng-i cevherden
- 4 Nevâ yokdur şadâ-yı sâzdan zühhâd-ı zerrâka
Girer mi gûşına gayrı şadâ-yı sîm ile zerden
- 5 Gubâr-ı âstân-ı Hzret-i Mollâ-yı şemmeyle
Dimâğ-ı câna Nâşır yegdir elbet müşk-i ezferden

(33)

(Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün)

- 1 'Âlemi âşüfte kıldıñ zülf-i tâlânıñla hep
Mest ü hayrân eylediñ qadd-i hırâmânıñla hep
- 2 Gerçi söz bilmez şehâ ebrûlarıñ sözde velî
Hemzebân-ı fitne derler hışm-ı fettânıñla hep
- 3 Leblerüñ bûs etmeden gayrı devâ var mı baña
Kim gönül mecrûhdur elmâs-ı müjgânıñla hep
- 4 Nâz-perver sevdiğim bir nahl-i gülsün şahın-ı dil
Gûyiyâ bâğ-ı iremdir verd-i hândanıñlâ hep
- 5 Nâşır-ı bîçâremi ancak hezâr-ı gülşeniñ
Bâğ-ı hüsnüñ pür-neğamdır zâr-gûyânıñla hep

(34)

(Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün)

- 1 Añma ağıârıñ sözün yine cigerler pâreler
Sevdiğim bâri oñulmuşken o kâfir yâreler
- 2 Dil halâş ümmidin itmez dâm-ı çeşmiñden seniñ
Haşre dek zabt eylemiş bu zârı ol mekkâreler
- 3 Cân u dil girdâb-ı zülfünde iki keştî miğâl
Birbirin seyrederek devr etmede bî-çâreler
- 4 Haç mıdır ya rîze-i zülfün müdür rûyındaki
Ateş üzre hâşılı n'olsun bu şebbû pâreler
- 5 Şimdi Nâşır bendeniñ yokdur sözü ihsânına
Eskidendir hûn-ı dilden sînefe fevvâreler

(35)

(Mef'ûlü/fâ'ilâtü/mefâ'ilü/fâ'ilün)

- 1 Ey dil o şuñ şimdi mezâk u demindedir
Şahbâ süzüp müşahabet-i hemdemindedir
- 2 Bîçâre sen burada firâk ile âh kıl
Ol bî-vefâ oynatdı seni 'âlemindedir
- 3 Bâri gelür miyim deme gâhice yâdına
Bezmin niğâmı belki rûsûm-ı Cem'indedir
- 4 Dilber hevâ-yı 'ayşdadır neyler 'âşıkñ
'Âşıkça sûz u yâresiniñ merhemindedir

- 5 Nâşır sefîne-i dilimi rûzgâr-ı âh
Girdâba atdı şimdi sirişkim yemindedir

(36)

(Mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün)

- 1 Kelâm-ı fakr u fahrı ile 'âmil mevlevîlerdir
Tevekkül-pîşe dervîşân-ı kâmil mevlevîlerdir
- 2 Cenâb-ı feyz-i Mollâ ile herdem bahs-ı 'aşk itse
Hüner ân nükteye bir nutku şâmil mevlevîlerdir
- 3 Hümâ-meşreb hemîşe pâdişâh-ı mülk-i istignâ
Kanâ'at köşesinde merd-i hâmil mevlevîlerdir
- 4 N'ola meclislerinde kalsa şâhân bir meges-âsâ
Edep ta'vîzini her bâr hâmil mevlevîlerdir
- 5 Sipihre Nâşırâ nâz eyleyüp minnet-keşî olmaz
Tevekkül-pîşe dervîşân-ı kâmil mevlevîlerdir

(37)

(Mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün)

- 1 Ruh-ı dilber bahâsın 'âşık-ı divânesinden sor
Nedir miqdâr-ı hüsnü şu'leniñ pervânesinden sor
- 2 Dil-i 'âşıkda sûz-ı 'aşk-ı zâhir sîne-dağından
Ne âteş yakdı cân-ı bülbüle gül lânesinden sor
- 3 Şafâ-yı bûs-ı la'l-i yâri ey dil şorma benden sen
Şarâbıñ neş'e-i şîrînini mestânesinden sor

- 4 Dil-i 'uṣṣâka şor tesîr-i sûz-ı nağme-i neyden
Sebûnuñ kulkulün gûş eyleyen peymânesinden şor
- 5 Ğam-ı ḥasret ne deñlü dilde Nâşır idemez takrîr
Hücûm-ı seyli berbâd itdügi virânesinden şor

(38)

(Fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilün)

- 1 Vâris-i sırr-ı Nebî Ḥazret-i Mevlânâ'dır
Kişver-i sırr-ı Hudâ mülket-i Mevlânâ'dır
- 2 Bendelikle n'ola fahr eylese şâhân-ı cihân
Tâc u ikbâl ü şeref hizmet-i Mevlânâ'dır
- 3 Vaz'-ı kanûnu ile semt-i sülûk içre bütün
Sürülen zevk u şafâ devlet-i Mevlânâ'dır
- 4 Mülk-i ma'na tolu bir zerre kadar köşesi yok
Cümleten velvele-i şevket-i Mevlânâ'dır

(39)

(Mef'ûlü/fâ'ilâtün/mef'ûlü/fâ'ilâtün)

- 1 Yâd eyle la'l-i yâri ey dil şarâb göster
Bezmiñde gâhî cânım mest ü harâb göster
- 2 Hûnâb-ı eşki seyl et 'aşk ile sineñ üzre
Her dâğ-ı şu'le-tâbı yer yer habâb göster
- 3 Âh eyledikçe ey dil bir şu'le ile peydâ
Her gece tıfl-ı câna bin mâhtâb göster

4 Yan geceler açılsun gül gibi dâğ-ı sineñ
Her şerhâlardan eşki ol şahne âb göster

5 Nâşır o şûh cevrin inkâr idüp şorarsa
Giryeyle âhı aña şâfi cevâb göster

(40)

(Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün)

1 Âteş-i 'aşkıñ beyim hâlâ dil ü cânımdadır
Bulduğum ol gevheri gayb etmedim yanımdadır

2 Bendeñim bir 'âşık-ı bîçâreñim ben hâşılı
Bî-vefâlık bende yok var ise sultânımdadır

3 Düşdüğü câyı yıkup kaldı yerinde her biri
Atdığıñ seng-i sitem hep kalb-i virânımdadır

4 Tâbekey cevri u sitiğna bendeñe gayra kerem
Korğarım zâlim değil kaçdıñ meger kanımdadır

5 Ğarğa-i seylâb-ı cevri oldı o bünyâd-ı kerem
Gerçi Nâşır lîk pîş-i çeşm-i giryânımdadır

(41)

(Fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilün)

1 Mey ki bezm içre ruh-ı dilberi pür-tâb eyler
'Âşıkın sûz-ı dilin çeşmine işrâb eyler

2 Şararır gâhiçe beñzüm gibi zülf-i cânân
Leyle-i muzlime her mâhda mehtâb eyler

- 3 Her nigâhında süzer çeşmi reg-i dîdemden
Câmına hûn-ı dil-i zârı mey-i nâb eyler
- 4 Çeşmidir hâbda olsa yine hâli durmaz
Belki gâret-gerî-i memleket-i hâb eyler
- 5 Nâşır ol şûha disem teşneyim emdir lebiñi
Şişe-i dîdelerim nâz ile sîrâb eyler

(42)

(Mef'ûlü/fâ'ilâtü/mefâ'ilü/fâ'ilün)

- 1 Her subh şâne zülfüne cânâ şabâ mıdır
Yohsa gamıñla hâl-i dil-i mübtelâ mıdır
- 2 Kaşdı helâkdir beni mahmur çeşminiñ
Bilmem o nâz hastasına kan devâ mıdır
- 3 Mecerûh olur açılsa ümidim dırâhtı dil
Bilmem ki berg-i hâşılı seniñ cefâ mıdır
- 4 Bilmem lebiñ ümidi mi gûyâ kılan beni
Yohsa şeker sözüñle o şirin edâ mıdır
- 5 Bezm-i gam içre zezeme-i sûriş çeker
Hasretle Nâşır 'âşıkâ hûnîn nevâ mıdır

(43)

(Mef'ûlü/fâ'ilâtü/mefâ'ilü/fâ'ilün)

- 1 Gâhî hezâr gonce bütânın arar şorar
Gâhîçe âh-ı şu'le-feşânın arar şorar

- 2 Yâriñ şabâ döker haţına gâhi zülfüne
‘Atţârdır ki müşk-i dehânın arar şorar
- 3 Dil bûs-ı la‘l-i yâri tehî gerdîş eylemez
Her dem hayât-ı bâdesi kânın arar şorar
- 4 Bîhûde şanma bâde içer rindi zâhidâ
Her bir kadehde yâr nişânın arar şorar
- 5 Pervâne şem‘-i gerdişi ol tıfl-ı şu‘lenin
‘Arz-ı niyâz-ı bûsa zamânın arar şorar
- 6 Gülşende harf-ı vaşla şabâ hemdemi olup
Dâ‘im hezâr gonce dehânın arar şorar
- 7 Mestâne yâr hışma gelüp şad hazer gönül
Sû-yı nigehte fitne cihânın arar şorar
- 8 Sâğarda şanma cevri habâbıñ tehî gönül
Hicri hevâsı tılduğu cânın arar şorar
- 9 Gördükçe hâl-i künc-i leb-i yâri Nâşırâ
Dil cânı üzre dâğ-ı nihânın arar şorar

(44)

(Mefâ‘îlün/mefâ‘îlün/mefâ‘îlün/mefâ‘îlün)

- 1 Ne dem kim ruhlarıñ mey-i al al ü tâbdâr eyler
Görür ‘uşşâk mehde lâle gül âteş bahâr eyler
- 2 Şabâ gel rûzgâra uyma yârimden haber söyle
Beni hasretle şimdi âh o kec-reftâr zâr eyler

3 Esîr olmaz mı diller saña şâhâ deşt-i 'aşk içre
Nigâhıñ gibi bir şayyâd-ı sâhîr var şikâr eyler

4 Hadeng-i nâzı yâriñ n'ola hergiz geçse sînemden
Dile can kâşîd-ı bî-ğam-ı vaşlıdır güzâr eyler

5 Esince şeb-hevâ-yı zülf-i pîçâpîçi cânânın
Diliñ şem'-i kararıñ küşte şabriñ târumâr eyler

6 Efendim cevri edersen de ne çâre Nâşîrâ yine
Taḥammül eyleyüp bîçâre eşkin cûybâr eyler

(45)

(Mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün)

1 Sipeh-i ğamzeñe müjgânsa hüsne nâz-ı hemdemdir
Hele ol şâh-ı ḥüsnüñ hayliniñ serdârı perçemdir

2 O şûha dil kapılmamağ ne mümkün tursa âhın-ves
Siyeh çeşmi gönül cezbine mıkñâtıs-ı a'zâmıdır

3 Yeñi bir şâh-ı nâzıñ meşğ-i nâyı 'aşkın eyler dil
Nevâ-yı âhda mu'tâdı şimdi günde biñ demdir

4 Gül-i ra'nâ ile nâz u niyâz bûlbûl-i 'uşşâkıñ
Gülistânda dil-i pür-sûze gül devrinde bir demdir

5 O şuhûñ şorma Nâşîr hâl-i zîr-i turrâsın benden
Nihândır dâye-i zülfi şabâ var ise mahremdir

(46)

(Mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün)

- 1 Deme tezyîn-i bâğ üşküfe vü serv-i hırâmândır
Añı tezyîn eden tubî-i kadd u hadd-ı cânândır
- 2 Hayâl-i çeşm-i cânân dâ'ima gencîne-i dilde
Meta'-ı tâb-ı 'aşka zerd-i gamdan bir nigejbândır
- 3 'Arağ-rîz olsa ebr zülf-i cânân bâğ-ı rûyî üzre
Görünüyor le'âfet güllerin nâz ile rûyândır
- 4 Güzelsiz bâde içmek foyasız bir la'le bakmağdır
Veren la'l-i şarâba foya tâb-ı rû-yı hûbândır
- 5 'Acep âyînedir ruhsâr-ı cânân bî-kem ü bî-keyf
Bakınca Nâşırâ hayl-i peri anda nümâyândır

(47)

(Mef'ûlü/mefâ'îlü/mefâ'îlü/fe'ûlün)

- 1 Aşûfte kılan dilleri zülf-i siyehîdir
Sergeşte be-şahrâ eden âhû nigehtîdir
- 2 Âvâre gülü görmese cânânını tûrmaz
Gûyâ ruh-ı cânânesi ârâm-gehtîdir
- 3 Göz süzme tebessüm-i nigeht-nîm eyle hande
Dildârdan 'uşşâkına nazıñ sipehtîdir
- 4 Dilber ki vefâ-dâr u kerem-kâr ola hergiz
'Aşıkdaki endîşe-i nâmûs tehtîdir

- 5 Nâşır yine bir şûha gönül verdi ki ol şûh
İklim-i edânıñ mehtâbânı şehidir

(48)

(Mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün)

- 1 Hayâliñgün müzeyyen sine bir 'ışret-zemîniñdir
Sirişkim cûyı dâğım gonce nâlem râhbîniñdir
- 2 Dil-i divânemiz dünyâya sığmaz sinemiz şöyle
Velî zabt eyleyen zincir-i zülf-i çîn-i çîniñdir
- 3 Gönül cây eyleyüp câna dü ebrûñ arasın şimdi
Enîs-i perriyân-ı tâb-ı mir'at-ı cebîniñdir
- 4 Senüñgündür beyim bu nâleler feryâdlar bizden
Dil-i bîçâremiz bir 'âşık-ı halvet-güzîniñdir
- 5 Efendim atma gel semt-i cefâya Nâşır-ı zârıñ
Kapıñda bu da bir bîçâre 'abd-ı kemterîniñdir

(49)

(Mefâ'îlün/fe'ilâtün/mefâ'îlün/fe'ilün)

- 1 Gönül bakup ruh-ı cânâna mest olup kalmış
Mişâl-i 'âyine bî-pâ vü dest olup kalmış
- 2 Geçer mi dilheves-i hâl-i zîr-i zülfünden
Sevâd-ı çinde ahter-perest olup kalmış
- 3 Ümîd-i la'l-i dilârâ tehî bu tâli'a lîk
Serimde bâde gibi neş'e-best olup kalmış

- 4 Dırîğ-ı câm-ı ümîdim yed-i te'emmülde
Hezâr seng-i elemenden şikest olup kalmış
- 5 Tefekkür-i sitem-i dilber ile dil-i Nâşır
Hemîşe gûşe-i hayret-nişest olup kalmış

(50)

(Mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün)

- 1 Mey-i gülgûn içüp cânân ruhsârına ter düşmüş
Rıyâz-ı hüsnüne tekrâr seyr et zîb ü fer düşmüş
- 2 Sevâd-ı haţţ-ı nevdîr şanma ruhsarında ol şûhuñ
Göñüller der[dl]-i hicrân ile yanup yerbeyer düşmüş
- 3 Değildir tâb-ı şahrâsı Hicâz'ın tâbi'-i hûrşid
Orâya Kays'ın ahı şu'lesinden çok şerer düşmüş
- 4 Değil kurb-ı lebinde hâl-i yâriñ mürde bir dildir
Gelüp cân bulmağa ol câya dek bî-pâ vü ser düşmüş
- 5 Reh-i 'aşkında yârin Nâşırâ gördüm yatur sermest
Harâb-ı 'aşk olup dil kendüsünden bî-haber düşmüş

(51)

(Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün)

- 1 Muhtedâ-yı râh u âheng oldu cümle sâza ney
Gûş urırlar başlaya tâ ibtida âvâza ney
- 2 Gonçe-i halât ile tezyîn eder şahn-ı dili
Şu'le-i bî-cism-i engâmı kıla âgâza ney

- 3 'Âşıkânıñ busitân-ı şevk eder kâm-ı diliñ
Gülşen-i esrârdan başlaya keşf-i râza ney
- 4 Evc-i hâletden eder 'uşşâk şıytıñ istima'
Her nefesde perverince nağme-i şehbâza ney
- 5 Feyz-i Mollâ ile bulmuşdur bu nazm-ı dilkeşi
Nağme-i dürrini Nâşır rişte-i i'câza ney

(52)

(Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün)

- 1 Mest-i şahbâ-yı muhabbet rind-i bî-pervâlarız
Ta'na-i zühhâdı hiçe saymada deryâlarız
- 2 Sûz-ı 'aşk-ı Hakk ile her köşede leyl ü nehâr
Şu'le-i âh-ı derûn ile cihân-ârâlarız
- 3 Şanma zâhid deffimiz bî-hûdedir künc-i dile
Hırmen-i bezm-i muhabbetden safâ-peymâlarız
- 4 Dâ'imâ tesîr-i feyz-i 'aşk ile her dem bahâr
Gûşe gûşe gülsitân-ı 'aşkda gûyâlarız
- 5 Hâzret-i hünkâr-ı ekber sâyesinde Nâsırâ
Ser-fürû etmez cihâna bir bölük anğâlarız

(53)

(Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün)

- 1 Mevlevîyiz mesnevîdir muhtedâ-yı râhımız
Sâlik-i 'aşkız semâ'-ı bâ-şafâ şehrhâhımız

- 2 N'ola bulmazsa zafer reh-zen bize dâ'im bizim
Dilde zevk u şevk u cidd u câldir hemrâhımız
- 3 Gönlümüz gülbang u ism-i zât ile zînet bulup
Gülşen-i tevhîddir her bâr nüzhet-gâhımız
- 4 Şu'le-i âvâz-ı neydir şem'-i 'aynü'l-cem'imiz
Ruh bahşadır o demde nutk-ı şâhenşâhımız
- 5 Hazret-i Sultân-ı 'aşka bendelikdir rûz u şeb
Cân u dilden dâ'ima Nâsır bizim dilhâhımız

(54)

(Mef'ûlü/mefâ'ilü/mefâ'ilü/fe'ûlün)

- 1 Dervişleriz pâdşeh-i mülk-i gınâyız
Şûrideleriz bülbül-i gülzâr-ı beğâyız
- 2 Tefvîz-i umûr eylemişiz cânib-i Haqq'a
Biz genc-i tevekkülde hemîn şâh-ı şafâyız
- 3 Biz şaykal-ı âh ile gider gird-i küdüret
Başdan başa âyine gibi tâb u cilâyız
- 4 Fehm eyleyemez hâlimizi zâhid-i bî-rây
Takva şıfatız gerçi ki rindâne-nümâyız
- 5 Serмест ise 'âlem n'ola Nâsır sûzumuzdan
Şûrideleriz bülbül-i gülzâr-ı beğâyız

(55)

(Fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilün)

- 1 Bûse-i la'lde biz çeşme-i hayvân buluruz
Mürde-i hasret iken yine heman cân buluruz
- 2 Çeşm-i mesti o şehiñ olsa da der-hâb yine
Hâlet-i gamzeyi biz anda nümâyân buluruz
- 3 Nâzdan tîg-ı nigâhı n'ola demsâz-ı sitem
Sâgar aldıysa da eşk ile dolu kan buluruz
- 4 Hicri sûzânı iken dil ruḥı yâdıyla anıñ
Günde bin bâğ-ı İrem gibi gülistân buluruz
- 5 Mihre mâ'ni mi o şûhuñ haṭ-ı nevhîzi ki biz
Berk-i gül üzre anı sebze-i reyhân buluruz
- 6 'Aşk-ı cânân ile bir genc-i güherdir göñlüm
Fikr-i zülfünü o genc içre nigezbân buluruz
- 7 Âteş-i 'aşkı o mâhıñ o kadar kim Nâşır
Dûd-ı âh-ı dili de sinede sûzân buluruz

RUBA'İ

(1)

(Mef'ûlü/mefâ'ilü/mefâ'ilü/fe'ûlün)

Luṭf eyle teğâfûl ile beni zâr etme
 Dünyâyı efendim hem başıma dâr etme
 Nâşır kûluna söyle günâhını bilsün
 Bîçâreñi bîhûde gel âzâr etme

KIT'A

(1)

(Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün)

Gördüğü şûh-ı dilâvîze n'ola nâl olsa dil
 Bülbul-i bâğ-ı muḥabbetdir görüp meftûn olur
 Bülbulüñ bir gonce mi gülşende nâlân olduğı
 Gördüğü her gonceye nâlân olup dilhûn olur

KIT'A

(2)

(Mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün)

Leb ü ruḥsâr u zülf-i dilberüñ bûs eyle ki birden
 Saña ey 'âşık-ı dilhaste oldum nef'i zâhirdir
 Dil-i bîmâr-ı 'aşka lâ'l yakut u zümürrüdden
 Bu bir terkîb olunmuş özge ma'cûn-ı cevâhirdir

KIT'A

(3)

(Mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün)

Değildir ebri ebri al cânânın 'izârında
 Ki âb u tâb-ı meyle hoş bahâr-ı 'aşkdır zîrâ
 Bu feyz-i âb u tâb-ı nâz u meyle bâğ-ı hüsnünde
 Yüze çıkmış iki yakutdan üşküdür gûyâ

(4)

(Mef'ûlü/mefâ'ilü/mefâ'ilü/fe'ûlün)

Kaftân-ı sebz hoş yaraşur eyniñe hâlâ
 Gûyâ o yeşil yaprağı ruhlar gül-i ra'nâ
 Şadberg iki gül goncesi arada dehânıñ
 Güldeste-i gülzâr-ı hüsn señ hele cânâ

EBYÂT-I MÜFREDE

(1)

(Fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilün)

Yüz sürer doğduğu dem kesb-i şafâya hurşid
 Her seher maṭla'-ı 'işmet bu dür-i zerrîne

(2)

(Mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün)

Konup cây eylemiş gird-i serâyı bâl açar her gün
 İki altun kanatlı bir hümâdır şanki bu kapu

(3)

(Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün)

Feth olur dünyâya biñ devlet cenâb-ı gaybdan
 'ızz ile her gün açıldıkda bu bâb-ı dil-güşâ

(4)

(Mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün)

İki destin açup bu bâb açıldıkça serâ gûyâ
 Bütün gün Hâzret-i Sultân Selim Hân'a du'â eyler

(5)

(Mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün)

Doğar bu hânedan Sultân Selim'e biñ du'âü'l-hayr
 Ne dem kim subh-ı devlet pâ-y-ı bûse feth-i bâb eyler

(6)

(Mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün)

İki matla' muqâbil biri maşrık biri de bu der
 Doğan 'ızz ü şerefdir 'âleme hûrşid ile hemser

(7)

(Fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilün)

Var mı mânendi şu bâbın hele mâşallah
 Bak da bu bâbda bir kerre tefekkür eyle

(8)

(Mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün)

Parıldar gün gibi iki kanadı başka şan'atdır
Temâşâ kıl iki âyînedir altundan gûyâ

(9)

(Mef'ûlü/fâ'ilatü/mefâ'ilü/fâ'ilün)

Bâğ-ı İrem nedir bu serâyın yanında ya
Hakkâ ki öyle işte bu kapu nümûnesi

(10)

(Mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün)

Şeref ayrılmasun bu bâbdan Bârî Hudâ bir ân
Açıldıkda şehir vaktinde devletle sa'âdet bâd

(11)

(Mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün)

Gece mehtâb olur deryâ yüzü 'aks-i kanadından
'İnayet menba'idır gündüzün bu bâb-ı pür-şan'at

(12)

(Mef'ûlü/mefâ'ilü/mefâ'ilü/fe'ûlün)

Bu bâbda incü gibi söz bulsa da e'l-hak
Şâ'irlere Hak üzre edâ hayli hünerdir

DİĞER EBYÂT-I MÜFREDE

(1)

(Mef'ûlü/fâ'ilâtü/mefâ'ilü/fâ'ilün)

Ey bâd-ı şubh zülfüne düş benden ol şehîñ
'Arz eyle bî-ķarârını hicrânı mûbemû

(2)

(Mef'ûlü/fâ'ilâtü/mefâ'ilü/fâ'ilün)

Ey câm-ı bâde la'lini öp benden ol şehîñ
'Arz eyle dil-i pür-âteş hicrânı lebbeleb

(3)

(Mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün)

O şehden bûseye deryâ-yı hâhiş söyle cûş itdi
Ki her bir mevci bir kûh oldu pîş-i keştî-i nutķa

(4)

(Mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün)

Değildir pîş-tâb-ı al-ı ruhsarında ol şuhûñ
O bir âyînedir aña dil-i sûzânım 'aks itmiş

(5)

(Mefâ'ilün/fe'ilâtün/mefâ'ilün/fe'ilün)
(fâ'lün)

O hâl-i hard-cebîn ķaşı üzre ol şuhun
Meger bahâdır o ahter hilâl yanında

(6)

(Mefâ'ilün/fe'ilâtün/mefâ'ilün/fe'ilün)
(fâ'ilün)

Hayâl-i hüsn-i dilârâyı farṭ-ı fikrden
Nigâr-hâne-i Çîn oldu şehr-i dil şimdi

(7)

(Mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün)

Ḥaṭ-ı nev-hîz rû-yı dilrûbâ kim ḥâşiye düşmüş
Mu'ammâ-yı ḥaṭ-ı la'lini hâlle dü kenarında

(8)

(Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün)

'Aşkdır gîtî-nümâ-yı sırr-ı âyine-i dil
Şevkdır tâ bürre-i şaykâla-i sine-i dil

(9)

(Mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün)

Ḥaṭ-ı nev-hîz la'li dilberüñ levh-i cemâlinde
Mücessem ḡonce üzre sebz-naḡsıla şu ḡuyâ

(10)

(Mef'ûlü/fâ'ilâtü/mefâ'ilü/fâ'ilün)

Bûs et leb-i ḥaṭ-âver cânı ḥaṭṭ ile
Sevdâyâ hûş deḡil mi benevşe hamîresi

(11)

(Mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün)

Yanup bir şû'le her bir dâğ-ı dilde 'aşk-ı cânândan
Derûn-ı sîne-i sûzân şimdi lâle-zâr oldu

(12)

(Mef'ûlü/mefâ'îlün/fe'ûlün)

Ol şûh çıkardı mâ-haselden
Olsaydı eger hülâse 'işve

(13)

(Fâ'îlâtün/fâ'îlâtün/fâ'îlâtün/fâ'îlün)

Kaldı cânânıñ hayâli bu dil-i bî-kînede
Bir perînin şûreti cây eyledi âyînede

(14)

(Fâ'îlâtün/fâ'îlâtün/fâ'îlâtün/fâ'îlün)

Dökse zülf-i pîç-i tâbıñ rûyına cânân olur
Nağş-ı Çînî rû-nümâ mir'ât-ı Zü'l-ķarneyn'de

(15)

(Mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün)

Dökülsün ebr-i zülfüñ âfitâb-ı rûyına cânâ
O da bir hoş hevâ-yı sünbülüdür 'âlem-i hüsne

(16)

(Fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilün)

Çeşm-i mestiñ hele ne mu'ciz olur cânâ kim
Sûzda bîmâr dilîride o gûyâ Rüstem

(17)

(Mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün)

O şûhuñ bâğ-ı hüsnüñ seyr edüp cümle şeh-i 'işve
Cüyûş her tarafda kendisi çeşminde cây itmiş

(18)

(Mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün)

Temâşâ-yı ruh-ı dilberde hattı bir kıla şaymaz
O 'âşık kim göñül âyinesi şâf u mücellâdır

(19)

(Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün)

Beklerim bâğ-ı ruhuñ cânâ ne demdir teşneyim
Çok değil mi değmedim bir dane şeftâlîsine

(20)

(Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün)

Bâğ-ı sinemde yeni bir murğ peydâ oldu kim
Her gece tâ şubha dek cânân âh u feryâd eder

(21)

(Mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün)

Ne câdûdur o şûhuñ çeşmi kim cân u dile eyler
Hezârân resm-i 'ayşî turfetü'l-'ayn içre erzâni

(22)

(Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün)

Sende mahv olmuş göñül sînemde sensin câygîr
Cüstücû kılsam da sensin bulduğum göñlüm diyü

(23)

(Mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün)

Niçin tahvîf idersin hañcer-i âh-ı 'uşşâkıñ
Nigâh-âsâ yanında tîz ser bir hañceriñ varken

(24)

(Mef'ûlü/fâ'ilâtün/mefâ'îlü/fâ'ilün)

Envâr-ı ism-i zât ile Allah-ı zü'l-Celâl
Şerh ü münevver eyleye şadr u kulûbumuz

İNDEKS

'*Abdürrahim Dede* (1769-1831)

A.Nâsır Dede'nin kardeşidir. Yenikapı Mevlevîhânesi şeyhi oldu. (25 Mart 1830) 62 yaşında öldü. Künhi nahlasıyla şiirler yazmıştır. III.Selim kendisini saraya almak istemişse de Ali Nutki Dede izin vermemiştir. 1791'de 22 yaşında Hicâz âyin gibi çok büyük, güzel bir eser bestelemiştir. (sf.48,49)

'*Adın* (cenneti) (sf.18,51)

'*Âni Nu'man Dede* (bkz. Nu'man Dede)

'*Ahmed-i Muhtar Muhammed* (sf.2)

'*Ahmed Sâdık* (1793-1862)

Tanzimat devri nazırlarındandır. Defterhane kâtiplerinden Mehmed Sâdık Münif Efendi'nin oğludur. Mevlevî olan babası vefat edince Şeyh Galib başta olmak üzere zamanın tanınmış mevlevileri tarafından korunmuş ve yetiştirilmiştir. Devrinin şâir ve hattatlarındandır. Nâzırlık ve meclis üyeliği yapmıştır. Vezirlikle Hicaz'a şeyhü'l-harem olarak gönderilmiş, orada vefat etmiştir. (sf.46)

'*Alaman* (Alman) (sf.30)

'*Allah* (sf.50,97)

'*Ali Dede* (bkz. Ali Nutki Dede)

'*Ali Nutki Dede* (1762-1804)

Türk bestekârı. 13 yaşında babasının ölümüyle Yenikapı Mevlevîhânesi şeyhlik postuna oturdu. 42 yaşında ölen Nutkî Dede 29 yıl meşîhatta bulundu. Bu dönem I.Abdülhamit ve III.Selim zamanına rastlar. Babası tarafından "Memiş" mahlası verilmişse de sonra "Nutkî" mahlasını kullanmıştır. Defter-i Dervişân adındaki esere başlamış ölümünden sonra kardeşi Nâsır Dede tamamlamış. Elimizdeki tek eseri Şevk u tarab makamındaki güzel Mevlevî Ayini'dir. Fazla eser bırakmamış ama ilim ve fazlıyla birçok kabiliyetli şahsın yetişmesini sağlamıştır. Şeyh Gâlib bunlardan biridir. Vefatından sonra yerine oğlu olmadığı için kardeşi A.Nâsır Dede geçmiştir. Mevlevîhâne'nin haziresine, babasının yanına gömülmüştür. (sf.46,49)

'*Aliyyü'l-Murtaza* (sf.13)

'*Arap* (sf.36)

'*Aristo* (sf.31)

Arzî Muhammed Dede Efendi (öl.1664)

Gaziantep'te doğmuş, Galata Mevlevîhânesi şeyhi Âdem Dede'ye mürid olmuş, şeyhi tarafından Arzî mahlası verilmiştir. Tezkirelerde övgüyle bahsedilen, lirik gazel ve rubailerıyla ün alan Dede'nin birçok gazeli tahmis edilerek nazireler yazılmıştır. Nâsır Dede onun bir gazelini tahmis etmiştir. Şiirlerinin bir çoğu bestelenen Arzî Dede'nin tezkirelerde kayıtlı olan divanı bulunamamıştır. (sf.53)

Avrupa (sf.36)

Ayâz

Gazneli Mahmud'un doğruluk ve aşk sembolü olan kölesi. (sf.54)

Bâb-ı Cedid (Yenikapı) (sf.43)

Bâbil (sf.63)

Beç (Avusturya-Macaristan) (sf.23)

Bedahşan (sf.71)

Beyhan Sultân (1765-1824)

III.Mustafa'nın Adil Şah Kadın'dan olan kızıdır. Halep valisi silahtar Mustafa Paşa ile evlendirildi. (1784) Amcası I.Abdülhamid ile kardeşi III.Selim'in yardımlarını gördü. Eyüp'teki Mihrişah Valide Sultan türbesinde gömülüdür. (sf.19,27)

Beyt-i ma'mûr (sf.9)

Can-fezâ

En eski makamlardandır. Bu makamla bestelenmiş elimizde 23 parça vardır. Bunlar saz semâîleri, ağır aksak semâîler, kâr ve peşrevlerdir. (sf.5,33,44)

Cem (sf.28,57,76)

Cemşid (sf.16)

Ceyhun (nehir) (sf.53)

Çelebi Ebûbekir (bkz. Ebûbekir Çelebi)

Darb-ı feth

Peşrevî açan bir fasıl veya zayıf ihtimalle askeri musikîde kullanıldığı için bu adı almış olabilir. Türk musikîsinde büyük bir usûl. Bu usûlde eser yapmak ve vurarak okumak hüner sayılmıştır. (sf.22)

deff (sf.22)***Devlet-i 'Âl-i 'Osmân*** (sf.36,43)***Devr-i revân***

14 zamanlı 6 darplı bir küçük usûldür. Mevlevî âyini, Tevşih, ilahî, Kâr, Beste, Peşrev ve şarkı formlarında kullanılmıştır. (sf.2)

Dilârâ

Arif Mehmed Ağa'nın 1800 yıllarında terkip ettiği, zamanımıza örneği kalmamış bir mürekkep makam. (sf.5,26,48,65,84,94)

Dilgüşâ

Arif Mehmed Ağa'nın yaptığı elimizde örneği bulunmayan bir mürekkep makam. (sf.43,91)

Ebûbekir Çelebi (bkz. Ebûbekir Dede)***Ebûbekir Dede***

Abdûlbâkî Nâsır Dede, Ali Nutkî Dede ve Abdurrahim Kunhî Dede'nin babasıdır. Halvetiye tarikatine mensup Seyyid Ahmet Efendi'nin küçük oğludur. Osman Dede ile Ömer Dede'nin kardeşidir. Ümmî Ahizâdeler'den Sırrı Abdûlbâkî Dede'nin kızı Saide Hanım ile evlenmiştir. 1775'te vefat etmiştir. (sf.39,46)

Ebu'l-Feth (Fatih Sultan Mehmed) (sf.43)***Evcârâ***

Türk musikisinde bir şedd makamıdır. A.Nâsır Dede'nin kaydettiği gibi makam III.Selim tarafından icat edilmiştir. III.Selim'in bu makamla bestelediği muhammes, elimize geçen 114 parçadan en önemlisidir denilebilir. (sf.12)

Fatma Münire Hanım (bkz. Münire Fatıma)***Ferhad*** (sf.67)***Firdevs*** (sf.3)

Gavsi Ahmed Dede

Kulekapısı şeyhidir. 1639'da ölmüştür. Gazelleri tahmis edilmiştir. (sf.54)

Gâzî Hüseyin Paşa (1757-1803)

Türk amirali. Annesi III.Selim'in süt annesi olduğundan padişahın süt kardeşi olarak Topkapı Sarayı'nda büyümüş, Enderun'da tahsil görmüştür. 35 yaşında Kaptan-ı Deryâ olmuştur. I.Abdülhamid'in kızı Esma Sultan ile evlenmiştir. Deniz Kuvvetlerimizin ıslahında büyük hizmet vermiştir. (sf.35)

Gaznevî (Gazneli Mahmud) (sf.54)**Hz. Hakk (sf.1,2,19,22,28,31,32,36,38,44,45,47,50,92)****Halîl Efendi (sf.51)****Hârut**

Kuran II/96'da sözü geçen iki melektir. İnsanlara sihri öğrettikleri ve zina ettikleri bu suç üstünde yakalanınca üzerlerine gelen adamı öldürdükleri için cezalandırılan bu iki melek kendi arzuları üzerine cezalarını dünyada çekmeye karar vermişlerdir. Bu sebeple Bâbil'e hapsedildiler ve o zamandan beri orada en elim azaplar içinde yaşamaktadırlar. (sf.63)

Hâtem (sf.23,27,30,32,33,36,37)**Hızır (sf.14,54)****Hind (sf.36)****Hudâ (sf.1,2,4,7,8,10,11,29,40,42,45,46,61,78,92)****Irak (sf.13)****İrem (sf.70)****İskender (sf.13,16,47)****İslâm (sf.30,33)****İstanbul (sf.40,41)****İsveç (sf.30)**

Kâ'be (sf.4,15,51)

kanûn (sf.12,53,78)

Kapudan Paşa (bkz. Gazi Hüseyin Paşa)

Qays (Mecnûn) (sf.67,85)

Kemal Ahmed Dede

Yenikapı Mevlevîhânesi'nde ilk postnişindir. Sinan Mevlevî'nin oğlu Şeyh İzzeddin Dede'nin oğlu'dur. Hüsrev Çelebi'nin hizmetinde bulunmuş 1561'de ölümü ile Ferah Çelebi'nin hizmetine girmiştir. Derviş vasfına gerçekten sahip bir kişi olan Kemal Ahmed Dede vak-tinin çoğunu çile çekerek geçirir, gönüllere girmenin önemli oldu-ğunu savunurmuş. Maddi âlemden kendini çektiği için çocuk sahibi de olmamıştır. (sf.41)

keman (sf.26)

Kerzaman (cennet) (sf.7)

Qızıl elma (İtalya) (sf.23,30)

Qudûm (sf.22,41,44)

Qur'ân (sf.41)

Levh-i mahfuz (sf.4)

levlâk Meşhur hadis-i kudsiye telmih vardır. (sf.2)

Leylâ (sf.67)

Sultân Mahmud (II) (sf.42)

Mâni (Ünlü İranlı ressam) (sf.19)

Mârut (bkz.Hârut) (sf.63)

Mekkî Efendi

Mevlana'dan Sonra Mevlevilik adlı eserde İstanbul kadısı oldu-ğu belirtilmektedir. (sf.52)

Mesnevî (Mevlana'nın) (sf.7,41)

Mevlânâ (sf.41,67,78)

Mevlevî (sf.6,8,9,47,77,86)

Mevleviyân (sf.1,45)

Mışır (20,21,29,31,34,35,37,38)

Mışır-ı Kahire (sf.21)

Hız. Mollâ-yı Rûm (sf.4,39,44,75,86)

Muhammed Efendi (Muhammed Salih Efendi)

A.Nâsır Dede'nin kardeşi Ali Nutkî Dede'nin kızıdan torunudur. H.1215/M.1800'de doğmuştur. Numan Dede'nin oğludur. (sf.45)

musikâr (sf.26)

mülket-i 'Osmânî (sf.33)

Münif Efendi

Defterhane kâtibidir. Mevlevî olan Mehmed Münif Efendi Tanzimat Devri nazırlarından Ahmed Sadık'ın babasıdır. (sf.45,49)

Münire Fâtıma (bkz. Fâtıma Münire Hanım)

A.Nâsır Dede'nin kardeşi Abdurrahim Dede'nin kızıdır. H.1215/M.1800'de doğmuştur. (sf.48)

Müşterî (Bercis)

Sıcak ve rutubetli bir tabiata sahip bu yıldızın vasıfları; din gayreti, ilim, haya, cömertlik, tevazu, kerem, akıl, iffet, feshat ve hikmet v.s. bulunmuştur. Bu yıldızın tesirinde kalanlar akıl ve hikmet sahibi olurlar. Altıncı gökte bulunan bu yıldız saadet yıldızı olarak kabul edilmektedir. Müşterî, kadıdır. (sf.43,50)

Neriman

Rüstem'in dedesi, Sam'ın babasıdır. (sf.43,72)

ney (nây) (sf.5,7,12,22,44)

Nil (sf.29,38)

Nu'man Dede (1750-1834)

Türk bestekâridir. İstanbul'da doğmuş, 84 yaşlarında ölmüştür. III.Selim ve II.Mahmud saraylarında büyük şöhret kazandı. Tanbur hocası idi. En meşhur bestenigâr ve şevk-efzâ peşrevleri ona aittir. Dede Efendi ile müşterek besteleri vardır. A.Nâsır Dede'nin kardeşi Ali Nutkî Dede'nin damadı, Salih Efendi ile Zekiyye Hanım'ın babasıdır. (sf.49,50)

Paris (sf.23,30)

Penc-gâh

XVI.asırda bu makamdan Mevlevî âyîni bestelenmiştir. Osman Dede'nin "Gülruh" diye adlandırdığı bu makamdan elimize 67 parça geçmiştir. XV.yy. başlarından beri kullanılmaktadır. Daha da eski olabilir. (sf.19)

Peterpul (St.Petersburg) (sf.23)**Râst**

Basit bir makamdır. "Abidî" makamı da denir. Şarkı, türkü, ilahî gibi küçük formlar dışında makamdan notaları bugün elimizde olan çok sayıda eser vardır. (sf.6,8,44)

rebâb (sf.26)**Rus** (sf.30)**Rüstem**

İran mitolojisinde, Zal oğlu Rüstem olarak da bilinen eşsiz pehlivan, Türklerle yapılan savaşlarda İran kahramanlığını temsil eden şahsiyetlerden biridir. (sf.31,34,43,96)

Saksonya (sf.18)**Sam**

Neriman'ın oğlu, Rüstem'in babasıdır. (sf.43,72)

Sâyide Hanım

A.Nâsır Dede'nin kardeşi Abdurrahim Dede'nin küçük kızıdır. Fatma Münire Hanım'ın kızkardeşidir. H.1217/M.1802'de doğmuştur. (sf.50)

Sultan Selîm Han (sf.13,16,21,23,28,29,91)**semâ'** (sf.44)**Seyyid Nu'man Dede** (bkz. Nu'man Dede)**Sitanbul** (sf.33,40,41)**Sûz-ı dilârâ**

1800'den önce III.Selim tarafından terkip edilmiş mürekkep bir makamdır. Bir çok eser bu makamla bestelenmiştir. Birisi de III.Selim'in Ayini'dir. (sf.12)

Süleyman (Peygamber) (sf.13,16)

Şevk-fezâ (şevk-efzâ)

III.Selim tarafından 18.yy'ın sonlarında yapılmış bir mürekkep makamdır. Çok rağbet edilmiş olan bu makam biraz kasvetli, karanlıkça, lirik, içli ve romantiktir. Hâlâ tek tük kullananlar vardır. (sf.22)

Şeyh 'Abdürrahim Dede Efendi (bkz. Abdürrahim Dede)

Şeyh Seyyid 'Ali Dede Efendi (bkz. Ali Dede)

Şeyh Ebûbekir Dede (bkz. Ebûbekir Dede)

Şeyh Seyyid Muhammed Şâlih Efendi (bkz. Muhammed Efendi)

Şîrîn (sf.67)

Şanbûr (sf.26)

tar (sf.12,26)

tarîk-i Sinâniyye (sf.51)

Türk (sf.54)

'Uşşâk

Basit bir makam. Makam kelime mânâsı olarak âşıklar demektir. Aşk tebliği, garâm (derin aşk); tasavvûfî duygular için iyi kullanıldığı takdirde en yüksek bir ifade vasıtasıdır. Asırlardan beri ve bugün en çok kullanılan makamlardan biridir. Dinî eserler, peşrevler, saz semâileri, beste semâileri vs. de kullanılmıştır. (sf.43,97)

'Utarit

Seyyareler içinde soğuk ve kuru bir tabiata sahip olan Utarit gündüze nisbet edilmiştir. Vasıfları edep, anlayışlılık, zekilik, yumuşaklık, merhamet, güzel konuşma, hesap, dikkat, isabet, hüner, hile ve hıyanettir. Utarit kâtiptir. (sf.43)

Vaşfi Efendi (sf.47)

Yeni dünya (Amerika) (sf.36)

Yenişapu (Mevlevihanesi) (sf.41)

Yezdân (sf.1,41,50)

Yûnus Beg, muhtemelen Yusuf Ziyâ Paşa (sf.47)

Yûsuf Ziyâ Paşa

Gürcü asıllı olan Ekrem Yusuf Ziya Paşa III.Selim devri sadrazamıdır. Tarihte Kör Yusuf Ziya Paşa olarak da bilinir. İlk kez 30 Ağustos 1798'de sadarete getirilmiştir. Erzurum valiliğinden sadrazam olan yetişmiş, çok münevver ve muktedir bir devlet adamıdır. Filistin'in güneyinde Gazze'ye gelen Yusuf Ziya Paşa, Fransızlar'ın elinde bulunan Mısır'a, (Kahire'ye) girmek istediye de Kleber'e yenilmiştir. 6 yıl 7 ay 25 gün süren ilk sadaretinden 24 Nisan 1805 tarihinde istifa etmiştir. Çeşitli valiliklerde bulunmuş, 1809'da Halep valiliğinde ikinci kez sadarete getirilmiş, 10 Nisan 1811 Çarşamba günü azledilmiştir. 2 yıl 3 ay 9 gün sadarette kalmıştır. Toplam 8 yıl 11 ay 4 gün sadarette kalan Yusuf Ziya Paşa'nın ilk sadrazamlığı 1730'dan saltanatın sonuna kadar Türk tarihinin en uzun saltanatıdır. (sf.31,37)

Zekiyye Hanım

Ali Nutkî Dede'nin torunu, Nu'man Dede'nin kızı, Muhammed Salih Efendi'nin kızkardeşidir. H.1219/M.1804 yılında doğmuştur. (sf.51)

Zühre

Zühre yıldızı elinde çeng ve ayağında halhal bulunan bir kadın olarak sâzende şeklinde tasvir edilmiştir. Onun çaldığı sazdan çıkan nağmenin tesiri ile felekler raks etmektedirler. Meclislerde tar, def, mehter gibi birçok musiki aletini çalmaktadır. Üçüncü gökte yer almıştır. Soğuk ve rutubetli bir tabiata sahiptir. Vasıfları yumuşaklık, dostluk, incelik, merhamet, acıma, güzel yaratılış olarak tesbit edilmiştir. Seyyârelerin en güzeli ve en parlağıdır. Zevk, safâ, işret ve bilhassa musîkî bu yıldıza aittir. Zühre musîkînin icracısıdır. (sf.43,51)

Zü'l-ķarneyn (İskender) (sf.95)

A

âb-bend-i maṭbah	: mutfak çeşmesi
âb-ı câvidân	: ölümsüzlük suyu
âb-ı engûr	: üzüm suyu, şarap
âb-ı gül-feşân	: gül saçan su
âb-ı ḥayât-ı Mesnevî-yi mağz-ı Kur'ân	: Kuran'ın özü -gibi olan- Mesnevî'nin ölümsüzlük suyu, âb-ı hayatı
âb-ı revân	: akarsu, akıp giden gözyaşı
âb-ı rûy	: yüz suyu
âb-ı şemşîr	: kılıcın suyu, parlaklığı
âb-ı zemzem	: zemzem suyu
'abd-ı kemter	: zayıf, âciz kul
'abd-ı kemterîn	: zavallı, çâresiz kul
âb u tâb-ı mey	: şarabın saflığı ve parlaklığı
'acz-i seyr	: aczi, âcizliği seyr etme
'adâ-yı dîn	: din düşmanı
'âdet-i cûd	: cömertlik alışkanlığı
'âdet-i ṭab'-ı şerîf	: şerefli yaradılışının âdeti
'adû-yı din	: din düşmanları
âfitâb-ı rûy	: yüz güneşi
Âfitâb-ı zât-ı pâk	: temiz zâtının güneşi
âgâz-ı cây-ı hoş-edâ	: hoş edalı yerin başlangıcı
âgâz-ı ṭarab	: şenlendirmeye başlama
âgâze-i reh-i en'âm	: nimetler yolunda âgâza başlamak
ağışte-i bârân-ı 'aşk	: aşk yağmuruyla karmakarışık
âgûş-ı hilâl	: hilâlin kucağı
âh-ı derûn	: gönül ahı, gönlün ahı
âh-ı şebhâ	: geceler boyu ah çekme
âh-ı şu'le-feşân	: alev saçan ah
âheng-i meserret	: sevinç âhengi
aḥsen-i sûret	: en güzel şekil
âhû-yı heves-i dil	: gönlün heves, arzu ceylanı
aḫs-i cemâl	: yüzün aksetmesi
aḫs-i dilber	: sevgilinin aksi, yansıması
'aks-i ḳanad	: kanadın aksi

'alâka-i tâm etmek	: ilgiyi tamamlamak, ilişigini kesmek
'ale'l-husus	: en çok özellikle
'âlem-i hânî	: hükümdarın dünyası
'âlem-i hüsn	: güzellik âlemi
'âlem-i kâmrân	: muradına ermiş dünya
'âlem-i tâb-gir	: parlak dünya, aydınlıkla dolu dünya
'âlem-i tefekkür	: düşünce âlemi
'âlim-i 'âlî-himem	: himmetleri yüce âlim
Allah-ı zü'l-Celâl	: ululuk sahibi, yüce Allah
'anber-i sarâ	: anber kokulu
arâm-ı maḥalli	: dinlendiği yer
arâm-geh-i firiştegân	: meleklerin dinlenme yeri
arâm-künân-ı tıfl-ı cân	: can çocuğunu dinlendiren
ârâmiş-i cân	: ruhun sâkinleşmesi
ârâyiş-i dîv-i nefis	: nefis devinin süsü
Aristo-rây-ı tedbîr	: Aristo görüşlü tedbir
'arz-ı hâl eylemek	: durumunu, halini arz etmek
'arz-ı niyâz-ı bûs	: öpmek için yalvarmak
âşaf-ı hengâm	: devrin veziri, Âsafı
âşâr-ı feyz-i nîkrû	: iyi yüzlü, güzel feyiz eserleri
âşâr-ı luṭf	: lutuf eserleri
'asker-i hayr du'â	: hayır dua almış asker
'âşık-ı bîçâre	: çaresiz, zavallı âşık
'âşık-ı dilhaste	: gönlü hasta âşık
'âşık-ı divâne	: divâne âşık
'âşık-ı halvet-güzîn	: yalnızlığı seçen âşık
'âşk-ı bâz	: yeni başlayan aşk
'âşk-ı cânân	: sevgilinin aşkı
'atâ-yı ney	: neyin cömertliği
âteş-i 'âşk	: aşk ateşi
âteş-i cevr	: cevr, eziyet ateşi
âteş-i dil	: gönül ateşi
âteş-i dûzah	: cehennem ateşi
âteş-i ḥasret	: hasret ateşi
'atışân-ı 'âşk	: aşka susayan

âvâze-i tebşîr-i ni'met	: nimetlerin müjde sesi
âvize-i 'arş	: 'arşın avizesi
âyine-i cân u kulüb	: can ve kalplerin aynası
âyîne-i hâyran-ı mâ	: hayranlığımızın aynası, hayranlık duyan aynamız
âyine-i İskender	: İskender'in aynası
âyine-i ruhsâr-ı	: ilahi feyizlerin yüzünün aynası
füyûzat-ı ilâhi	
'ayş-ı devrân	: dünyanın eğlencesi
'ayş-ı hoş	: güzel eğlence
'ayş-ı hûş	: aklın eğlencesi
'ayş-sâz-ı cûd u ihsân	: cömertlik ve ihsanın eğlencesi
'azâm-ı şân-ı devlet	: devletin şanı, büyüklüğü
'azm-i dâr-ı beķâ	: ebedî yer arzusu, âhîret özlemi
'azîz-i Mısr-ı kerem	: cömert, Mısır ülkesinin yücesi
'azizü'l-vücûd	: varlığı yüce

B

bâ-lutf-ı ilâh	: Allah'ın lutfuyla
bâ-niyâzân-ı huzûr-ı	: güzellik ve huzur duacılarıyla
ezher	
bâb-ı dilgüşâ	: gönül açan kapı
bâb-ı kenz-i elhân	: nağmeler hazinesinin kapısı
bâb-ı pür-şan'at	: sanat dolu, sanatlı kapı
bâd-ı 'izzet	: büyüklük rüzgârı, izzet yeli
bâd-ı kerem	: kerem rüzgârı
bâd-ı şubh	: sabah rüzgârı
bâde-i mestî	: sarhoşluk içkisi
bâğ-ı cennet	: cennet bağı
bâğ-ı dilrübâ	: sevgilinin bağı
bâğ-ı hüsn	: güzellik bağı
bâğ-ı İrem	: İrem bahçesi, cennet bağı
bâğ-ı ma'ârif	: bilgi bağı
bâğ-ı nâz	: naz bahçesi
bâğ-ı ruh	: yanağın bağı, yanak bahçesi

bâğ-ı rûy	: yüz bağı
bâğ-ı sine	: sine, gönül bağı
bahâriyye-i dilârâ	: gönül alan, güzel bahariye
bahâr-ı 'aşk	: aşk baharı
bağr-ı âteş	: ateş denizi
bağr-ı muhîtt-i 'adl u dâd	: adalet ve doğruluk denizi
bağs-ı 'aşk	: aşk bahsi, aşktan bahsetme
bağs-ı hâlet	: keyifler bağışlayarak
baht-ı devlet	: devletin bahtı
baht-ı hümâyûn	: kutlu baht
baht-ı şân	: şanlı talih, açık baht
bâlâ-yı şâdırvan	: şadırvan çatısı
bâr-gâh-ı hâzret	: yüce dergâh
bâr-geh-i Hâzret-i Hakk	: yüce Allah'ın huzuru
bârân-ı dehşet	: dehşet, korku yağmuru
bâzârgân-ı 'atâtâr	: güzel kokular satan pazarcı
be-câm-ı nâz	: naz kadehine
bedr-i tâbân	: parlak dolunay
benân-ı ney	: neyin parmakları
benât-ı şâh	: dal kızları, dallar
bende-i kemin	: boyun eğmiş, zavallı köle
bendegân-ı muhlîş	: saf, temiz kullar
ber-i nahl-i muhabbet	: sevgi fidanı üzeri
berg-i hâşıl	: elde edilen yaprak
berk-ı firkat	: ayrılık yıldırım
berk-i gül	: gül yaprağı
berk-i hazan-ı gül	: gülün sonbahar yaprağı
berk-ı vaşl	: vuslat, kavuşma yaprağı
berrî-i dildâr	: gönlünü kaptırmış karada yaşayanlar
beste-nağs-ı şirin-kâr	: güzel beste nakışlı
beyâz-ı şubh	: sabahın beyazlığı
bezm-i gam	: gam meclisi
bezm-i germ-i rind-i	: olgun rindlerin sıcak meclisi
kâmil	

bezm-i hurrem	: sevinç, neşe meclisi
bezm-i hüsn	: güzellik meclisi
bezm-i muhabbet	: muhabbet meclisi
bezm-i rezm	: savaş alanı
bezm-i senâ	: övgü meclisi
bezm-i şerif	: şerefli meclis
bezm-i tahayyül	: hayal meclisi
bî-amân-ı va'desüz	: amansız, korkusuz güzel
bî-zemân-ı her eyyâm	: her mevsim, zamansız
biḥâr-ı ma'delet ü merḥamet	: adalet ve merhamet denizleri
bihişt-i vecd ü ḥâlât	: kendinden geçme ve heyecan cenneti
binâ-yı dil-fezâ	: gönlü coşturan, gönül artıran bina
bisât-ı bezm	: meclis kilimi
bû-yı 'anber	: amber kokusu
bû-yı gül-rîzed	: gül kokusu saçmak
bun-ı mînâ	: şişenin dibi
burc-ı mâh-ı münîr	: parlak ayın burcu
burc-ı sipihr-i cân	: canın gökyüzünün burcu, canın feleğindeki burç
bûs-ı âb-ı dilrûbâ	: sevgilinin suyunu öpmek
bûs-ı leb-i cânân	: sevgilinin dudağını öpmek
bûse-i la'l	: dudağı öpmek
busitân-ı şevk	: şevk, arzu bahçesi
bûy ü sebz-reng-i bahâr	: baharın kokusu ve yeşil rengi
bûlbûl-i bâğ-ı muhabbet	: sevgi bahçesinin bûlbülü
bûlbûl-i dil	: gönül bûlbülü
bûlbûl-i gülzâr-ı beḳâ	: sonsuzluk gülbahçesinin bûlbülü
bûlbûl-i nâzenin	: tatlı ve ince dilli bûlbül
bûlbûl-i 'uşşâḳ	: âşıklar bûlbülü
bûlbûl-i zâr	: ağlayan bûlbül
bünyâd-ı dilkeş	: güzel, gönle hoş gelen bina
bünyâd-ı kerem	: cömertlik binası
bünyâd-ı vîrân	: viran bina
bünye-i bâlâ	: yüce bünye, varlık

bürre-i şaykâla-i sîne-i : gönül sinisini cilalayıp parlatan
dil

C

câ-yı bî-hemtâ	: benzersiz yer
câ-yı bîrûn-ı der	: kapının dışında bir yer
câ-yı dikkat	: ince bir yer
câ-yı ney	: neyin yeri
câ-yı peder	: babanın yeri
câ-yı te'emmül	: fazla, iyice düşünmenin yeri
câm-ı bâde	: şarap kadehi
câm-ı cân-efzâ	: cana can katan kadeh
câm-ı 'ışret	: içki kadehi
câm-ı melâhât	: güzel kadeh
câm-ı mey	: içki kadehi
câme-i şâd-gûne	: yüz renkli elbise
cân-ı 'aşk	: aşk ruhu
cân-ı bülbul	: bülbulün canı
cân-ı düşmen	: düşmenin canı
cân-ı hayât-ı sermedî	: ebedî hayat, ruh
cân-ı 'işve	: işve canı, canlılık veren işve
cân-ı kâ'il	: boyun eğmiş, teslim olmuş can
cânân-ı vahşi	: ürkek sevgili
cânib-i Yezdân	: Yücel Allah
cefâ-yı yâr	: sevgilinin cefası
Cenâb-ı devlet-i Beyhân	: devleti yüce Beyhan Sultan
Sultân	
Cenâb-ı devlet-i paşa-yı	: övgülere layık devleti yüce paşa
zü'n-medâyiğ	
Cenâb-ı devlet-i Sultân	: devleti yüce Sultan Selim Han
Selim Han	
Cenâb-ı devlet-i Yûnus	: devleti yüce Yunus Bey
Beg	
Cenâb-ı evliyâ	: Hz.Mevlâna
Cenâb-ı feyz-i pâk	: temiz feyzin yüceliği

Cenâb-ı ğayb	: yüce gayb âlemi
Cenâb-ı Hâzret-i Beyhan Sultân	: yüce Beyhan Sultan Hazretleri
Cenâb-ı 'izzet	: büyük Allah
Cenâb-ı Kirdkâr	: yüce Allah
Cenâb-ı mekremet Mekkî Efendi	: yüce ve cömert Mekkî Efendi
Cenâb-ı nîk- <u>haş</u> let	: iyi huylu ve yüce
Cenâb-ı ramazân	: mübarek ramazan
Cenâb-ı rif'at	: yüce sevgili
Cenâb-ı şeyh	: yüce şeyh
ceng-i a'dâ	: düşmanla savaş
ceng-i Nerimânî	: Neriman'ın savaşı, kahramanlık savaşı
cephe-i mâh-peykerân	: ay yüzlü sevgililerin tarafı
cevher-i zât-ı şerîf	: asil zâtının cevheri
cevlângeh-i kerûbîyân	: büyük meleklerin dolaştığı yer
cevr-i çeşm	: gözün cevri, eziyeti
cevr-i yâr	: sevgilinin cevri, eziyeti
ceyş-i ğam	: gam askeri
ceyş-i 'izzet	: izzet askerleri
cevâhir-i güftâr	: söz cevheri
cihân-ı dil	: gönül âlemi, gönül
cihân-ı ma'nevî	: manevî dünya
cihân-ı mekremet	: cömertlik dünyası
cihân-ı merhamet	: merhamet dünyası
cihân-ı muğtenem-i hâşıl-i zurûv-ı merâm	: istek tohumlarının meydana geldiği ganimet dünyası
cihân-ı şâm u şehir	: akşam sabah, bütün dünya
cihân-ı şevket ü heybet	: büyüklük ve heybet dünyası
cihândâr-ı mükerrrem	: cömert bir cihangir
cilve-i 'aşk	: aşk cilvesi
cism-i letâfet	: hoş sevgili
civân-ı va'desüz	: genç ve güzel vefasız
cû-yı kerem	: cömertlik ırmağı

cûd-ı Hâtem	: Hâtem'in cömertliği
cûş-ı 'inâyet	: iyiliklerin, inayetin coşması
cûş-ı çeşme-i cûybâr	: nehirlerin gözelerinin coşkunluğu
cûşiş-i âh	: âhın coşması
cûy-bâr-ı 'ilm ü 'irfân	: ilim ve irfan ırmağı
cûyân-ı ruhâniyyet-i kudsîyye	: kutsal ruhlar âleminin nehirleri
cünbüş-dih-i çeşm-i ahterân	: yıldızların göz kırptığı
cünbüş-i çeşm	: gözlerin hareketi, oynaması

Ç

çâh-ı Bâbil	: Bâbil kuyusu
çâh-ı takdîr-i ilâhî	: ilahi takdir kuyusu
çarh-ı gerdân	: feleğin çarkı, gökyüzü
çarh-ı intizâm	: kurulu düzen
çarh-ı semâ	: gökyüzü, feleğin çarkı
çeh-i sevdâ	: ümitsizlik kuyusu
çehre-i ümmîd	: ümidin yüzü
çeşm-i 'adû-yı dîn	: din düşmanlarının gözü
çeşm-i cân	: can gözü
çeşm-i cihân-ı âşikâr	: açılan dünya gözü
çeşm-i dil ü cân	: gönül ve can gözü
çeşm-i giryân	: ağlayan göz
çeşm-i mest	: sarhoş, baygın göz
çeşm-i sihr-sâz	: büyücü göz, büyüleyen bakış
çeşm-i şûh	: şuh göz, şuh bakış
çeşmî-i şehnâz	: güzel gözler, bakışlar
çeşme-i hayvân	: ebedî hayat, ölümsüzlük
çeşme-i hurşid-i feyz	: feyz güneşinin kaynağı
çetr-i ahzâr	: yeşil gece
çîn-i zülf	: saçın kıvrımları

D

dâdı-yı derûn-ı gam-güzîn:	gamı seçmiş gönlümün dadısı
dâğ-ı dil	: gönül dağı, yarası
dâğ-ı elem	: elem dağı, keder yarası
dâğ-ı nihân	: gizli dağı, yara
dâğ-ı sine	: sinenin, göğsün dağlanması
dâğ-ı şu'le-tâb	: alevi parlak dağı, yara
dağdağa-i kıyl u kâl	: dedikodu gürültüsü
dâm-ı çeşm	: gözlerin tuzağı
dâmâd-ı zî-şân	: şanlı damat
dâmen-i 'aşk	: aşk eteği
dâmen-i gonce	: goncanın eteği
dâmen-i râh	: yolun eteği
dâmen-i sümbül	: sümbülün eteği
dâne-i murg-ı heves	: heves kuşunun kurşunu
dâr-ı 'âlem-i fâni	: fâni dünya evi, dünya
darb-ı pâ	: ayak vurma
dârü'l-amân-ı 'aşk	: aşkın aman evi, kapısı
dâye-i zülf	: saçın dadısı
def-i niyâz	: yalvaran def
dehşet-i baħr-âsâ	: deniz gibi dehşet
dehşet-i fikr	: düşünce korkusu
dem-i 'aşk	: aşk anı
demkeş-i 'asâ	: asânın nefes alışığı
demsâz-ı 'âlem	: âlemin dostu
demsâz-ı hizmet	: hizmet edenlerin dostu
demsâz-ı sitem	: sitemin dostu
der-i ikbal-i Huda	: Allah'ın ikbal kapısı
der-i na't	: övme kapısı, bâbı
der-i pâk	: temiz kapı
der-i 'ulyâ	: yüce kapı
der-leb-i şîrîn dilber	: güzel sevgilinin dudağının kenarında
der-miyân-ı şâhedân	: güzellerin arasında
derd-i 'aşk	: aşk derdi, acısı
derd-i gam	: gam derdi, üzüntü

derd-i hicrân	: ayrılık acısı, üzüntüsü
dergâh-ı şerîf-i Mevlevî	: Mevlevîlerin yüce dergâhı
dergeh-i Mevlevî	: Mevlevî dergâhı
dermân-ı 'aşk	: aşk درمانı, ilacı
derûn-ı sîne-i sûzân	: yanan göğüs ve gönül
dervişân-ı kâmil	: olgun dervişler
deryâ-yı 'aşk	: aşk denizi
deryâ-yı hâhiş	: istek denizi
deryâ-yı hüner	: hüner denizi
deryâ-yı muhabbet ü mürüvvet	: sevgi ve insanlık denizi
dest-efşân-ı himmet	: himmet saçan el
dest-i dil	: gönlün eli, gönül eli
dest-i elem	: keder, sıkıntı eli
dest-i fikr	: fikir eli
dest-i kâfir	: kâfir eli, düşman eli
dest-i kerîm	: cömert el
dest-i pâk	: temiz el
destûr-ı bâlâ-baht	: bahtı yüce şah, talihli izin verici
deşt-i 'aşk	: aşk çölü
devâ-yı dert ü gam	: dert ve gamların çaresi, devası
devâm-ı 'ömr ü 'izz ü devlet	: ömrün, şeref ve devletin devamı
devlet-i Mevlânâ	: Mevlânâ'nın devleti
devlet-i pâk	: temiz devlet
devr-i hüner	: hüner devri
devrân-ı fırsat	: fırsat devri
dırîğ-ı câm-ı ümîd	: ümit kadehinin muhafızı
dîdâr-ı nûr	: nur yüzü
dîde-i a'dâ	: düşmanın gözü
dîde-i bûlbûl	: bûlbûlün gözü
dîde-i cân	: gönül gözü, can gözü
dîde-i cânân-ı mâ	: sevgilimizin gözü
dîde-i dil	: gönül gözü
dil ü cân-ı 'âşıkân	: âşıkların can ve gönlü

dil-i 'âciz ü za'if	: âciz ve zayıf gönüllü
dil-i a'dâ	: düşmanın gönlü
dil-i 'âşık	: âşığın gönlü
dil-i bî-kîne	: kinsiz, saf gönül
dil-i bîçâre	: çaresiz, zavallı gönül
dil-i bîmâr-ı 'aşk	: aşk hastası olan gönül
dil-i divâne	: divâne, deli gönül
dil-i nâlân	: inleyen gönül
dil-i Nâsır	: Nâsır'ın gönlü
dil-i pâk	: temiz gönül
dil-i pür-ateş	: ateş dolu, ateşli gönül
dil-i pür-sûze	: yanmış gönül
dil-i sûzân	: yanan gönül
dil-i 'uşşâk	: âşıkların gönlü
dil-i virân	: viran gönül
dil-i zâr	: ağlayan gönül
dilrübâ-yı ney	: ney güzeli
dimâğ-ı cân	: can beyni, canın beyni
din-i devlet	: devletin dini, Islâm
dolâb-ı çarh	: feleğin dolabı
donanmâ-yı 'adû	: düşman donanması
donanmâ-yı hümâyun	: saltanat donanması
du'â-yı devlet	: devlet için dua (etmek)
du'â-yı devlet-i pâk	: temiz devlete dua (etmek)
du'â-yı devlet-i şâh-ı cihân	: cihan şahının devleti için dua (etmek)
du'â-yı hayr	: hayır dua
dûd-ı âh-ı dil	: gönül ahının dumanı
dûd-ı 'anber-i sarâ-yı hikmet	: hikmetin saf anberinin dumanı
dûd-ı siyeh	: siyah duman
dûd-ı top-ı şavlet	: hücum topunun dumanı
duhter-i pâkize	: temiz bir kız evlat
duhter-i ra'nâ	: güzel kız çocuğu

dür-i meknûn	: dizilmiş inci
dür-i şehvâr	: iri inci
dür-i yektâ	: benzersiz, eşsiz inci
dür-i zerrin	: altından yapılmış inci
dürd-i câm	: kadehin tortusu
dürr-i müstesnâ	: müstesna, benzersiz inci
dürr-i nîk	: güzel inci
düşmen-i dîn	: din düşmanı
düşmenân-ı din	: din düşmanları

E

ebr-i bârân-rîz	: yağmur serpiştiren bulut
ebr-i kerem	: cömertlik, kerem bulutu
ebr-i şevk	: şevk, heyecan bulutu
ebr-i zülf	: saç bulutu
ebr-vân-ı dilkeş	: gönül alan, güzel kaşlar
ebrû-yı zerd-i dilkeş	: gönül çeken sarı kaş
ecdâd-ı pâk	: temiz atalar
edâ-yı ney	: neyin edası
edâ-yı vâm	: borç edası
efgân-ı mâ	: bizim efgânımız, feryadımız
efsûn-ı şafâ-yı rast	: rast makamının safâ büyüğü
ehl-i cehennem	: cehennemdeki günahkârlar
ehl-i cenân	: cennette olanlar
ehl-i islâm	: müslümanlar
ehl-i ma'ârif	: maârif ehli, bilgili
ehl-i sühan	: söz sahipleri, şâirler
elhân-ı beşâret	: müjde nağmeleri
elmâs-ı müjgân	: kirpiklerin elması, keskinliği
elṭâf-ı ruhâniyyet	: ruhlar âleminin lutufları
el-veledü sırr-ı ebihi	: çocuk babaya benzer
emr-i cihâd	: savaş emri
emr-i hulk	: yaradılış emri
emr-i yezdân	: Allah'ın emri
emr-i zîşân	: şanlı emir

envâc-ı sebz	: yeşil dalgalar
endîşe-i nâmûs	: namus endişesi, düşüncesi
endîşe-i pâk	: temiz düşünce
enîs-i perriyân-ı tâb-ı mir'at-ı cebîn	: alın aynasının parlak perilerinin dostu
enzâr-ı hüsn-i üstâd	: üstadın güzel bakışları, ilgi ve sevgisi
envâr-ı ism-i zât	: Hz.Peygamber'in veya Hz.Mevlana'nın nuru
ervâh-ı ecdâd	: ataların ruhları
esb-i Mısr	: Mısır atı
eşer-i gamze	: gamzenin, yan bakışın izi
eşer-i tîğ	: kılıcın eseri
eşnâf-ı melek	: bütün melekler
eşnâf-ı sürûşân	: meleklerin hepsi
esrâr-ı Hudâ	: Allah'ın sırları
eşk-i serd-i dîde-i hasret-ı karîn	: hasretle tutuşan gözlerin soğuk gözyaşları
eṭvâl-i 'ömr	: ömrün çok uzun olması
evc-i hâlet	: zevk ve iştîyak halinin en yüce noktası
evc-i kabûl	: kabulün doruğu, yüce kabul
evsâf-ı pâk	: temiz vasıflar
evşâf-ı şâhâne	: şaha yakışır vasıflar
evzâ'ı küdüret	: üzüntü tavırları, sıkıntı hali
ez-berâ-yı ney	: ney hakkında, neye

F

fahr-âver-i devlet	: devlette övgüler almış
Fahrü's-selaṭinü'l-ümem	: ümmet sultanlarının övüleni
fark-ı devlet	: devlette fark edilmesi
fark-ı meyân	: aradaki fark
fark-ı şâhiḫ-dil	: gönül sahiplerinin farkı
fark-ı seng-i cevher	: cevher ile taşın farkı
fart-ı fikr	: fikrin taşması, çoğalması

fart-ı 'işve	: işvenin çoğalması, fazla naz
Fâtih-i evvel	: birinci Fâtih
Fâtih-i sani'-i Mısır-ı	: Mısır ülkesinin ikinci fatihi
Kahire	
Fâtih-zât-ı bî-hemtâ	: benzersiz Fâtih
fâyız-ı bostan-ı 'aşk	: aşk bahçesinin feyizleri
fâyız-ı ezhâr-agâr	: çiçek eserli feyizler
fazl-ı Hakk	: Allah'ın fazlı, lutfu
feth-i bâb eylemek	: kapıyı açmak
feth-i evvel	: ilk fetih
feth ü gazâ-yı ekber	: çok büyük fetih ve savaş
feth ü hall-i müşkilât	: zorlukların fethi ve halledilmesi
feyz-i âb u tâb-ı nâz	: nazın saf ve parlak feyzi
feyz-i dehân-ı yâr-ı	: konuşan sevgilinin ağzının feyzi
güftâr	
feyz-i hazret-i merdân-ı	: Hz.Ali ve arkadaşlarının feyzi
Hakk	
feyz-i himem	: hikmetli fikirlerin verimliliği
feyz-i kerâmet	: keramet feyzi
feyz-i Mollâ	: Hz.Mevlana'nın feyzi
feyz-i nâz	: nazın çoğalması
feyz-i nûr	: nurun feyzi
feyz-i nûr-ı Yezdân	: Allah'ın nurunun feyzi
feyz-i pâk	: temiz feyiz
feyz-i ruhâniyyet	: ruhlar âleminin feyzi, coşkusu
feyz-i zât	: verimli kişilik
fezâ-yı cûd	: cömertlik meydanı
fezâ-yı dil	: gönül fezası, gönül boşluğu
Firdevs-i der	: kapının cenneti, Firdevs'i
fikr-i çapûk-pâ	: hızlı fikir
fikr-i reng-i rûy-ı cânân:	sevgilinin yüzünün rengini düşünmek
fikr-i târih	: tarih (düşürme) fikri
fikr-i yâr-ı mehveş	: ayyüzlü sevgilinin fikri, düşüncesi
fikr-i zülf	: saç düşüncesi, sevgilinin saçını düşünme

fikret-i deyn	: borç düşünce
füyûz-ı bî-dirîğ	: esirgenmeyen, korunmayan feyizler

G

gam-ı ağıâr	: ağıar derdi, yabancı üzüntüsü
gam-ı 'aşk	: aşk gamı, aşk üzüntüsü
gam-ı dilârâ	: sevgilinin gamı, üzüntüsü
gam-ı dilber	: sevgilinin gamı
gam-ı hasret	: hasret gamı, ayrılık acısının verdiği üzüntü
gâret-gerî-i memleket-i hâb eylemek	: uyku ülkesini yağmalamak, yağma etmek
garîk-i rahmet ü lutf	: rahmet ve lutfa gark olma
garķ-ı kerem	: kereme gark olmuş
garķa-i seylâb-ı cevr olmak	: eziyet, cevr selinde boğulmak
gavvâş-ı yem-i 'aşk	: aşk denizinin dalgıcı
gavvâz-ı güher	: inci çıkaran dalgıç
gaza-yı cân-ı mâ	: ruhumuzun gıdası
gazâ-yı ekber	: büyük savaş
gazel-i ra'na	: güzel bir gazel
genc-i güher	: mücevher hazinesi
genc-i kerem	: cömertlik hazinesi
genc-i lutf	: lutuf hazinesi
genc-i tevekkül	: tevekkül hazinesi
gencîne-i dil	: gönül hazinesi
gencîne-i râz-ı 'aşk	: aşk sırlarının hazinesi
gencûr-ı şafâ-yı câvidân	: ebedi canlılık safâsının hazine bekçisi
gevher-i nâyâb	: bulunmaz cevher
gevher-i tîğ	: kılıcın cevheri
gıdâ-yı rûh-ı 'âşık	: âşıkların ruhlarının gıdası
gılâf-ı âbdâr	: güzel, parlak kın
gınâb-ı çeşm-i cânân	: sevgilinin gözlerinin, bakışlarının sertliği

gird-i küdüret	: üzüntü tozu
gird-i melâl	: üzüntü tozu
gird-i serây	: sarayın yuvarlaklığı, yuvarlak saray
girdâb-ı zülf	: saçların girdabı, kıvrımları
girîbân-ı dil	: gönül yakası
girift-i şû'le-i tâb-ı nağam	: nağmelerin parlak alevlerini tutarak
girye-i kerem	: cömertlik gözyaşları
gîtfî-nümâ-yı sırr-ı âyine-i dil	: gönül aynasının sırlarını dünyaya gösteren
gonce-i hâlât	: çeşitli goncalar
gonce-i ra'nâ	: güzel gonca
gubâr-ı âstân-ı Hazret-i Mollâ-yı şemme	: Hz.Mevlânâ'nın dergâhının tozunu koklama
gubâr-ı fikr-i dünyâ	: dünyadaki düşünce tozları
gubâr-ı pâ	: ayağın tozu
gubâr-ı zîr-i pâ-yı esb	: atın ayağının altındaki toz
gûş-ı cihân	: dünyanın kulağı
gûş-ı devrân	: dünya kulağı
gûşe-i hayret-nişest olmak	: hayret köşesine oturmak, şaşırarak
gûşe-i virân	: viran köşe
güftâr-ı keder-kâr	: kederlendiren, üzücü sözler
güftâr-ı ketûm	: gizli sözler
güftâr-ı sencî	: ölçülü sözler
gül-i hamrâ	: kırmızı gül
gül-i handân-ı 'aşk	: aşktan gülen gül
gül-i niyâz	: yalvarış, dua gülü
gül-i ra'nâ	: güzel gül
gül-gonca-i gülistân-ı 'işve	: naz gülistanının gonca gülü
gülbang-ı hû	: hû gülbangı
güldeste-i gülzâr-ı hüsn	: güzellik gülbahçesinin gül demeti
gülhâ-yı mazmûn-ı edâ	: eda mazmununun gülleri
gülistân-ı irem	: irem gülbahçesi

gülistân-ı jale	: çiğ tanesi bulunan gülbahçesi
gülsitân-ı 'aşk	: aşkın gülbahçesi, aşk gülistanı
gülşen-i 'arş-sâye	: yüce gülbahçesi
gülşen-i esrâr	: sırların gülbahçesi
gülşen-i eş'âr	: şiirlerden gülbahçesi
gülşen-i İrem	: İrem gülbahçesi
gülşen-i nâz-ı ser-firâz	: başı dik naz gülşeni
gülşen-i ruhsâr-ı yâr	: sevgilinin yanağının gülbahçesi
gülşen-i tevhid	: birlik gülbahçesi
gülzâr-ı muhabbet	: muhabbet gülbahçesi
günbed-i minâ	: mavi sırçadan gök
gürûh-ı kitâp	: kitabın sayfaları
gürûh-ı tâlîb	: öğrenciler, öğrenmek isteyenler
gürz-i mehâbet	: büyüklük topuzu
güşâd-ı lihye	: sakalın çıkması
güyâ-yı rumûz-ı kün-fekân:	var oluşun işareti gibidir

H

hâb-ı 'işve	: işve, naz uykusu
hâcet-mend-i şavb-ı zulmet-i gam	: gam karanlığı tarafından yardıma muhtaçlar, ihtiyaç sahipleri
hadeng-i pür-nâz	: naz dolu, çok nazlı ok
Hâdi-i subûl	: yol gösterici, Hz.Muhammed
hadd-i evsâf	: vasıfların sınırı
hadd-i medh-i vaşf	: vasıfları övme sınırı
hâdim-i divân-ı 'aşk	: aşk meclisine hizmet eden
hâl-i dilkeş	: gönül alan, güzel ben
hâl-i hord-cebîn	: genç ve küçücük alnın hali
hâl-i yâr	: sevgilinin dudağı
hâl-i zîr-i turra-i zülf	: saçın kıvrımlarının altındaki ben
hâlât-ı 'aşk	: aşk halleri
hâlet-i gamze	: gamzenin hâli
hakân-ı 'adâlet-sâye	: adalet kaynağı hakan
hakân-ı a'zam	: büyük, yüce hakan
hâk-i der	: kapının toprağı

<u>hâk-i</u> riyâz	: bahçe toprağı
<u>hâkim-i</u> mutlak	: mutlak hâkim
<u>hâl-i</u> 'aşk	: aşk hali
<u>hâl-i</u> dil-i mübtelâ	: alışmış gönlün hâli
<u>hâl-i</u> künc-i leb-i yâr	: sevgilinin dudağının köşesindeki ben
<u>hâl-i</u> zîr-i turrâ	: saçın altındaki ben
<u>halk-ı</u> cihân	: dünya halkı, insanlar
<u>hamd-ı</u> Hudâ	: Allah'a hamd
<u>hâme-i</u> 'izz ü şeref	: izzet ve şeref kalemi
<u>hâme-i</u> Nâsır	: Nâsır'ın kalemi
<u>hâme-i</u> tevîk	: yardım kalemi
<u>hançer-i</u> âh-ı 'uşşâk	: âşıkların ah hançeri
<u>hançer-i</u> sitem	: sitem hançeri
<u>hâne-i</u> amân	: aman dileme evi
<u>hânekâh-ı</u> dergeh-i Bâb-ı Cedîd-âsâ	: Yenikapı dergâhı gibi -bir- saray
<u>hançah-ı</u> Bâb-ı Cedid	: Yenikapı Mevlevîhânesi
<u>harâb-ı</u> 'aşk olmak	: aşktan harap olmak
<u>harâb-ı</u> berk-ı haşyet	: korku şimşeklerinin yıkımı
<u>harf-ı</u> vaşl	: vuslat sözü
<u>harim-i</u> 'aşk	: aşkın haremi
<u>harim-i</u> haş-ı 'aşk	: aşk haremi
<u>hasb u hâl-i</u> 'ârif-i billâh	: âriflerin görüşmeleri
<u>hasta-i</u> cevr eylemek	: cevr hastası etmek, eziyet hastası yapmak
<u>Hâtem-i</u> tây	: istekli Hatem
<u>hatm-i</u> kaşide	: kasidenin sonu
<u>hâtır-ı</u> a'dâ	: düşmanların gönlü
<u>hatı-ı</u> hümâyûn	: yüce sakallar
<u>hatı-ı</u> nev-hîz	: yeni yetişen tüyler
<u>havf-ı</u> şemşîr	: kılıç korkusu
<u>hayâl-i</u> çeşm-i cânân	: sevgilinin gözünün hayali
<u>hâyâl-i</u> hüsn-i dilârâ	: sevgilinin güzelliğinin hayali

hâyâlistân-ı mâ	: hayal ülkemiz
hayât-ı bâde	: hayat veren içki, şarap
hayât-ı nev	: yeni hayat
hayât-ı rûh	: canlılık, ölümsüzlük
hayf-ı zâr	: ağlayıp yalvarma, üzülme
hayl-i küffâr	: kâfirler sürüsü
hayl-i peri	: perilerin çoğu, çeşitli periler
hayl-i sürûşân	: melekler sürüsü, meleklerin çoğunluğu
hayr-ı devlet	: devletin hayırları, hayırlı işleri
hayr-ı sa'âdet-mend	: hayırlı ve mutlu
hayret-i dil	: gönül hayreti
hayret-dîh-i kilik-i şâirân	: şâirlerin kaleminin hayretler vermesi
hazîn-i esrâr-ı nihan	: sırlar hazinesi
Hzret-i Çelbi Ebûbekr-i Veliyy-i nâmdar	: namlı veli Hz.Ebubekir Çelebi
Hzret-i feryâd-res-i âciz ü gâmgîn	: Âciz ve dertlilerin feryadına yetişen hazret, yüce kimse
Hzret-i Merdân-ı Hakk	: Hz.Peygamber
Hzret-i Mollâ-yı Rûm	: Hz.Mevlâna
Hzret-i Perverdigâr	: Yüce Allah
Hzret-i Sultân-ı 'aşk	: aşk sultanı, Hz.Mevlâna
Hzret-i şâh-ı dü cihan	: iki cihan sultanı, Hz.Muhammed
helâk-i gamze kılmak	: gamzeyle yok etmek, helâk etmek
hem-bezm ü nedîm-i 'aşıkân	: âşıkların dostu ve meclis arkadaşı
hem-nevâ-yı ney	: neyin dostu
hem-zebân-ı fitne	: fitneyle ağız bir, fitne çıkaran
hem-zebân-ı 'işve	: işvenin yakını, işveli
hengâm-ı şafâ-güster	: safa yayan mevsim
hevâ-yı 'âlem-i 'aşk	: aşk âleminin boşluğu, havası
hevâ-yı 'ayş	: eğlence havası
hevâ-yı ney	: ney havası
hevâ-yı sümbül	: sümbül havası
heves-i Âyâz	: Ayaz'ın özlemi

heves-i hâl-i ruh-ı yâr	:	sevgilinin yanağındaki benin özlemiyle
heves-i hâl-i zîr-i zülf	:	saçın altındaki benin hevesi, arzusu
hezâr-ı gülşen	:	gülbahçesinin bülbülü
hırâm-ı nâz	:	nazlı salınma
hırmen-i bezm-i muhabbet	:	muhabbet meclisinin harmanı
hırmen-i 'ıyş	:	eğlence harmanı
hışm-ı fettân	:	kızgınlık ve fitnecilik
Hızr-ı devlet	:	devletin Hızır'ı
Hızr-ı ümîd-i pâdeş	:	mükâfat ümidinin Hızır
hilâl-i 'işve	:	işveli hilal
hil'at-ı ra'na	:	güzel süslü elbise
hil'at-yâb-ı dil	:	gönlüm kaftan bulması, sevinmesi
Himmet-i hazret-i merdân	:	Hız.Mevlâna
himmet-i vaş	:	bütün çabalar, gayretler
hitâm-ı misk	:	güzel son
hizmet-i dergâh-ı	:	dervişlerin dergâhına hizmet
dervişân		
hizmet-i Mevlânâ	:	Mevlânâ'nın hizmeti
hizmet-keş-i maṭbah	:	mutfak hizmetine bakan
Hudâ-yı lemyezel	:	bâkî olan Allah
hum-ı şahbâ	:	kadehteki şarap
humâr-ı 'aşk	:	aşk sersemliği, sarhoşluğu
hûn-ı a'dâ	:	düşman kanı
hûn-ı dil	:	gönül kanı
hûn-ı dil-i zâr	:	ağlayan gönül kanı
hûnâb-ı eşk	:	kanlı gözyaşı
hurşîd-i münevver	:	parlak, aydınlık güneş
hurşîd-i sehâvet	:	cömertlik güneşi
hûrşîd-i subḥ-ı bezm-i	:	gönül meclisinin sabah güneşi
dil		
Hurşîd-i tecellî-i	:	Hüviyyet tecellisinin güneşi
hüviyyet		
hüşyâr-ı hayret	:	hayrete düşen akıl
hûy-ı şerîf	:	şerefli yaradılış
hûy vü hâ-yı ney	:	neyin huy ve hayı, sesi

hüzûr-ı hazret-i hünkâr-ı: yüce hünkârın yanı
ekber

hücûm-ı girye : gözyaşı hücumu
hücûm-ı seyl : sel hücûmu, sel baskını
hüccet ü bürhan-ı 'aşk : aşk delili
hümâ-yı kerem : cömertlik kuşu, hümâ
hümâ-yı ney : ney hümâsı
hüsn-i cihân-ârâ : cihanı süsleyen güzellik
hüsn-i firâvân : aşırı güzellik
hüsn-i Leylâ : Leylâ'nın güzelliği

İ

ibram-ı vişâl : kavuşmak, vuslat için zorlama
ibtidâ-yı ney : neyin başlangıcı
ihsân-ı 'âli : yüce ihsan
ihsân-ı der : kapının ihsanı, lutfu
ihsân-ı sehâ : ihsan ve cömertlik
ikbâl-i baht-ı şevket : büyük baht ikbali, yüce talih
ikbâl-i rûz-ı pâdişâh-ı : temiz yaradılışlı padişahın aydınlık
pâk-çinet geleceği, baht açıklığı
ikbâl-i sa'âdet-mend : mutlu, açık baht
ikbâl-i sultân-ı cihân : cihan sultanının baht açıklığı, talihi
iklim-i 'aşk : aşk ülkesi
iklim-i edâ : eda, naz ülkesi
iklim-i küffâr : kâfirler ülkesi
iklim-i Mısr : Mısır ülkesi
iltifât-ı âşâf-ı dâna : bilgili vezirin iltifatları
iltifât-ı hazret-i yâr : sevgili hazretlerinin lutufları
iltifât-ı şâh-ı 'âlem : âlemin şahı (III.Selim'in) iltifatı
'inâ-yı lutf : lutuf iyilikleri
'inân-ı esb : atın dizgini
'inâyet-i bisyâr : çok büyük, çok fazla iyilik
'inâyet-kâr-ı 'âlem : dünyanın iyilikte bulunanı
'inâyet-pîşe-i efkâr : düşüncelerin iyiliği

inhidâm-ı hâne-i kalb-i	: üzgün kalp evinin yıkılması
hazîn	
intihâ-yı rûzgâr	: feleğin sonu, dünyanın sonu
intikâm-ı sâbık	: geçmiş intikam
intisâb-ı bârgâh	: huzura varmak, dergâha mensup olmak
ihtirâz-ı gamze-i bîdâd	: zâlim gamzeden korkmak
eylemek	
intizâr-ı şöhet	: sohbeta bakmak, sohbeti beklemek
İskender-i şâhib-zaman	: güçlü, haşmetli İskender
ism-i zât	: zâtın ismi, Hz.Mevlâna

J

jeng-i küdürret	: gam pası
-----------------	------------

K

Kâ'be-i dil	: gönül Kâbesi
Kâ'be-i mestân-ı 'aşk	: aşk sarhoşlarının Kâbesi
qadd-i hırâmân	: salınan boy, uzun boy
qadd-i şimşâd	: şimşir gibi uzun boylu sevgili
qadr-i münif	: yücelik, büyüklük
qaftân-ı sebz	: yeşil kaftan
kâh-ı tedbîr	: tedbir sarayları
qahramân-ı 'işve	: işve, naz kahramanı
kâlâ-yı belâgat	: güzel söz kumaşı
kâlâ-yı lü' lü'-yi ni'am	: nimetler incisiyle yapılmış kumaş, incili kumaş
qalb-i a'dâ	: düşmanın kalbi
qalb-i virân	: viran kalp
kâm-ı cihân	: dünyanın dileği, bütün insanların muradı
kâm-ı dil	: gönlün muradı
kâm-ı felek	: feleğin damağı
kân-ı kerem	: cömertlik kaynağı
kân-ı mürüvvet	: mürüvvet kaynağı
qanûn-ı niẓâm	: düzen kanunu

kâr-ı bu'l-acep	: şaşılacak iş
kâr-ı cihân-fermâ	: cihana emreden iş
kâr-ı dest-i âdem	: insan elinden çıkmış iş
kâr-ı müşkil	: zor iş
kâr-ı şâhinler	: şahinlerin işi
kâr-bân-ı 'işve	: işve, naz kervanı
kaşd-ı cefâ etmek	: cefaya kasdetmek
kâse-i zîbâ	: güzel kâse
kaşıd-ı bî-gam-ı vaşl	: vuslatın gamsız postacısı
kâsib-i reng ü tarâvet	: renk ve tazelik kazanan
kaţ'-ı menâzil	: menzilleri aşmak
kaţar-ı kârbân	: kervan katarı
Qays-ı ser-geşte	: başı dönmüş Kays
keff-i yed-i muhabbet	: muhabbet elinin ayası
kelâm-ı fakr	: fakirlik sözü
kemâl-i hüsn-i niẓâm	: olgunluk, güzellik ve düzen
kemâl-i 'izzet	: olgunluk ve şeref
kemân-ı 'işve	: işve, naz kervanı
kemend-i sa'y	: gayret, çalışma kemendi
kemend-i zülf	: saç kemendi
kenâre-i faşl	: faslın yanında
kenz-i bî-pâyân	: sonsuz hazine
kenz-i esrâr-ı Hudâ	: Allah'ın sırlar hazinesi
kerem-i 'âlî	: yüce kerem, büyük cömertlik
kerem-i ednâ	: alçaklar için cömertlik
kerem-i feyz-i 'inâyet	: inâyet feyzinin keremi
kesb-i sa'âdet	: mutlu olmak, saadet kazanmak
kesb-i şafâ	: safâ kazanmak
kesb-i zevk-ı mesdûdu'l-meşâme	: kapanmış koku alma duyusunun zevkini elde etme
keşf-i râz	: sırların keşfi, bulunması
keştî-i gönül	: gönül gemisi
ketm-i 'aşk	: aşkın eksilmesi, azalması
kıyâm-ı haşr	: mahşer, kıyamet günü
kilk-i çâpûkpâ	: hızlı kalem

kilk-i şafâ	: safâ kalemi
kişver-i Avrupa	: Avrupa ülkesi
kişver-i Mısır	: Mısır ülkesi
kişver-i sırr-ı Hudâ	: Allah'ın sırlar ülkesi
ķurb-ı leb	: dudağın yakını, kenarı
kuştegân-ı hicr	: ayrılık acısından ölmüşler
ķuvvet-i baht	: bahtın gücü
kûy-ı dilber	: sevgilinin bulunduğu yer, mahallesi
ķuyûd-ı terk	: kuralların dışına çıkma
künbed-i ehrâm	: Mısır piramitlerinin kubbesi
künc-i dil	: gönül köşesi
künûz-ı ma'rifet	: mârifet hazineleri
künûz-i şavlet	: saldırı, savaş sonucu elde ettiği hazineler
künûz-ı zevķ u hâlet	: zevk ve hoş hal hazinesi

L

la'l-i Bedahşân	: bedahşan taşı la'l, dudak
la'l-i nâb	: saf dudak
la'l-i şarap	: şarap la'li, kırmızı la'l taşı
la'l-i yâr	: sevgilinin dudağı
leb-i cûy-ı safâ	: temiz su kenarı
leb-i haţ-âver	: canlı, taze dudak
lem'ân-ı 'aşķ	: aşķ parlaklığı
levh-i cemâl	: yüz levhası
levh-i dil	: gönül levhası
levh-i maḥfûz	: gayb âleminin levhası
leyle-i muḫlim	: karanlık gece
likâ-yı ney	: neyin yüzü
luţf u 'inâyât-ı Hudâ	: Allah'ın lutuf ve inâyetleri
luţf-ı evliyâ-yı kirâm	: Hz.Mevlâna'nın lutfu
luţf-ı Hakk	: Hakk'ın lutfu, Allah'ın inayeti
luţf-ı Huda	: Allah'ın lutufları
luţf-ı Rahmân	: Allah'ın lutfu
luţf-ı rahmet	: rahmet lutufları

lü' lü' -i şehvâr	: iri inciler
lü' lü' -i şehvâr-ı 'izzet	: izzetin, şerefın iri incisi

M

mâ-i câri	: akarsu
ma'bed-i islâm	: İslam mabedi, câmi
mâcerâ-yı gam-ı hicr	: ayrılık acılarının macerası
ma'cûn-ı cevâhir	: cevher macunu, yapışkanı
mâh-ı enver	: parlak, nurlu ay
mâh-ı kerem-zâd	: lutuf, kerem ayı
mâh-ı ramazan	: ramazan ayı
mâh-ı tâb	: parlak ay
mahmûr-ı şarâb-ı 'aşk	: aşk şarabından mahmur, sarhoş
maḥrem-i 'aşk	: aşk mahremi, aşkın sırları
maḥsûlu's-şanâyi'	: sanatların kendisinde toplandığı
maḥam-ı dilgüşâ	: dilgüşâ makamı
maḥbûl-i 'âlim	: âlimlerin kabul ettiği
maḥşad-ı akşâ-yı zuhûrât	: olup bitenlerin en son noktasına varma
mâl-ı ganâim	: mal ve ganimetler
mâlik-i mülk-i 'adâlet	: adâlet ülkesinin sahibi
ma'mûr u âbâdân-ı 'aşk	: aşktan dolayı ma'mûr sevinçli
ma'mûr-ı mu'ammer	: uzun ömürlü ve neşeli
mânend-i dîden	: görmek gibi
mânend-i esb-i hergele-	: başıboş koşan (Arap) at(ı) gibi
pûyân	
mânend-i incü	: inci gibi
mânend-i tarab	: neşeye eşit, neşe gibi
mânende-i kadd-i dilberân:	sevgililerin boyu gibi
mâni'-i nevhât	: yeni sakal bırakma
manzar-ı haş-ı bendegân	: kölelerin temiz görünüşü
marîz-i gaflet	: gaflet hastası
maşrık-ı nûreyn-i kudret	: kudret ışığının doğduğu yer
Ma'sûk-ı Hudâ	: Allah'ın Habibi, Hz. Muhammed
maṭla'-ı envâr-ı Rabbânî	: Allah'ın nurunun doğuşu

maṭla'-ı 'işmet	: temiz, saf doğuş yeri
Maṭlûb-ı eḥad	: yegane istenilen şey, Allah
maẓhar-ı eltâf	: lutuflara mazhar -olma-
maẓhar-ı iḥsân-ı Hudâ	: Allah'ın lutuflarına mazhar
meclis-i şoḥbet	: sohbet meclisi
medḥ-i iḥsân	: ihsanın övgüsü, övülmesi
medḥ-i şân	: şanı övmek
mefhâr-ı kevneyn	: iki dünyanın kendisiyle övündüğü (Hz.Muhammed)
melca-i luṭf u kerem	: lutuf ve cömertlik yeri
menba' u 'ummân-ı 'aşk	: aşk kaynağı ve denizi
merd-i câmi'	: toplamış insan
merd-i meydân-ı şafâ-gûş	: safâ meydanının merdi
merd-i muḥliş u sâdık	: temiz ve güvenilir insan
Merdân-ı Hudâ	: Allah'ın kulları
mertebe-i 'alâ	: yüce mevki, yüce derece
mertebe-i 'ulyâ	: yüce derece
merret-i kâdr	: kadrin yüceliği
mesned-i cedd-i 'izân	: terbiyeli, asil atalarının makamı
mest-i 'işve	: işveden sarhoş, naz sarhoşu
mest-i şahbâ-yı muḥabbet	: muhabbet kadehinin sarhoşu
mestî-i mâ	: sarhoşluğumuz, sarhoş oluşumuz
meşq-i leşker	: askerin su kabı, matarası
meşq-i nây	: ney sesi
meta'-ı tâb-ı 'aşk	: aşkın parlak metası, varlığı
mevcâmevc-i şefkat	: şefkat dalgaları
mevsim-i gül	: gül mevsimi
mey-i al al ü tâbdâr	: kırmızı kırmızı ve parlak şarap
mey-i bezm-i vişâl	: vuslat meclisinin içkisi
mey-i gülgûn	: gül renkli, kırmızı şarap
mey-i nâb	: saf şarap
meydân-ı hürmet	: hürmet meydanı
meydân-ı şafâ	: safâ meydanı
meydân-ı semâ'	: sema meydanı
me'yûs-ı vaşl olmamak	: vuslattan dolayı üzülmemek

mıknâtıs-ı a'zâm	: büyük, yüce mıknatıs
Mısr-ı ma'mûr	: mamur Mısır
mışra'-ı hoş	: güzel mısra
mışra'-ı târih-i hoş	: güzel tarih mısraı
mışra'-ı târih-i tâm	: tam bir tarih mısraı
midâd-ı meşk	: meşk kalemi
mihr-i dırahşân	: parlak güneş
mihrâb-ı du'a	: dua mihrabı, kapısı
miqdâr-ı elmâs-ı hüner	: hüner elmasının miktarı
miqdâr-ı hüsn	: güzelliğin ölçüsü
minâ-yı la'l	: dudak kadehi
mir'ât-ı pür-tâb-ı çîn	: kıvrımların parlak aynası
mir'ât-ı rû-yı rûzgâr	: feleğin yüzünün aynası
mir'ât-ı ruh	: yanağın aynası
misâl-i âb-ı elmâs	: elmas suyu gibi
misâl-i âyine	: ayna gibi
misâl-i bağ-ârâm	: neşe bahçesi gibi
misâl-i Beyt-i ma'mûr	: Kâbe gibi
misâl-i fevvâre	: fıskıye gibi
misâl-i lü' lü'-i şehvâr	: iri inci gibi
misâl-i Nil-i Mısr	: Mısır Nil'i gibi
misâl-i şâh-ı gül	: gül şahı gibi (güzel)
mi'yâr-ı hulûş-ı hâdiman	: hizmet edenlerin samimiyetlerinin ölçüsü
mizân-ı kemâl-i kâmilân	: kâmillerin olgunluk ölçüsü
mu'ammâ-yı hat-ı la'l	: dudak hatlarının bilmececi
mu'ciz-devâ-yı ney	: neyin mucizevi ilacı
mu'cizü'l-beyân	: açıkça gösterilen mucize
muhabbet-i cânân	: sevgiliye duyulan muhabbet (sevgi)
muhtî-i fazl u 'ilm ü ma'rifet	: fazilet, ilim ve bilgi denizi
muhtî-i nevhîz	: yeni taşan, coşan deniz
muhtî-i teşne	: susamış saf kullar
muhtedâ-yı râh	: yol belirleyen, yol gösteren

mu'ktedâ-yı râh u âheng	: tarz ve ahenk bakımından örnek olmak
olmak	
murğ-ı dil-i nâlân-ı mâ	: inleyen gönül kuşumuz
murğ-ı dil-i nâle	: inleyen gönül kuşu
murğ-zâr-ı hezâr	: bûlbûlün çimenliği
mu'temed-merd-i şadaķat-	: sadık ve güvenilir kişi
ger	
mühr-i Süleyman	: Süleyman'ın mührü
mülk-i 'adû-yı din	: din düşmanlarının ülkesi
mülk-i cân	: can ülkesi, can
mülk-i cihân-fermâ	: cihana hükmeden ülke
mülk-i hüsñ	: güzellik ülkesi
mülk-i küfr	: kâfir ülkesi
mülk-i ma'nâ	: mânâ ülkesi
mülk-i Mışr	: Mısır ülkesi
mülk-i Paris Alaman Rus	: Paris, Alman ve Rus ülkeleri
mülk-i Süleymânî-ħaşem	: Süleyman gibi haşmetli ülkesi
mülket-i Mevlânâ	: Mevlânâ'nın mülkü
mülket-i Osmânî	: Osmanlı ülkesi
mülket-i şekker	: şeker ülkesi
mürde-i ĥasret	: hasretten ölmüş
mürûr-ı vaķt	: zamanın geçmesi
müşahabet-i hemdem	: sohbet arkadaşları
müşk-i dehan	: ağzın misk kokusu
müşk-i ezfer	: güzel misk kokuları
müşârü'n-bi'l-benân	: parmakla gösterilir

N

nâ-yı ney	: neyin sesi
nağme-i dürr	: inci nağme
nağme-i sebz	: canlı, yeni nağme
nağme-i şehbâz	: doğan gibi olan nağme
nağmehâ-yı ney	: ney nağmeleri
naħl-ı gül	: gül fidanı
naħl-i gülzâr-ı 'inâyet	: iyilik gülbahçesinin fidanı

nahl-1 nâz	: naz fidanı
nahl-i taze	: taze, yeni fidan
nâ'il-i kâm	: murada nâil olma
nağd-i sa'âdet	: saadet parası
nağş-1 bezm-ârâ	: meclisleri süsleyen nakış
nağş-1 Çin	: Çin nakışı, Çin işi
nağş-1 sevâd-1 lihye	: sakalların siyah nakışı
nâlân-1 'aşk	: aşktan ağlayan
nâle-i germ	: yanıp yakılarak ağlama
nâme-i vaşf	: vasıf mektubu
nâmûs-1 cihân	: dünyanın namusu
naşb-1 'ayn	: gözbebeği
Nâşır-1 bîçâre	: çaresiz, zavallı Nâsır
Nâşır-1 dil-zâr	: ağlayan Nâsır
Nâşır-1 hâzîn	: üzgün Nâsır
Nâşır-1 nâçâr	: çaresiz, zavallı Nâsır
Nâşır-1 zâr	: ağlayıp inleyen Nâsır
nâvek-i gamze	: gamze, yan bakış oku
nây-1 hâme-i taqdir	: Takdir kalemi (olan) ney
nâz-1 hemdem	: naz arkadaşı
nâz-1 pür-fitne	: fitne dolu naz
nazî'-i çeşm-i mest	: sarhoş gözlerin naz şarabı, nazlılığı
naẓm u tertîb-i donanma	: düzenli ordu ve donanma
naẓm-1 'asker	: ordu
naẓm-1 cüyûş	: ordunun düzeni
naẓm-1 dilkeş	: güzel şiir
naẓm-1 ter	: yeni nazım, yeni kaside
naẓm-1 şi'r-i dilkeş	: gönül alan, güzel şiir yazma
nesîm-i tebessüm	: tebessüm rüzgârı
neşât-1 meclis	: meclisin neşesi, sevinci
neş'e-i âb-1 hayât-1 'aşk	: aşkın sonsuz, ölümsüz neşesi
neş'e-bahş-1 mülk ü devlet	: devletin ve ülkenin neşe kaynağı
neş'e-bahş-1 şevk	: neşe bağışlayan şevk, heyecan
neş'e-i can-bahş	: can bağışlayan, canlılık veren neşe

neş'e-i câvid	: ebedî canlı neşe
neş'e-i şîrîn	: güzel neşe
neş'e-rîz-i tañtana-efşân:	neşe saçarak ses çıkaran, gürleyen
nev-hîz-i hatt	: yeni yetişen tüyler
nev-şüküfte-gonce-i ra'nâ:	yeni açmış güzel gonca
nevâ-yı âh	: ah sesi
nevâ-yı 'ayş	: eğlence sesi
nevâ-yı cân-fezâ	: cana can katan ses
nevâ-yı feyz-i Mevlânâ	: Mevlânâ'nın feyzinin sesi
nevâ-yı ney	: ney sesi
nevâ-yı raḥatü'l-ervâḥ	: ruhların huzur sesi
nevâ-yı sebz	: canlı, yeni ses
nevâ-yı zâr	: ağlama sesi
nevâ-yı zemzeme	: ezgi sesleri
nevâ-yı zevk	: zevk sesi
nevbahâr-ı feyz-i 'inâyet:	rağbet gören bolluk ilkbaharı
nevezâde-i bâğ-ı nevâ	: ses bağının yeni doğmuş çocuğu
ney-i dil	: gönül neyi, gönlün neyi
ney-i enfâs-ı lutf	: lutuf nefeslerinin neyi
ney-i hâme	: kalem kamışı
neyistân-ı şeker	: şeker kamışlığı
nigâh-ı 'ibret	: ibret bakışı, ibretle bakış
nigâh-ı iltifât	: lutuf bakışı
nigâh-ı nâz	: nazlı bakış
nigâh-ı vahşi-i cânân	: sevgilinin vahşi bakışı
nigâr-hâne-i Çîn	: Çin'deki resim atölyesi
nigîn-i hatem-i devlet	: devletin mühürlü yüzüğü
nihâd-ı pâk	: temiz yaradılışlı, asil
nihâl-i bâğ-ı cân	: can bağının fidanı
nihâl-i gül	: gül fidanı
nihâl-i mülk ü devlet	: ülke ve devlet fidanı
nihâl-i ser-bülend ü	: birlik bahçesinin yüce ve ünlü fidanı
nâmdâr-ı ravza-i vahdet	
nikât-ı dâstân-ı 'aşk	: aşk destanının incelikleri

Nil-i sehâ	: cömertlik Nil'i
nîreng-i halâvet	: hoş bir resim
nişâr-ı gevher	: inci saçan
nişâr-ı zevk	: zevk saçma, dağıtma
nişîn-i 'uzlet	: yalnız yaşama, yalnız yaşayan
nîşter-i hâr	: diken neşteri
niyâz-ı şükûfe	: çiçeklerin yalvarması, duası
niẓâm u emr-i şadâret	: sadrazamlık makamının düzen ve emri
niẓâm-ı devlet	: devlet düzeni
nîze-keş-i ğayret	: gayret kılıcı
nûr u âver-i cism ü cân	: beden ve ruh gözüne nur getiren, aydınlatan
nûr-ı 'aşk u kân-ı 'aşk	: aşk nuru ve kaynağı
nûr-ı ebed	: ebedî nur
nûr-ı pâk	: temiz nur
nûr-ı ruḥâniyyet	: ruhlar âleminin nuru, ışığı
nûr-ı tâb-âver-i hurşîd	: güneş gibi parlak bir nur
nuşret-i kübrâ	: büyük zafer
nutq-ı şâhenşâh	: şâhin sözleri

P

pâ-yı islâm	: İslam'ın ayağı, İslamiyet
pâdişâh-ı baht-âver	: şanslı padişah
pâdişâh-ı Cem-ḥaşem	: Cem haşmetli padişah
pâdişâh-ı kâmkâr	: mutlu, dileğini almış padişah
pâdişâh-ı mülk-i istignâ	: zenginlik ülkesinin padişahı
pâdişeh-i cihân-ı 'işve	: işve dünyasının, ülkesinin padişahı
pâdişeh-i mülk-i ğinâ	: zenginlik, ganimet ülkesinin padişahı
pâdişeh-i mülk-i inâyet	: inayet ülkesinin padişahı
paşa-yı 'âlî kâdr u nâm-âver	: namlı ve çok kıymetli paşa
pây-ı bûs	: ayak öpme
penâh-ı 'ismet	: günahsızlık sığınağı
penâh-ı 'izz ü 'ismet	: büyüklük ve günahsızlık sığınağı
pençe-i gamze	: gamzenin, yan bakışın pençesi

pertev-dih-i rûy-ı âsumân:	gökyüzüne parlaklık veren
pertev-i nûr	: nurun ışığı, parlaklığı
pertev-i şems-i hakikat	: hakikat güneşinin ışığı
pervâzgâh-ı lâmekân	: yeri bilinmeyen alan
pîş-tâb-ı âl-ı ruhsâr	: yanağın kırmızılığının şaşkınlık ve sıkıntısı
pîş-i çeşm-i giryân	: ağlayan gözlerin önü
pîş-i keştî-i nutk	: söz gemisinin önü
pîş-i nigâh-ı şayd	: av peşinde olan bakış
pîş-i tab'-ı pâk	: temiz yaratılışının huzuru, önü
pûte-i iksir-i ihsan	: ihsan iksirinin potası

R

râh-ı 'aşk	: aşk yolu
râh-ı takvâ	: doğruluk, takva yolu
rahat-ı cihân	: dünyanın rahatı
rahl-ı girân	: büyük kadeh, yüce lutuflar
ravza-i cenân	: cennet bahçesi
ravza-i dilân	: gönüller bahçesi
reg-i dîde	: göz damarı
reh-i ağıâr	: başkalarının, ağıarın yolu
reh-i 'aşk	: aşk yolu
reh-i Hak	: Hak yolu, Allah yolu
reh-nümâ-yı ney	: neyin yol göstericiliği
rem-i âhûvân-ı 'işve	: naz ceylanlarının ürkekliği
reme'-i karga	: karga sürüsü
reng-i haclet	: utanma, utanç
resm-i 'ayş	: eğlence töreni
resm-i cefâ	: cefa, sıkıntı tarzı
resm-i cevri	: cevri tarzı, eziyet
resm-i 'inâyet	: iyilik bakımından
resm-i dilrübâ	: sevgilinin resmi
resm-i kerem	: cömertlik tarzı, yolu
resm-i letâfet	: letafet tarzı
resm-i mehâbet-âsitân	: sevgi eşğinin resmi

resm-i rûze	: oruç tarzı
resm-i zerâfet	: zerâfet, incelik tarzı
resm-i zînet	: süs tarzı
reşk-i gerdûn	: feleğin kıskançlığı, kıskanması
revnâk-ı bostân-ı 'işve	: işve bostanının parlaklığı
rıyâz-ı meclis	: meclis bahçesi
rıyâz-ı pür-letâfet	: letâfetle dolu bahçe
rıyâz-ı şive-bâz	: işve yapan bahçe
rıyâz-ı zevk u 'aşk	: zevk ve aşk bahçeleri
rind-i bî-pervâ	: korkusuz rind
rişte-i i'câz	: söz ipi
rîze-i zülf	: saçların kıvrımları
rû-yı keder	: keder, sıkıntı yüzü
rû-yı pâk-i âl-i Osman	: yüce Osmanlı'nın temiz yüzü
rûh u şifâ-yı memleket	: memleketin canı ve şifası
rûh-ı âyine	: ayna gibi olan ruh, ruh aynası
ruh-ı cânâne	: sevgilinin yanağı
ruh-ı dilber	: sevgilinin yanağı
rûh-ı sultân	: sultanın ruhu
ruh-ı şu'le-pûş	: alevi örtülmüş yanak
ruhsâr-ı cânân	: sevgilinin yüzü
ruhsâre-i ser-girân-ı	: şevkten sarhoş
şevk	
rûz-ı firûz-ı Cenâb-ı	: Kaptan Paşa'nın yüce talihi
Çapudan Paşa	
rûz-ı münevver	: parlak gündüz
rûzgâr-ı âh	: ah rûzgârı
Rüstem-i heybet-peyker	: heybetli Rüstem
rüsûm-ı 'ayş-ı taḥrîr	: yazma eğlence töreni
rüsûm-ı Cem'	: Cem törenleri
rûtbe-i 'alâ	: yüce derece
rûtbe-i şafâ	: safâ derecesi
rûtbe-i vâlâ	: yüce makam

S

şadâ-pâş-ı kudûm u def	: kudum ve defin ses çıkarması
şadâ-yı dâ'ire	: def sesi
şadâ-yı def	: def sesi
şadâ-yı merhamet ü luţf u cûd	: merhamet, lutuf ve cömertlik sesi
şadâ-yı nâz	: naz sesi
şadâ-yı ney	: ney sesi
şadâ-yı sâz	: saz sesi
şadâ-yı sîm ile zer	: gümüş ile altın sesi
şadâ-yı varak	: yaprak sesi
şadâ-yı velvele-i şıyt	: şöhretin gürültü sesleri
şadâ-yı velvele-i rûz	: gündüz gürültü sesleri
şadberg-i ra'nâ-ver-i handân	: gülümseyen yüz yapraklı gonca
şadr-ı devlet	: devletin sadrazamlığı
şaf-ı müjgân	: sıralanmış kirpikler
şafâ vü zevk-ı şıhhat	: safâ, zevk ve sağlık
şafâ-yı 'aşk	: aşk safası
şafâ-yı âyine-i hâtır	: gönül aynasının saflığı, temizliği
şafâ-yı bûs-ı la'l-i yâr	: sevgilinin dudağını öpmenin zevki
şafâ-yı hâtır	: gönül saflığı, temizliği
şafâ-yı velvele	: gürültünün saflığı
sâgar-ı gerdân-ı 'aşk	: aşkla dönen kadeh
sâgar-ı girân	: büyük kadeh
şahbâ-yı Cem	: Cem'in şarabı
şahbâ-yı şîrîn	: şirin kadeh
şâhib-i 'âlî himmet	: yüce himmet sâhibi
şâhib-ķırân-ı nâm-âver	: ün ve nam kazanan, saflar yaran
şâhib-seyf-i devrân	: cihanın kahraman savaşçısı
şâhib-yed-i tula	: çok bilgi sahibi, çok bilgili
şâhib-zamân-ı nîk-haşlet	: iyi huylu bir kahraman
şâhibe-i kân-ı 'izz ü şân u vakar	: izzet, şan ve ağırbaşlılık kaynağının sahibesi
sâhir-zebân-ı va'desüz	: vefasız dili sihirli (güzel)

şahn-ı cân	: can meydanı, can
şahn-ı dil	: gönül alanı, gönül
şahn-ı dil ü cân	: gönül ve can alanı, gönül ve can
şahn-ı gülsitân	: gülbahçesinin ortası
şahrâ-yı ma'nî	: manâ çölü
şâkî-i ârâm	: neşeli sâki
sakîyân-ı 'işve	: işvenin sâkileri, naz sakîsi
sakf-ı mu'âllâ	: yüksek çatısı
sâlik-i 'aşk	: aşk yolunda yürüyen, aşk yoluna giren
sâmi'a-ı a'dâ	: düşmanın işitme gücü
şanâyi'-i kâr	: sanat eserleri
şarf-ı himmet	: gayret sarf etmek
şavb-ı Bârî'den	: Allah tarafından
şavb-ı cânân	: sevgilinin tarafı, sevgili
şavb-ı şâhâne	: mükemmel taraf
şavlet-fezâ-yı saltanat	: saltanat fezasına saldıran
sa'y-ı kendü	: kendi işi
şayd-ı dil	: gönül avı
şayd-ı dil-i zâr	: ağlayan gönlün avlanması, inleyen gönül avı
sâye-bahş-ı haş u 'âm	: herkese lutuf ve ihsanda bulunan
sâye-gîr-i sa'âdet-i 'uzmâ	: en mutlu koruyucu
sâye-perdâz-ı benî-âdem	: insanların koruyucusu
şaykal-ı âh	: ah cilâsı
sâz-ı lahn	: diğer çalgı, sazlar
sebze-i reyhân	: hoş kokulu reyhan
secde-i Rahmân	: Allah'ın secdesi, Allah'a secde
sefîne-i dil	: gönül gemisi
sehâvet-meşreb-i sâni	: ikinci cömert huylu, yaradılışlı
selaṭîn-i luṭuf u iḥsân-	: cömert sultan
kâr	
Selîm-i Gâzi	: Gazi Selim
selsebil-i ra'nâ-vâr	: güzel bir tatlı su çeşmesi
semâ'-ı bâ-şafâ	: saflıkla semâ, safâlı semâ

sema'-ı vecd	: vecd semâı
semt-i cefâ	: cefâ, eziyet semti
semt-i çîn	: kıvrımlar semti
semt-i ma'nâ	: ma'nâ ülkesi
semt-i niyâz	: yalvarma, niyaz semti
semt-i sülûk	: tarikat yolu
seng-i elem	: elem, üzüntü taşı
seng-i elmâs	: elmas taşı
seng-i ocak	: ocak taşı
seng-i sitem	: sitem taşı
ser-i dil	: gönüş, iç
ser-i rahş-ı baht	: baht atının başı
ser-bülend-i muhibb-i	: Mevlevilerin yüce dostu

Mevleviyân

Ser-çeşme-i feyz-i zevk-i:	gönüllerin zevkini çoğaltan pınar
dilhâ	
ser-efrâz-ı cihân-ı	: vuslat yolunun mârifetli dünya lideri
ma'rifet-haş-ı reh-i	
vuslat	
ser-efrâz-ı hilâfet	: halifelerin en üstünü
ser-efrâz-ı kerem	: cömert ve mağrur
ser-hançer-i nigâh	: hançer bakışın ucu
ser-levhâ-i menşûr-ı	: ilahi tecelli fermanının başlığı
tecellî-i ilâhi	
ser-levhâ-i ünvân-ı 'aşk	: aşk ünvanının başlığı
serbâz-ı mahâret	: becerikli, yetenekli
sergirân-ı 'işve	: işveden başı dönmüş, naz sarhoşu
serîr-ârâ-yı şevket	: şevketi tahtı süsleyen
serîr-i saltanat	: saltanat tahtı
serv-i hırâmân	: salınan servi
setr-i siyeh	: siyah satır
sevâd-ı çîn	: kıvrımların karanlığı
sevâd-ı dehşet	: dehşet karanlığı
sevâd-ı haţţ-ı nev	: yeni yetişen tüylerin siyahlığı
sevâd-ı şâm	: akşam karanlığı

sevdâ-yı ğam	: gam sevdası, acı veren sevda
seyl-i eşk	: gözyaşı seli
seylâb-ı 'inâyet	: inâyet yağmuru
seyr-i dîdar etme	: yüzü seyretme
seyr-i gülşen-i zîbâ	: güzel gülbahçesini seyretmek
seyr-i ğonce	: goncayı seyretmek
seyyid-i âl-i kirâm	: cömert yüce efendi-Hz.Mevlânâ-
sezâ-yı ney	: neye yakışır tarzda
şıyt-ı ceng	: savaşın şöhreti
şıyt-ı evrâk	: yaprakların şöhreti
şıyt-ı hû hû	: hû hû (seslerinin) dağılması, şöhret olması
şıyt-ı kelâm	: sözün şöhreti, yayılması
şıyt-ı kerem	: cömertliğin şöhreti
şıyt-ı nâle	: inleme, inilti şöhreti
şıyt-ı nâm	: adın şöhreti
şıyt-ı top-ı müjde-i feth ü zafer	: fetih ve zafer müjdesi topların şöhreti
sîne-i sûzân	: yanan göğüs, yanmış sine
sipeh-i ğamze	: gamze askeri
sipih-r-i 'izzet	: şeref göğü
sirişk-i âl	: kırmızı, kanlı gözyaşı
sirişk-i dîde	: gözyaşı
sitem-âmîz-i güftâr	: sitemle karışık sözler
sitem-i yâr	: sevgilinin sitemi
sû-yı 'adû	: düşman tarafı
sû-yı Hakk	: Allah tarafından
sû-yı Hudâ	: Allah tarafından
sû-yı nigeş	: bakış tarafı
sû-yı sâhil	: sahil kenarı, sahil tarafı
subh-ı devlet	: sabah vakti mutluluk
şulb-i pâk	: temiz soy
Sultân Maḥmûd-ı cihân-bân:	Hükümdar Sultan Mahmud
Sultân Selim-i nâmdâr	: namlı Sultan Selim

sultân-1 cihân-ârâ	: dünyayı süsleyen sultan
sultân-1 dâd u luṭf-kâr	: adaletli ve cömert sultan
Sultân-1 rusul	: Peygamberler Sultanı
Sultân-1 Selim-i sâlis	: III.Selim Sultan
sûr-1 hümâ	: hüma sûru
şûret-i ejderhâ	: ejderha şekli
sûret-i ma'nâ-yı 'aşk	: aşk manasının resmi
sûret-i tevfiḳ-i Hakk	: Allah'ın yardımı, inâyeti
sûz-1 'aşk	: aşktan yanma
sûz-1 'aşk-1 Hakk	: Allah aşkıyla yanmak
sûz-1 'aşk-1 zâhir	: görünen aşk yanıḡı
sûz-1 dil	: yanan gönül
sûz-1 kemîn	: pusu ateşi
sûzân-1 'aşk	: aşkın yakıcısı
sûhan-1 zîbâ	: güzel göz
sülâle-i şâhinşehân-1 nîk-hîsâl	: iyi huylu şahlar şahının soyu
sürme-i çeşmân-1 hüsn	: sevgilinin sürme çekilmiş gözleri
sürme-i sa'âdet	: saadet sürmesi

Ş

şâd-ervâh-1 şehidân	: şehidlerin ruhlarının sevinmesi
şâh-1 cihân	: cihan şahı
şâh-1 'aşk u serir	: aşk ve taht şahı
şâh-1 dilîr ü safder	: yiḡit ve saflar yaran şah
şâh-1 hüsn	: güzellik şahı
şâh-1 ma'nevî	: manevî şah
şâh-1 müeyyed-zât-1 pâk	: temiz ve güçlü kişilikli şah
şâh-1 nâz	: naz şahı
şâh-1 sa'âdet-ṭâli'	: talihli, mutlu şah
şâh-1 şafâ	: safâ şahı
şâhân-1 cihân	: dünya şahları
şâhenşeh-i 'âlî-tebâr	: soylu, asil padişah
şâhid-i levlâk-i yegâne	: yegâne levlâk şahidi, hadis-i kudsi
şâhid-i maḡşûd	: istenilen güzel

şâ'ir-i mu'ciz-dem	: nefesi mucize tesirli olan şâir
şâ'ir-i şîrin-zebân	: tatlı dilli şâir
şâl-ı keşmir	: yün şal
şân-ı pâk	: temiz şan
şân-ı zât-ı pâk	: temiz varlığının şanı
şarâb-ı kerem	: lutuflar, ihsanlar
şarâb-ı nâz	: naz şarabı
şa'sâ-yı tâb-ı âfitâb-ı enver	: nurlar güneşinin parlak kıtaları
şâyeste-i ikrâm-ı Bârî	: Allah'ın cömertliğine yakışır
şeb-hevâ-yı zülf-i pîçâpîç	: kıvrım kıvrım saçların gece havalanması
şeb-i siyah	: siyah gece
şeh-i 'âlî-baht	: bahtlı yüce, talihli şah
şeh-i 'âlî-nejâd	: asil, soylu şah
şeh-i 'âlî vü sa'âdet- mâye	: yüce ve doğuştan mutlu şah
şeh-i baht-âver ü ceng- âzmâ	: şanslı ve kahraman şah
şeh-i dâver	: dürüst şah
şeh-i ferhûnde-hışâl u hoş-rây	: huyu ve görüşleri güzel şah
şeh-i ma'nâ-yı cûd-ârâ	: cömertlikle süslü manâ şehi
şeh-i nâz	: naz şahı, sevgili
şehbâz-ı ispehr-i himem	: hikmetler göğünün doğanı
şehbâz-ı sa'y	: çalışkan doğan
şehenşâh-ı cihân	: dünyanın şahlar şahı
şehenşâh-ı serîr-i şahn-ı sîne	: gönül tahtının sultanı, şahı
şehenşeh-i dâdâr	: adâletli şahlar şahı
şehinşâh-ı serîr-i kişver-i elhân	: nağmeler ülkesinin tahtının şahı
şehr-i dil	: gönül şehri, gönül ülkesi
şehr-i İstanbul	: İstanbul şehri
şehr-i ramâzan	: ramazan ayı

şehr-i Sitanbul	: İstanbul şehri
şehr-i sühan	: söz şehri, ülkesi
şehrâh-ı şefkat	: şefkat yolu
şehsüvâr-ı nâmdâr	: şanlı kumandan
şekker-i luţf	: lutuf şekeri
şem'-i 'aynü'l-cem'	: topluluğun mumu
şem'-i gerdiş	: mumun etrafında dönen
şem'-i hasret	: hasret mumu
şem'-i karar	: karar mumu
şem'-i süzân	: yanan mum, yakıcı mum
şem'-i rû	: yüz mumu
şem'-i vuslat	: vuslat, kavuşma mumu
şem'-i ziyâ-bahş-ı reh	: yolu aydınlatan mum
şemşîr-i cevır	: cevır kılıcı
şemşîr-i burrân	: keskin kılıç
şerbet-i luţf	: lutuf şerbeti
şeref-i vâlâ	: yüce bir şeref
şeref-yâb-ı kudum	: adımlarının şeref bulması
şevk-i nihân	: gizli heyecan
şevket-fezâ-yı mülket-i bâ-ferr-i 'Osmanî	: Osmanlı gücüyle ülkenin büyüklüğünü çoğaltan
şevket-i saltanat	: saltanatın büyüklüğü
şîr-i rezm	: savaş aslanı
şîr-i laţif ü âbdâr	: ince ve güzel şiir
şîr-i ter	: yeni şiir, yeni gazel
şîşe-i dîde	: göz şişesi
şîve-i Hakk	: Allah'ın lutfu, ihsanı
şîve-i mu'ciz-eger ü lutf-nümâ	: şaşırtıcı eserler ortaya koyan, lutuflar gösteren
şöhre-i 'âlem	: dünyaca şöhret bulan
şöhre-i cihân	: dünyaca şöhret bulan
şu'â-yı zülf	: saçın ışığı
şûh-ı cihân-ı va'desüz	: fânî dünyanın neşeli (güzeli)
şûh-ı dilâvîz	: güzel şuh sevgili
şu'le-i âh-ı derûn	: gönül ahının alevi

şu'le-i âvâz-ı ney	: ney sesinin alevi, parlaklığı
şu'le-i bî-cism-i engâm	: nağmelerin şekilsiz alevi
şu'le-i dâğ-ı derûn	: gönüldeki dağların, yaraların alevi
şu'le-i reh	: yolun alevi
şu'le-i şerer-pâş	: kıvılcım saçan alev
şu'le-i yakut-âvâz	: yakıcı yakut sesin alevi
şûr-ı kıyâmet	: kıyamet gürültüsü
şükr-âmîz-i sürud	: şükürle karışık şarkı

T

tâb-ı edâ	: eda, naz parlaklığı
tâb-ı engîzî-i cân-ı âteş	: ateşin canı karıştıran parlaklığı
tâb-ı fûrûğ	: ışığın parlaklığı
tâb-ı lutf u ihsân	: lutuf ve ihsan parlaklığı
tâb-ı nûr-ı 'aşk	: aşk nurunun parlaklığı
tâb-ı şahrâ	: çölün parlaklığı
tâb'-ı pâk	: temiz yaradılış, huy
tâb-ı rû-yı hûbân	: güzellerin yüzünün parlaklığı
tâbi'-i hûrşid	: güneşin parlaklığı
tabib-i hâzık-ı dil	: gönlün uzman doktoru
ta'bîr-i cevri-yâr	: sevgilinin cevrinin tabiri
ta'dâd-ı cizye	: cizye vergilerinin sayılması
taht-ı cihân-fermâ	: dünyaya hükmeden taht
taht-ı pâytaht	: başkent tahtı
tâk-ı bâlâ	: yüksek kemer, gökyüzü
tâk-ı la'l	: dudağın üzeri
tâli'-i şevk	: talih ve şevk
ta'na-i zühhâd	: zâhidleri yerme, ayıplama
tanîn-i sîne-kemân	: göğüs kemanının inlemesi
tanţana-i cûy-bâr-ı hoş	: güzel akan ırmağın gürültüsü
cereyan	
târ-ı kâse-i tanbur	: tanbur (kasasının) teli
târ-ı şeref	: şeref teli
târ-ı umûr-ı hayr	: hayırlı işlerin teli
tarab-demsâz-ı 'işret	: eğlenceli, sevinçli

ṭaraf-ı Ḥazret-i Mevlânâ	: Mevlana hazreti tarafı
târiḥ-i sâl-i Milâdî	: Milâdî yıl tarihi
târiḥ-i tâm	: tam tarih
tarîḳ-i Sinâniyye	: Sinâniyye tarikatı
ṭarḥ-ı müstesnâ	: müstesnâ, ender bir yapı
ṭavâf-ı beyt-i 'uşşâḳ	: Âşıkların evini tavaf
tavvâf-ı kûy	: tavaf ettikleri yer
tebessüm-i nigeḥ-nîm	: gülümseme ve yarım bakış
tedbir-i mülk	: ülkenin tedbiri, korunması
tefahhür-i tâm	: tam övünme
tefekkr-i sitem-i dilber	: sevgilinin sitemlerini düşünmek
tefvîz-i umûr	: işlerin sipariş edilmesi
temâm-ı hizmet	: hizmetin, işlerin bitmesi
temâm-ı lutf	: lutfun sonu, tamamlanması
temâşa-yı ruh u la'îl	: yanağı ve dudağı seyretme
tercümân-ı 'işve	: işvenin, nazın tercümanı
terennümât-ı naḡam	: naḡmelerin terennümleri
terk-i 'alâyık	: dünyadan uzaklaşma
termimât-ı bî-noḡsan	: eksiksiz tamir ve yenilemeler
tesîr-i feyz-i 'aşḳ	: aşḳ feyzinin tesiri
tesîr-i sûz-ı naḡme-i ney	: ney naḡmelerinin yakıcı tesiri
tevfîḳ-i Rabbâni	: Allah'ın yardımı
tezyîn-i bâḡ	: bağı süsleyen
ṭıfl-ı cân	: can çocuğu
ṭıfl-ı şu'le	: alev çocuğu
tîḡ-ı âteş-tâb-ı cevr	: cevrin ateş gibi parlak kılıcı
tîḡ-ı ḡayret	: ḡayret kılıcı
tîḡ-ı nigâḥ	: bakış kılıcı
tîr-i ḡamze	: ḡamze, yanbakış oku
toḥm-ı sa'adet	: saadet tohumu
ṭubî-i ḳadd u ḥadd-ı cânân	: sevgilinin güzelliği ve boyu bosu
ṭûl-i 'ömr	: uzun ömür
ṭumâr-ı devr	: tumar yazısı

turfetü'l-'ayn	: bakış
Türk-i tâz	: yağma Türkleri

U

umûr-ı hayr	: hayırlı işler
'usûlât u nevâ-yı musikî	: musikî usûlleri ve sesi
'uşşâk-ı dil	: gönül âşıkları
'uşşâk-ı Hudâ	: Allah âşıkları

Ü

üftâde-i enîn	: ağlayan düşkün, zavallı
ülfet-i zağ	: karganın dostluğu, yakınlığı
ümîd-i bûs-ı leb-i yâr	: sevgilinin dudağını öpme ümidi
ümîd-i la'l-i dilârâ	: sevgilinin dudağının ümidi
ümmîd-i 'inâyât	: iyilik, yardım ümidi
üstâd-ı dağîk-ı bûlbûlân	: bûlbüllerin ince üstâdı

V

vâkt-i 'azm	: yüce devir, zaman
vâkt-i seher	: seher vakti
vâris-i sırr-ı Nebî	: Peygamber sırlarının vârisi
vaşf-ı diger	: başka bir vasıf
vaşf-ı hâl	: halin beyanı, durum
vaşf-ı hayrât	: hayırlı işlerin vasıfları
vaşf-ı şecâ'at	: kahramanlık vasfı
vaşf-ı şerif	: asil vasıf, güzel vasıf
vaz'-ı kanûn	: kanunların ortaya konması
vech-i pâk	: temiz yüz
veliyy-i nâzım-ı erkân-ı	: aşkın kaidelerini koyan veli
'aşk	
velvele-i şevket-i	: Mevlânâ'nın büyüklüğünün gürültüsü
Mevlânâ	
verd-i hândân	: gülümseyen gül, açılan gül
vezîr-i be-nâm	: namlı vezir
vezîr-i kerem-pîşe	: cömert vezir

vezîr-i muhterem	: saygıdeğer vezir
vezîr-i şeref-i devlet-i	: Yüce Osmanlı devletinin şerefli veziri
âl-i Osman	
vird-i zebân	: dillerde dolaşan dua
vişâl-i dilkeş	: gönül alıcı, güzel kavuşma
vişâl-i yâr	: sevgiliye kavuşma
vücûd-ı devlet	: devletin varlığı
vücûd-ı zât-ı pâk	: temiz yaradılışlı varlık

Y

yabân-ı 'işve	: naz ve işveyi beceremeyen
yâd-ı nâm	: adını anmak
yed-i küffâr	: kâfirlerin eli
yed-i Mûsâ	: Musâ'nın eli
yed-i te'emmül	: düşünce eli
yem-i 'aşk	: aşk denizi
ye's-i hasret	: hasret acısı, ayrılık üzüntüsü
Yûsuf-ı hüsn-i 'inâyet ü	: iyilik ve cömertlik güzeli Yusuf
ikrâm	
yümn-i isr-bâd	: uğurlu olsun

Z

zabt u teshîr-i memâlik	: ülkeleri zabt etmek, ele geçirmek
zâhid-i bî-rây	: düşüncesiz zâhid
zâhid-i huşk	: kaba zâhid
zâhm-ı cevr	: cevr, eziyet yarası
zâhm-ı çeşm-i dilber	: sevgilinin göz, bakış yarası
zâhm-ı tîğ	: kılıç yarası
zâirân-ı merkad-i pâk	: temiz mezarını ziyaret edenler
zamân-ı devlet	: devletin yaşadığı devir
zamân-ı 'işve	: işve, naz zamanı
zâr-ı 'aşk	: aşktan ağlayan
zât-ı 'âlî kâdr	: kadri yüce, kıymetli zat
zât-ı 'aşk	: aşk cevheri
zât-ı bî-hemtâ	: benzersiz zat
zât-ı pâk-i lâmi'-i	: kutsal parlaklığın temiz zâtı
kudsiyye	

zât-ı şerîf	: asil zât
zebân-ı halk-ı cihân	: bütün insanların dili
zemzeme-i sûriş	: karışıklık yankıları
zer-tâc-ı devlet	: devletin altın tacı
zerd-i gam	: gam sarısı
zevk-ı ruhânî	: ruhânî zevk
zevk-i istimâ'-ı nağme	: nağme dinlemenin zevki
zeyl-i 'ibâdet	: ek olarak yapılan ibadet
zîb-i kelâm	: söz süsü
zîkr-i pâk-i Hudâ	: Allah'ın temiz zikri
zincîr-i zülf-i çîn-i çîn	: kıvrım kıvrım saçların zinciri
zînet-efzâ-yı defter-i şâhî	: hükümdarlık defterinin süsünü artıran
zînet-efzâ-yı sühan	: sözün süsünü çoğaltan
zînet-fezâ-yı 'âlem-i dil	: gönül âleminin süsünü çoğaltan
zînet-i bâlâ-yı bostân	: bahçenin yüce süsü
zînet-i garrâ	: coşan süs
zînet-nümâ-yı tâc u taht	: taç ve tahtın süsü (gibi) görünen
zîr-i bâl	: kanadın altı
zîr-i cenâh	: kanat altı
zîr-i fes	: fesin altı
zîr-i pâ	: ayak altı
zîr-i pâbûş	: ayakkabının altı
ziyâ-yı mihr-i vezâret	: vezirlik güneşinin ışığı
zulmet-i havf	: korku karanlıkları
zûr-ı baht	: bahtın gücü
zû-fünûn-ı fûnûn	: fen sahibi, bilgili
zûbde-i âl-i selâtin-i kerem-pirâye	: cömertlik süsüyle bezenmiş sultanların özü, en yücesi
zühhâd-ı zerrâk	: iki yüzlü zâhidler
zûlf-i cânân	: sevgilinin saçı
zûlf-i dilber	: güzelin saçı, güzel sevgilinin saçı
zûlf-i pîç-i tâb	: parlak kıvrımlı saç
zûlf-i siyeh	: siyah saç
zûlf-i tâlân	: talan eden, yağmalayan saç